

Betänkande

af

den af Kongl. Maj:t den 21 november 1890 tillsatta komité för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m.

II.

Förslag

till

lag angående kyrkotukt,

lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard,

lag angående jordfästning,

lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person,

lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning,

lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål,

lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, samt

kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende,

jemte motiv till dessa förslag.

Till Konungen.

Sedan den af Eders Kongl. Maj:t den 21 november 1890 tillsatta komité för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m. med underdänig skrifvelse den 25 maj 1891 till Eders Kongl. Maj:t

öfverlemnad förslag till författningar angående stiftsstyrelsens organisation och verksamhet, ändring af 1 kap. 1 § kyrkolagen samt prestedens utbytande mot ett löfte, jemte motiv till dessa förslag, har komitén afslutat behandlingen af de frågor, hvilka omförmälas *dels* i *Kyrkomötets skrifvelser den 30 september 1878* om utarbetande af förslag till ny författning angående kyrkotukt, *den 3 oktober 1883* i fråga om ändring af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 och *den 3 oktober 1888* om sådana lagstiftningsåtgärder, som kunde pröfvas nödiga och lämpliga till förekommande deraf, att kyrkliga handlingar förrättades af personer, hvilka dertill saknade laglig befogenhet, *dels ock* i *Riksdagens skrifvelse den 16 mars 1886* om ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning.

I dessa ämnen, hvilka samtliga falla inom eller beröra kyrkotukt-lagstiftningens område, har komitén utarbetat förslag till följande författningar, nemligen lag angående kyrkotukt, lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, lag angående jordfästning, lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person, lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning, lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål, lag angående frejde och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, samt kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende; och får komitén härmed i underdånighet öfverlemnad dessa förslag jemte tillhörande motiv.

Undertecknad Bagge åberopar i afseende å vissa delar af förslaget till lag angående kyrkotukt äfvensom beträffande några andra i sammanhang dermed föreslagna bestämmelser, sin härvid fogade reservation.

Utöfver de i nådiga brefvet den 21 november 1890 omförmälda ärenden har Eders Kongl. Maj:t behagat till komiténs handläggning öfverlemnad *dels* genom nådig remiss den 22 januari innevarande år en

af styrelsen för Sveriges allmänna folkskolelärareförening hos statsrådet och chefen för Eders Kongl. Maj:ts ecklesiastikdepartement gjord framställning angående vilkor för förenande af klockare- och organistsyssla med folkskoleläraretjenst, *dels* genom remiss den 10 sistlidne mars vissa af komitén för afgifvande af förslag till ordnande af kyrkoskrifningen i riket m. m. i dess betänkande af den 2 december 1890 gjorda framställningar, *dels ock* enligt nådigt bref den 17 nästlidne mars Riksdagens skrifvelse den 8 i samma månad angående ändring i gällande bestämmelser rörande upprättande af förslag till klockare- och organisttjenst.

Rörande dessa framställningar likasom beträffande de i nådiga brefvet den 21 november 1890 omförmälda frågor, hvilka komitén ännu icke slutbehandlat, utbeder sig komitén att framdeles få afgifva underdåniga yttranden.

Stockholm den 5 april 1892.

Underdånigst:

AXEL BERGSTRÖM.

NILS CLAËSON.

GOTTFRID BILLING.

MARTIN JOHANSSON.

A. H. BAGGE.

August Wall.

Förslag

till

lag angående kyrkotukt,

lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard,

lag angående jordfästning,

lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person,

lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning,

lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål,

lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, samt

kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende,

jemte motiv till dessa förslag.

Förslag

till

lag angående kyrkotukt.

Sedan bestämmelser angående den kyrkotukt, hvartill prester i svenska kyrkan genom förseelser och embetsbrott göra sig förfallne, blifvit i lagen den 8 mars 1889 meddelade, varder beträffande den kyrkotukt, som bör öfvas mot öfriga medlemmar af samma kyrka, härigenom, utan ändring af hvad derom stadgas i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skoloråd den 21 mars 1862, ytterligare i ämnet förordnad som följer:

1 §.

Kyrkotukt bör i de fall och på det sätt, hvarom nedan sägs, af församlings kyrkoherde, under samverkan med enskilde församlingsmedlemmar, äfvensom af församlingens kyrkoråd öfvas mot medlem af församlingen, så ock, med den inskränkning som i 6 och 7 §§ stadgas, mot annan medlem af svenska kyrkan, hvilken uppehåller sig inom församlingen.

2 §.

1 mom. Finnes församlingsmedlem häda Gud, lasta eller gäcka Guds heliga ord eller sakramenten, göra gäckeri af gudstjensten, smäda den kristna tron eller eljest visa sig såsom uppenbar motståndare till densamma eller ock föra ett lastbart och förargelseväckande lefverne; då må, ehvad han derfor blifvit lagförd eller icke och ändå att straff derå ej finnes i allmän lag utsatt, församlingens kyrkoherde, i närvaro af en eller två för gudsfruktan och nit kände församlingsmedlemmar, dem kyrkoherden tillkallar, tillrättavisa och förmana den felande.

2 mom. Undandraget sig den felande att hörsamma kyrkoherdens kallelse eller låter han icke rätta sig af undfängen förmaning; må kyrkorådet kalla honom till inställelse inför sig och, sedan han blifvit hörd, söka att genom allvarliga föreställningar och varningar förmå honom till bättring.

Visar han sig otillgänglig för dessa föreställningar och varningar, må kyrkorådet vid det tillfälle, då desamma gifvits, eller ock vid nytt sammanträde, hvarvid det skall lemnas den felande öppet att, om han så ästundar, närvara och i ärendet yttra sig, förklara honom tills vidare förlustig rättighet, om sådan eljest tillkommer honom, att väljas till eller deltaga i val af ledamot i församlingens kyrkoråd och elektor för utseende af svenska kyrkans ombud vid allmänt kyrkomöte, så ock att sjelf väljas till sådant ombud.

Har den, som af kyrkorådet förklarats förlustig ifrågavarande rättigheter, rösträtt äfven å annan församlings kyrkostämma, gälle förklarandet jemväl denna församling; och skall utdrag af det i ärendet förda protokoll meddelas nämnda församlings kyrkoråd för anteckning i dess protokoll och för behörigt iakttagande.

3 §.

Söker församlingsmedlem att genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar förmå annan till affall från svenska kyrkans lära, eller söker han, der han af föräldrar eller målsman fått sig anförtrordt att uppfostra eller undervisa barn, som tillhöra svenska kyrkan, att under utöfningen af sådant uppdrag bibringa barnet annan tro än den, som med samma kyrkas lära öfverensstämmer, eller nödgar eller lockar församlingsmedlem den, som är minderårig eller står under hans lydnad och som tillhör svenska kyrkan, till deltagande i främmande trosbekännares andaktsöfning; vare lag som i 2 § sägs.

4 §.

Bryter församlingsmedlem mot kyrklig ordning i ty att han vägrar att låta döpa sitt barn, eller låter omdöpa sig, eller utdelar Herrens heliga nattvard, eller mottager nattvarden af lekman eller inom främmande trosamfund, eller i annat fall än kyrkolagen medgifver förrättar dop eller låter sitt barn af lekman döpas, eller underlåter att, innan hans barn eller barn, för hvilket han är målsman, fyllt sjutton år, bereda detsamma tillfälle till konfirmationsundervisning eller, sedan barnet åtnjutit sådan undervisning, mot dess vilja hindrar det från att konfirmeras, eller utför handling afsedd att betraktas såsom vigsel, eller ock jordfäster; vare äfven han hemfallen till sådan kyrkotukt, som i 2 § sägs.

5 §.

Församlingsmedlem, hvilken, efter det kyrkorådet, på grund af hvad särskildt är stadgadt, förbjudit honom att inom församlingen vidare uppträda, såsom lärare med andliga föredrag, underlåter att ställa sig det förbud till efterrättelse, må, efter det tillfälle lemnats honom att, om han så åstundar, inför kyrkorådet i ärendet sig yttra, af kyrkorådet förklaras tills vidare förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter, der sådana tillkomma honom.

6 §.

Uppehåller sig medlem af svenska kyrkan i annan församling än den, hvarest han är kyrkoskrifven, och gör han sig derunder skyldig till förseelse, hvarom i 2, 3 och 4 §§ sägs; må kyrkoherden och kyrkorådet i den församling, hvarest den felande uppehåller sig, mot honom öfva den kyrkotukt, hvartill han genom förseelsen gjort sig förfallen; dock att, i fall kyrkorådet anser honom böra förklaras tills vidare förlustig honom tillkommande kyrkliga rättigheter, hvilka i 2 § 2 mom. omförmälas, kyrkorådet icke må meddela sådant förklarande, utan har att genom utdrag af det i ärendet förda protokoll lemna kyrkorådet i den församling, der den felande är kyrkoskrifven, underrättelse om hvad mot honom förekommit; egande på grund deraf sistnämnda kyrkoråd att utan hans vidare hörande förklara honom tills vidare förlustig ifrågavarande rättigheter.

Har den felande lemnat orten, innan han anträffats med den kallelse, kyrkorådet i den församling, der han uppehållit sig, å honom utfärdad, vare han fri från skyldighet att inför det kyrkoråd iakttaga inställelse.

7 §.

Är den, som inom en församling öfverträdt förbud, hvarom i 5 § sägs, kyrkoskrifven i annan församling, bör kyrkorådet i den förra om öfverträdandet underrätta kyrkorådet i den senare församlingen; egande på grund deraf sistnämnda kyrkoråd att, sedan tillfälle lemnats den felande att, om han så åstundar, inför kyrkorådet i ärendet sig yttra, förklara honom tills vidare förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter, der sådana tillkomma honom.

8 §.

Låter den, som blifvit förklarad tills vidare förlustig de kyrkliga rättigheter, hvilka i 2 § 2 mom. omförmälas, sedermera rätta sig, skall det kyrkoråd, som meddelat förklarandet, till all kraft och verkan upphäfva detsamma; skolande utdrag af det dervid förda protokoll, derest den, hvilken förklarandet afsett, har rösträtt jemväl å annan församlings kyrkostämma, meddelas kyrkorådet i den församling för anteckning i dess protokoll och för behörigt iakttagande.

9 §.

Kyrkoråds beslut innefattande sådant förklarande, som i denna lag omförmäles, så ock beslut, hvarigenom dylikt förklarande blifvit upphäfdt, skola genom protokollsutdrag meddelas den, som i beslutet afses.

10 §.

Kyrkoråds åtgärd att tilldela någon föreställningar och varningar eller att förklara någon förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter, så ock dess vägran att upphäfva sådant förklarande

må öfverklagas inom den tid och i den ordning, som äro stadgade i särskild lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål.

Utan hinder af förd klagan öfver föreställningar och varningar, som kyrkorådet tilldelat, må detta, der det så pröfvar lämpligt och förbud från högre myndighet ej kommer, vidare i kyrkotuktsärendet lagligen förfara.

11 §.

Har kyrkoråd tilldelat någon föreställningar och varningar eller förklarat någon tills vidare förlustig de kyrkliga rättigheter, om hvilka i 2 § 2 mom. förmäles, skall i kyrkoboken göras anteckning derom, så ock om skälen till åtgärden och om tiden, då den vidtogs. Likaledes bör antecknas när åtgärd, som nyss är nämnd, varder till all kraft och verkan undanröjd eller upphäfd.

Anteckning, hvarom nu är sagdt, må icke inflyta i prestbevis.

12 §.

Om de fall, i hvilka undfäende af nattvarden må medlem af svenska kyrkan förvägras, är särskildt stadgadt.

13 §.

Genom denna lag upphäfvas

ej mindre, i den mån sådant icke redan genom utfärdade författningar skett, 9 och 10 kapitlen samt 16 kapitlet 11 och 12 §§ kyrkolagen äfvensom hvad samma lag stadgar i 2 kapitlet 2 § rörande bannlysning, i 2 kapitlet 9 § om påföljd för uteblifvande från katekismiförhör i kyrkan samt i 5 kapitlet 2 §, 15 kapitlet 20 § och 24 kapitlet

7 § om afgift och böter till kyrkan i vissa fall; § 7 af stadgan om eder och sabbatsbrott den 17 oktober 1687 angående bötesansvar för dem, som utan förfall komma sent till gudstjenst och gå derifrån, innan den slutad är; § 3 af resolutionen den 19 maj 1693 och § 5 af resolutionen på presterskapets besvär den 17 december 1697 angående straffpåföljd för åhörarens uteblifvande från visitation, som af prost hålles; brefven den 12 januari 1698, den 26 augusti 1756 och den 24 augusti 1784, i hvad de röra böter till kyrkan för enka, som under sorgetiden låter lägga sig; 23 § af presterskapets privilegier den 16 oktober 1723, så vidt den föreskrifver arbete eller böter till kyrkan för ogudaktighet i husen samt förargelse och försummelse i gudstjensten; förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande och 71 § i förordningen den 29 januari 1861 angående mord, dråp och annan misshandel,

än äfven allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot denna lag.

Förslag

till

lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

Med upphäfvande ej mindre af 6, 7, 8 och 17 kapitlen kyrkolagen, gällande §§ af 11 kapitlet samma lag, cirkuläret den 18 december 1695, § 2 af resolutionen på presterskapets besvär den 17 december 1697, cirkuläret den 8 maj 1765, cirkuläret den 12 november 1808 och förordningen den 20 september 1859, i hvad sistberörda cirkulär och förordning röra skriftermål och nattvard, äfvensom förordningen den 29 januari 1861 angående jemkning i gällande föreskrifter om tiden för begående af Herrens nattvard, än äfven af allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot denna lag, förordnas som följer:

1 §.

Prest inom svenska kyrkan skall i enskild själavård vinnlägga sig att undervisa, förmana, varna och trösta sina församlingsmedlemmar, på det att deras kristliga tro och lefverne måtte befrämjas under vakksamhet och bön samt ett rätt bruk af nådemedlen.

2 §.

1 mom. Är någon, som i församlingen bor eller uppehåller sig, sjuk och kallas prest till honom, vare presten pliktig att ofördröjligen efterkomma kallelsen, der han icke har giltigt hinder. Upphör hindret, underlåte han icke att genast derefter inställa sig.

2 mom. Prest skall desslikes, äfven der han icke varder särskildt kallad, i själavårdande syfte besöka de församlingsmedlemmar, som äro stadda i andlig eller lekamlig nöd.

3 §.

Anlitar främmande kristen trosbekännare prest inom svenska kyrkan om själavård, må sådan icke förvägras. Förekommer dervid för rättning, som finnes upptagen i kyrkohandboken, skola dennas föreskrifter följas.

4 §.

Vill någon för prest enskildt bekänna sin synd, vare presten pliktig att mottaga den bekännelsen; egande dervid presten att meddela aflösning, om den skriftande det begär och omständigheterna dertill föranleda.

Hvad i sådant henligt skriftermål anförtros presten, får han ej yppa; dock må prest utan att röja person uppenbara hvad som kan tjena till att afvärja för annan menliga följder af brottslig gerning, som den skriftande bekänt, så ock, der bekännelsen gifver vid handen, att sådan gerning mot någon tillämnas, varna denne.

5 §.

1 mom. Barn inom församlingen, hvilka böra i den svenska kyrkans lära uppfostras, skola, då de uppnått den ålder och förståndsutveckling

att åt dem må lemnas tillträde till Herrens heliga nattvard, af prest inom svenska kyrkan sorgfälligt undervisas och beredas; och åligger det barnets föräldrar eller målsman att senast innan barnet fyllt sjutton år hos kyrkoherden i den församling barnet tillhör anmäla det till erhållande af konfirmationsundervisning eller ock styrka, att barnet af annan prest inom svenska kyrkan erhållit eller erhåller sådan undervisning.

2 mom. De barn, hvilka efter slutad undervisning pröfvats beredda att få tillträde till nattvarden och sjelfva åstunda att varda deraf delaktiga, skola i den ordning kyrkohandboken föreskrifver offentligen konfirmeras.

3 mom. Då barn, som åtnjutit konfirmationsundervisning, åstundar att konfirmeras, må det ej af föräldrar eller målsman derifrån afhållas.

6 §.

1 mom. Efter derom skedd pålysning skall i hvarje församling nattvarden, på sätt kyrkohandboken föreskrifver, hållas så ofta församlingsmedlemmar det begära och i allmänhet minst en gång i månaden.

2 mom. Nattvarden skall i högmessogudstjenst hållas; dock att, der det anses önskvärdt att nattvardsgång vid vissa tillfällen anställas annorledes än i sammanhang med högmessogudstjenst, kyrkoherden må ega att derom öfverenskomma med församlingen.

7 §.

Nattvarden skall offentligen i kyrka begås. Å annat rum än i kyrka må nattvardsgång hållas endast der särskilda ortsförhållanden sådant kräfvat och biskopen finner skäl att gifva sitt bifall dertill.

I hemmet må nattvarden kunna meddelas åt den, som på grund af sjukdom, ålderdom eller annan lika giltig orsak sådant påkallar; egande dervid anhöriga och husfolket, om de så önska, att i nattvarden deltaga.

8 §.

Ej må annan än prest i svenska kyrkan utdela nattvarden åt medlemmar af samma kyrka; dock att, der nödfall är för handen, stiftets biskop må tillåta prest inom annan evangelisk-luthersk kyrka att utdela nattvarden till medlemmar af svenska kyrkan.

9 §.

Nattvarden åtnjute en hvar i den församling, till hvilken han hör; men om någon åstundar att mottaga nattvarden i annan församling eller af annan prest än den, som är anställd i förstnämnda församling, vare sådant honom tillåtet, der den prest han derom anlitar, efter vederbörlig pröfning, är villig att honom betjena.

10 §.

På kungjord tid skall anmälan till nattvardsgång göras hos kyrkoherden eller den han gifver uppdrag att mottaga sådan anmälan.

11 §.

Den, som vill åtnjuta nattvarden, skall förut i skriftermål hafva aflagt syndabekännelse och undfått aflösning.

12 §.

1 mom. Skriftermål, såsom beredelse till nattvarden, skall, på sätt kyrkohandboken föreskrifver, ske offentligen i kyrka samma dag nattvarden utdelas eller ock dagen förut.

2 mom. Begär nattvardsgäst att i fall, der nattvarden icke utdelas samma dag skriftermålet sker, omedelbart efter skriftermålet varda af

sakramentet delaktig, det varde honom icke förvägradt, der han för sin begäran anför giltiga skäl.

3 mom. Skall nattvarden, jemlikt 7 §, utdelas annanstädes än i kyrka, bör skriftermålet ske å det rum, der nattvarden utdelas.

13 §.

Den, som vill blifva delaktig af nattvarden, skall vara konfirmerad; dock må nattvarden meddelas åt okonfirmerad, som är lifsfarligt sjuk och visar synnerlig längtan efter sakramentet samt eger tillräcklig kunskap om dess betydelse.

14 §.

1 mom. Anmäler sig till nattvardsgång den, som hädat Gud, lastat eller gäckat Guds heliga ord eller sakramenten, gjort gäckeri af gudstjensten, smädat den kristna tron eller eljest visat sig såsom uppenbar motståndare till densamma eller ock förer ett lastbart och förargelseväckande lefverne, må, ehvad han derför blifvit lagförd eller icke och ändå att straff derå ej finnes i allmän lag utsatt, kyrkoherden i församlingen kalla honom till sig för enskildt samtal med anledning af den gjorda anmälan.

Hörsammar han ej kallelsen, eller inställer han sig men visar fortfarande obotfärdighet, skall kyrkoherden förvägra honom att undfå nattvarden.

2 mom. Bekänner den felande sin synd och lofvar bättring, må nattvarden honom icke förmenas.

3 mom. Då nattvarden enligt 1 mom. förvägras församlingsmedlem, så ock då tillträde dertill honom åter medgifves, skall kyrkoherden derom ej mindre underrätta församlingens kyrkoråd än äfven göra anteckning i kyrkoboken. Sådan anteckning må dock icke inflyta i prestbetyg.

15 §.

Tränger sig fram till nattvardsbordet någon, som är af starka drycker öfverlastad eller eljest synbarligen i oredig sinnesförfattning, eller som enligt denna lag icke må varda af nattvarden delaktig, varde han vid sakramentets utdelande förbigången.

16 §.

Prest, som förvägrar någon tillträde till nattvarden eller förbigår någon vid sakramentets utdelande, vare skyldig att, om så begäres, gifva skriftligt besked om grunderna för sin åtgärd. Öfver denna må klagan anföras hos biskopen. Är den klagande missnöjd med biskopens beslut, må besvär deröfver anföras hos Konungen.

F ö r s l a g

till

lag angående jordfästning.

Med upphäfvande af 18 kapitlet kyrkolagen och allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla mot denna lag stridande varder härigenom stadgådt och förordnad som följer:

1 §.

När dödsfall timar inom svenska kyrkan, skall detsamma vid den högmessogudstjenst, som näst efter skedd anmälan om dödsfallet inträffar i den församling, der den aflidne var kyrkoskrifven, genom kyrkoherdens försorg tillkännagifvas med tacksägelse i den ordning kyrkohandboken föreskrifver. Sådant tillkännagifvande må dock ej ske i de fall, som här nedan i 5 och 6 §§ omförmälas.

2 §.

Den aflidne skall jordfästas inom sex veckor efter dödsfallet, der icke giltiga orsaker till längre uppskof äro för handen. Jordfästningen får ej förrättas af annan än prest i svenska kyrkan.

3 §.

Jordfästning må ske i den församling, den afidne i lifstiden sjelf bestämt eller hans anhöriga bestämma eller, vid saknad af sådan bestämmelse, der dödsfallet timat.

Jordfästning verkställes å församlingens kyrkogård eller annan begravningsplats eller ock å rum, som församlingen för jordfästning anvisat. I kyrka må endast sådan jordfästning, hvarom i 4 § sägs, ega rum.

4 §.

Jordfästning i vanlig ordning eller så kallad högtidlig jordfästning må ej förvägras utom i de fall, hvilka i 5 och 6 §§ omförmälas.

5 §.

I särskild, mindre högtidlig ordning skola dödfödda barn och de, som utan döpelse dö, jordfästas.

6 §.

I stillhet skall jordfästas den, som blifvit afrättad eller ljutit döden under föröfvande af groft brott, så ock den, som förgjort sig sjelf; dock att, om den, som förgjort sig sjelf, var afvita eller, enligt läkares intyg, vid gerningens begående var genom sjukdom eller ålderdomssvaghet beröfvad förståndets bruk, den döde må jordfästas i vanlig ordning.

7 §.

De särskilda formulär, efter hvilka ofvan omförmälda olika slag af jordfästning skola förrättas, bestämmas i kyrkohandboken.

Vid jordfästning i vanlig ordning må de i svenska kyrkan öfliga ceremonier med klockringning, procession, sorgmusik och sång brukas, äfvensom liktal hållas af prest, som derom anlitas och dertill finnes villig.

Ej må vid jordfästning, hvarom i 5 § sägs, klockringning ega rum.

Vid jordfästning i stillhet böra endast närvara den dödes anhöriga, om sådana finnas och inställa sig, samt de personer, hvilka äro oumbärliga för den dödes jordande. Ej må vid sådan jordfästning förekomma klockringning, sorgmusik, sång eller liktal.

8 §.

Jordfäst lik får icke begravas annanstädes än å kyrkogård eller annan plats, som blifvit för sådant ändamål behörigen invigd.

Kyrkogårdar och andra begrafningsplatser skola städse hållas i ordnadt och värdigt skick.

9 §.

På Konungens pröfning ankommer huruvida och under hvilka vilkor enskild begrafningsplats må anläggas.

Förslag

till

lag om ansvar för vigsel förrättande af obehörig person.

Härigenom förordnas som följer:

Der i fall, då enligt lag äktenskap icke må afslutas annorledes än genom vigsel, förrättad af prest i svenska kyrkan, annan utför handling, afsedd att betraktas som vigsel; straffes med böter, dock ej under femtio kronor.

Böter, som efter denna lag ådömas, tillfalla kronan. Om tillgång till deras gäldande saknas, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Förslag

till

lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning.

Med upphäfvande af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 varder förordnadt som följer:

Medlemmar af *svenska kyrkan* vare ej förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning; dock må sådan sammankomst å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas, ej ega rum så nära det ställe, der gudstjensten hålles, att denna eller ordningen dervid störes. Ej heller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till

undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att, *sedan tillfälle lemnats honom att, om han så åstundar, inför kyrkorådet i ärendet sig yttra*, förbjuda honom att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda.

Hvar som underlåter att ställa sig det förbud till efterrättelse vare förfallen till den kyrkotukt, hvarom särskildt är stadgad.

1814

1814

1814

F ö r s l a g
till
**lag om klagan öfver kyrkoråds beslut
i vissa mål.**

Härigenom förordnas som följer:

Har kyrkoråd förbjudit någon att inom församlingen vidare uppträda såsom lärare med andliga föredrag eller ock tilldelat någon föreställningar och varningar eller förklarat någon tills vidare förlustig de kyrkliga rättigheter, hvilka omförmälas i 2 § af lagen angående kyrkotukt den ....., eller vägrat att upphäfva sådant förklarande, eger han att i kyrkorådets beslut derom söka rättelse genom besvär, hvilka jemte samma beslut skola till det domkapitel, hvarunder kyrkorådet hör, ingifvas inom den tid, som för öfverklagande af kyrkostämmas beslut är stadgad; åliggande den klagande derjemte att vid besvären foga bevis om dagen, då han undfick del af beslutet.

Försummar den klagande något af hvad sålunda är föreskrifvet, har han förlorat sin talan.

Förslag

till

lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas.

Med upphäfvande af förordningen den 20 januari 1865 angående förändrade stadganden i afseende å frejdebetyg, som af presterskapet meddelas, förordningen den 28 november 1873 angående frejdebetyg, som af presterskapet meddelas om personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömda, samt förordningen den 19 augusti 1890 angående tillägg till gällande stadganden i afseende å frejdebetyg, som af presterskapet utfärdas, varder härigenom förordnad som följer:

Vid utfärdande af frejdebetyg för personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömda, må presterskapet icke för annan än den, hvilken är dömd ärclös eller förklarad aldrig vara vittnesbär, göra anteckning om brottet, sedan tio år förflutit från den tid, då ådömda bestraffningen, enligt hvad känt är, i öfrigt blifvit till fulla verkställd.

I alla andra fall, då enligt särskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, skall dermed allenast förstås intyg, huruvida den ifrågavarande personen vid den tid, då

frejdebetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid.

Frejdebetyg angående person, som blifvit förklarad förlustig medborgerligt förtroende, skall innefatta uppgift dels om dagen, då utslaget blifvit gifvet, dels, der detsamma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden, hvariuom besvär deremot skolat anföras, dels ock, när, enligt 2 kapitlet 19 § strafflagen sådant detta lagrum lyder i lagen den 20 juni 1890, någon förklarats förlustig medborgerligt förtroende intill dess viss, i utslaget utsatt tid förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven, om dagen för frigifvandet.

I prestbevis, som meddelas för flyttning från en församling till annan, får ej inflyta någon anteckning om kyrkotukt, som enligt kyrkolagen med dertill hörande författningar eller förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd må hafva öfvats mot den person, för hvilken beviset utfärdas.

Förslag

till

kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende.

Med upphäfvande af kungörelsen den 4 maj 1855 angående vederbörandes skyldighet att upprätta och till presterskapet aflemna förteckningar öfver personer, som varda sakfælde eller under framtiden stälde för vissa förbrytelser, och kungörelsen den 20 januari 1865 angående tillägg till förstnämnda kungörelse, varder härigenom stadgadt och förordnadt som följer:

§ 1.

Häradshöfding skall för hvarje fjerdedels år, senast femtonde dagen i januari, april, juli och oktober månader, meddela kronofogden i orten förteckning å de i brottmål sakfælde personer, som blifvit förklarade förlustige medborgerligt förtroende; skolande i den förteckning för hvarje sakfæld uppgifvas den församling, hvartill han hör, det åtalade

brottet, den tid, hvarpå berörda påföljd blifvit ådömd, dagen då utslaget meddelats samt den tid, hvarinom besvär deremot må anföras.

Kronofogden skall det åligga att inom femtonde dagen efter förteckningens mottagande tillställa kyrkoherdarne i de socknar inom hans fögderi, der de sakfälda personerna hafva sina hemvist, behöriga utdrag af den erhållna förteckningen, om fullgörande hvaraf kyrkoherdarne skola lemna kronofogden skriftliga bevis, hvarjemte kronofogden skall inom två veckor efter nyssnämnda dag till Konungens befallningshafvande i länet insända ej allenast en afskrift af samma förteckning tillika med omförmälda, af kyrkoherdarne meddelade bevis utan ock ett särskildt utdrag af förteckningen i hvad angår de derstädes uppförda personer, som tillhöra ort utom fögderiet.

§ 2.

Underdomstol i stad bör för hvarje månad, inom femtonde dagen derefter, mot bevis aflemna till presterskapet i staden sådan förteckning, som nämnes i § 1, å de till staden hörande, af domstolen sakfälda personer samt inom två veckor efter nyssberörda dag till Konungens befallningshafvande insända dels en afskrift af samma förteckning jemte presterskapets bevis om förteckningens mottagande och dels särskild förteckning å sådana af domstolen sakfälda personer, hvilka höra till annan ort.

§ 3.

Der under de i §§ 1 och 2 bestämda tider, för hvilka de föreskrifna förteckningarna borde aflemnas, mål af ifrågavarande beskaffenhet icke förekommit, åligger det vederbörande härads höfdingar och underdomstolar i städerna att inom den tid, då förteckningarna eljest skolas

vara till Konungens befallningshafvande insända, hos honom anmäla förhållandet.

§ 4.

Genom Konungens befallningshafvandes försorg skola de af kronofogdarne och underdomstolar i städerna insända förteckningar, hvilka upptaga sådana sakfælde, som tillhöra orter utom kronofogdens fögderi eller stadens område, varda meddelade presterskapet i dessa personers hemorter.

§ 5.

Från krigsrätt skall inom en månad efter meddelande af utslag, hvarigenom någon förklaras förlustig medborgerligt förtroende, skriftlig uppgift derom insändas till Konungens befallningshafvande, som låte vederbörande presterskap deraf undfå del. För hvarje halft år, vid slutet af juni och december månader, skall, om mål af förevarande beskaffenhet hos krigsrätten icke förevarit, skriftlig anmälan derom af vederbörande chefsembete göras hos Konungens befallningshafvande.

§ 6.

Så snart något af Kongl. Maj:t eller öfverdomstol gifvet utslag i brottmål af den beskaffenhet, som här ofvan i § 1 omförmäles, kommer Konungens befallningshafvande till handa för vederbörandes kungörande eller beslutets befordrande till verkställighet, skall han alltid lemna del deraf åt presterskapet i den församling, hvartill hvarje i målet sakfäld person hör.

Då Kongl. Maj:ts eller öfverdomstols utslag i de af krigsrätt handlagda mål af ifrågavarande beskaffenhet för verkställighet afsändas till annan myndighet än Konungens befallningshafvande, äfvensom i all-

mänhet i de fall, der, enligt gällande ordning, utslagets afsändande till Konungens befallningshafvande icke är erforderligt, skall en i enlighet med § 1 inrättad uppgift om den sakfælde personen från Kongl. Maj:ts nedre justitierevision eller hofrätten skyndsamt sändas till Konungens befallningshafvande för meddelande af underrättelse åt presterskapet.

§ 7.

Konungens befallningshafvande hålle noggrann tillsyn att de i §§ 1, 2, 3 och 5 föreskrifna förteckningar, bevis eller anmälanden i rätt tid inkomma och foga, derest försummelse finnes hafva skett, skyndsamt anstalt för vinnande af behörig rättelse.

§ 8.

När någon, som på grund af domstols utslag är förlustig medborgerligt förtroende intill dess viss, i utslaget utsatt tid förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven, å straffanstalt undergått det honom genom utslaget ådömda straff och varder frigifven; skall förståndaren vid straffanstalten ofördröjligen underrätta presterskapet i den församling, der den frigifne är kyrkoskrifven, om dagen för frigifvandet.

§ 9.

Presterskapet skall åligga att hvar i sin ort hålla och förvara noggranna förteckningar öfver de underrättelser, som till följd af denna kungörelse blifvit till dem af vederbörande lemnade.

Motiv.

De framställningar rörande kyrkotuktens ordnande, hvilka af Kongl. Maj:t öfverlemnats till komiténs handläggning, äro följande:

*Till komitén
öfverlemnade
framställ-
ningar.*

1) *Kyrkomötets skrifvelse den 30 september 1878* (n:o 9 i samlingen af kyrkomötets skrivelser).

I denna skrifvelse anför kyrkomötet, med anledning af väckta motioner, att en omarbetning af nu gällande lagstiftning angående kyrkotukt redan länge varit ett allmänt erkänt behof samt att, hvad särskildt anginge Kongl. förordningen angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande den 4 maj 1855, mycken villrådighet yppats, huru vissa i samma förordning förekommande bestämmelser numera, efter tillkomsten af 1864 års strafflag, rätteligen borde tillämpas. På grund häraf anhåller kyrkomötet, att Kongl. Maj:t täcktes låta, så fort ske kunde, för antagande i vederbörlig ordning framlägga förslag till ny författning angående kyrkotukt.

2) *Kyrkomötets skrifvelse den 3 oktober 1883* (n:o 8 i samlingen af kyrkomötets skrivelser).

Häruti omförmäles, att i särskilda, vid kyrkomötet afgifna motioner framhållits, att straffbestämmelsen i Kongl. förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 vore å ena sidan oegentlig, då den ålade borgerliga straff för en kyrklig förseelse, samt å den andra visat sig svår att tillämpa. Då kyrkomötet funnit det önskvärdt, att nämnda straffbestämmelse snarast möjligt blefve utbytt mot stadganden om påföljder af kyrklig art, anhåller mötet, det täcktes Kongl. Maj:t låta vidtaga erforderliga åtgärder för sådan ändring i ofvanberörda förordning, att den deri förekommande bestämmelse om straff för den, hvilken underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, blefve utbytt mot stadganden om påföljder för den felande af kyrklig art.

3) *Riksdagens skrifvelse den 16 mars 1886* (n:o 20 i samlingen af Riksdagens skrivelser).

Riksdagen anmärker i denna skrifvelse, att de ändamål, som förordningen den 11 december 1868 afsåge att främja, om de också ingalunda saknade betydelse för det borgerliga samhället, dock omedelbart och i främsta rummet borde anses såsom kyrkliga. Den allmänna uppfattningen af stadgandenas betydelse vore ock den nu sagda, och deri hade man utan tvifvel att söka grunden till det missnöje med nämnda stadganden, hvilket upprepade gånger sökt sig uttryck i ändringsförslag. Det förefölle nemligen stötande och med vår tids uppfattning af förhållandet mellan kyrkan och det borgerliga samhället icke för enligt, att man sökte befrämja ett väsentligen kyrkligt ändamål genom medel af så rent verldslig art som böter och fängelse.

Efter att hafva erinrat om kyrkomötets i ofvannämnda skrifvelse den 3 oktober 1883 gjorda framställning i ämnet förklarar Riksdagen sig instämma i densamma. Skedde en sådan ändring, som deri förordades — anför Riksdagen vidare — så skulle man ej längre kunna förebrå kyrkan, att hon sökte med verldsliga straffpåföljder skydda sin bekännelse och inre organisation, men lagstiftaren hade dock derigenom icke godkänt de handlingar, hvilka i förordningen stämplades såsom otillåtliga, och icke heller beröfvat kyrkan de skyddsmedel, som hon sjelf borde ega till sitt förfogande utan att anlita den verldsliga makens hjälp. — Hvad anginge beskaffenheten af de påföljder af kyrklig art, som Riksdagen ansåge böra träda i stället för det i 1868 års förordning stadgade bötesansvar, så hade visserligen blifvit med beklagande framhållet, att svenska kyrkans lagstiftning i detta afseende vore bristfällig. Det kunde ock medgifvas, att hithörande lagstiftning lede af en viss ofullständighet och brist på systematisk anordning; men åtskilliga nu gällande bestämmelser syntes dock vara på förevarande fall användbara, och man torde kunna hoppas, att frågan om kyrkotuktens ändamålsenliga ordnande, som af kyrkomötet omfattats med synnerligt intresse, skulle inom en icke alltför aflägsen framtid erhålla en slutlig lösning. — Bland de nu gällande bestämmelser, hvilka syntes vara tillämpliga på fall af förevarande beskaffenhet, ville Riksdagen särskildt erinra om hithörande stadganden i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd. I 22 § stadgades bland annat, att kyrkorådet tillkomme att vaka deröfver, att spridande af vilsefarande läror, så vidt möjligt vore, förekommes samt kyrklig tvedrägt och söndring förhindrades. Rörande utöfningen af detta kyrkorådets åliggande föreskrefves i 28 § att kyrkorådet i frågor, som rörde reli-

gionens och sedernas helgd, ej finge annorledes än genom allvarliga föreställningar söka förmå den felande till bättring. Detta stadgande fullständigades genom bestämmelsen i 3:dje punkten af 1868 års förordning, som gäfvade kyrkorådet tillfälle att inskrida mot personer, hvilka tillhörde annan församling, men uppträdde med föredrag inom den församling, der kyrkorådet hade att utöfva sin myndighet.

På grund af det sålunda anförda anhåller Riksdagen, i likhet med 1883 års kyrkomöte, det täcktes Kongl. Maj:t låta vidtagna erforderliga åtgärder för sådan ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868, att den deri förekommande bestämmelse om straff för den, hvilken underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, varder utbytt mot stadganden om påföljder af kyrklig art.

I nära sammanhang med ofvan omförmälda framställningar står ock *kyrkomötets skrifvelse den 3 oktober 1888* angående åtgärder till förekommande af att kyrkliga handlingar förrättas af obehöriga personer (n:o 20 i samlingen af kyrkomötets skrivelser). Kyrkomötet anför i densamma, hurusom det vore ett känt förhållande, att vissa kyrkliga handlingar, såsom dop, vigsel m. m., icke sällan förrättades af personer, som dertill saknade befogenhet, samt att, enligt nu gällande lagstiftning, en dylik olaglig handling medförde ansvar allenast i fall den, som förrättade handlingen, gäfvade sig ut för embets- eller tjänsteman. Kyrkomötet, som ansåge, att till förebyggande af de olägenheter och förvecklingar, som af berörda förrättningar uppstode, icke mindre från borgerlig än från kyrklig synpunkt, och till upprätthållande af de kyrkliga handlingarnas helgd, lagbestämmelser borde åvägbringas, hvaregenom ifrågavarande olagligheter förebyggdes, anhåller därför i förevarande skrifvelse, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder i lagstiftningsväg, som kunna pröfvas nödiga och lämpliga till förekommande af att kyrkliga handlingar förrättas af personer, hvilka dertill sakna laglig befogenhet.

Då enligt komiténs tanke sådant förfarande, som afses i kyrkomötets sist omförmälda skrifvelse, i allmänhet icke bör föranleda andra påföljder än sådana, hvilka falla inom kyrkotuktens område, har komitén företagit denna framställning till behandling i sammanhang med frågan om kyrkotukten.

Här torde slutligen böra anmärkas, att äfven vid 1888 års kyrkomöte väcktes förslag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ny lagstiftning om kyrkotukt, hvilket förslag dock af kyrkolagsutskottet,

enär frågan vore på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, afstyrktes och icke heller vann kyrkomötets bifall.

Af ofvanstående redogörelse för innehållet af de föreliggande framställningarne i ämnet framgår, att kyrkomötet, som begärt utarbetande af fullständigt förslag till lagstiftning rörande kyrkotukt, dock icke tilltrött sig att angifva de principer, som borde läggas till grund för en sådan lagstiftning, likasom både kyrkomötet och Riksdagen i sina framställningar om ändring i 1868 års förordning underlåtit att --- utöfver hvad Riksdagen anfört rörande föreskrifterna i §§ 22 och 28 af kyrkostämmoförordningen — närmare bestämma de påföljder, som borde träda i stället för den borgerliga straffbestämmelsen, än att de skulle vara af kyrklig art, d. v. s. falla inom kyrkotuktens område. Komitén har sålunda icke härutinnan haft någon ledning af Riksdagens och kyrkomötets uttalanden och har derfor endast kunnat på grund af sin egen uppfattning af hvad kyrkans uppgift kräfver och de närvarande förhållandena medgifva framställa förslag till kyrkotuktens ordnande.

Redan här torde böra anmärkas, att en särskild art af kyrkotukt ligger utom det lagstiftningsområde, hvarmed komitén har att sysselsätta sig, nemligen den kyrkotukt, som gäller i afseende å kyrkans prester i denna deras särskilda egenskap. Bestämmelser om denna speciella kyrkotukt återfinnas i lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889.

Innan komitén öfvergår till en redogörelse för de grunder, på hvilka komitén anser en allmän kyrkotuktslagstiftning i vårt land böra byggas, vill komitén lemna kortfattade redogörelser för dels den svenska kyrkotuktslagstiftningens utveckling och närvarande ståndpunkt, dels motsvarande lagstiftning inom vissa utländska evangelisk-lutherska kyrkor och dels de förslag, som af föregående komitéer blifvit framställda till förbättring af den gällande svenska lagstiftningen om kyrkotukt.

Den svenska kyrkotuktslagstiftningens utveckling och närvarande ståndpunkt.

Kyrkotukten, hvars upprätthållande på flera ställen i nya testamentet omtalas såsom på en gång en rättighet och en pligt för den kristna församlingen, jemte det antydningar om sättet för dess utöfvande gifvas, utvecklade sig inom den romersk-katolska kyrkan uti en i flere afseenden skef riktning. Den fick nemligen dels, under en

tid af det borgerliga samhällets vanmakt, träda i stället för borgerliga straff i fråga om förbrytelser, gent emot hvilka staten icke förmådde göra sin straffmakt gällande, och dels tjena såsom medel för uppnående af hierarkiska syften. Båda dessa omständigheter gåfvo åt kyrkotukten och dess utöfning en rent yttre juridisk karakter, som måste vara för dess verkliga ändamål fullkomligt främmande.

Vid reformationen afskaffades visserligen inom de protestantiska kyrkorna de missbruk, som uppkommit genom sträfvandet att låta kyrkotukten tjena hierarkiska syften; men tidens förhållanden voro sådana, att man ej kunde fullständigt undanrödja den uppkomna förvexlingen af kyrkotuktsmedel och borgerliga straffmedel. Detta visade sig äfven i vårt land. Den antydda uppfattningen kan spåras såväl i 1571 års kyrkoordning som i 1686 års kyrkolag och fick stundom i lagstiftningen ett fullt tydligt uttryck. Sålunda heter det i kapitlet om uppenbar skrift i 1571 års kyrkoordning, att orsaken dertill, att man icke kunde låta kyrkoplikten falla, var den stora öfverdådighet och sjelfsvåld, som man så godt som allmänt gjorde sig att synda »ther aff at swerdet icke så bijter som wel behöffdes». Vidare säges i samma kapitel, att den, som skall undergå uppenbar skrift, bör undervisas, att han icke tencker sigh medh sådana satta plicht skola böta syndena in för Gudh, uthan at han håller thet för een timelig Kyrkionepst eller boot, genom hvilka han sig förlijkar med församlingen, nestan sådana som then som efter werldslig lagh warder enom then sigh förbrutit haffver pålagd, med hectelse, fridlöso, penningaboot etc. På thet både han sielffver och andre skola ther aff haffva en wårdnagla». Tionde kapitlet i kyrkolagen inledes med den förklaring, att ehuru Kongl. Maj:t sina undersåtar »emot allehända missgerningar, laster och odygder med god lag, ordningar och stadgar således försett, att den processen, som till bannlysning hörer, med den Högstes bistånd ej någon tid eller fast sällan skall behöfvas», så hade dock ansetts nödigt att meddela vissa stadganden i ämnet. Vidare säges i 2 § af samma kapitel, att föremålet för det deruti omförmälda kyrkotuktsförfarande är »en uppenbar och allom veterlig synd och last, som förtörnar Gud och uppväcker förargelse, men är likväl af den beskaffenhet att syndaren icke straxt kan derföre lagföras»; hvarjemte inom parentes tillägges »ty uti de mål, som klar lag är uppå, bör straxt förfaras efter lag inför werldslig domare». Och i § 23 af presterskapets privilegier den 16 oktober 1723 omtalas ett kyrkotuktsförfarande i »sådana mål, som icke äro uti lagen med något utsatt straff egentligen ansedde, eller så grofve, att de ändteligen böra domarens utslag uuderställas». En dylik uppfattning gifver

sig ock tillkänna i de former, under hvilka kyrkotukten utöfvades, i det att såsom kyrkotuktsmedel användes stockstraff, penningböter och arbete till kyrkan, hvarjemte det större bannet i åtskilliga afseenden hade karakteren af ett verldsligt straff.

Om således i uppfattningen af kyrkotuktens begrepp och ändamål framträdde oriktiga föreställningar i mera än ett afseende, så gäller detta icke mindre om uppfattningen af den handling, hvarigenom en syndare återupptogs i församlingens fulla gemenskap. Detta framgår af ofvan anförda uttryck i 1571 års kyrkoordning. Men äfven enligt 1686 års kyrkolag skedde det i en mängd fall genom uppenbar skrift eller kyrkoplikt, som i 9 kap. 1 § kyrkolagen beskrifves såsom den »syndabekännelse, som en syndare, lagvunnen och sakfäld, gör inför församlingen, då han tillstår sig vara uti den sak brottslig, för hvilken han uppenbart skriftas, och betygar sin ånger öfver bemälte synd, beder Gud och församlingen om förlåtelse samt utlofvar bot och bättring». Enligt den sålunda gjorda beskrifningen hade kyrkoplikten en rent kyrklig karakter; men i verkligheten utvecklade den sig till ett verldsligt straff. I detta afseende är 43 punkten i Kongl. förklaringen den 23 mars 1807 synnerligen betecknande, särskildt mom. 10 och 11, enligt hvilka den, som var motsträfvig att undergå kyrkoplikt, borde genom särskilda, successivt stegrade straff tvingas att afbedja sitt brott. I ett Kongl. bref af den 29 april 1830 säges ock uttryckligen, att enligt då gällande lagstiftning kyrkoplikten ansåges såsom en tillökning i straffet och ofta för den drygaste delen deraf.

Då den svenska kyrkotuktslagstiftningen sålunda dels redan vid reformationen var uppblandad med främmande beståndsdelar och dels sedermera icke alltid utvecklat sig i rätt riktning, har följden blifvit, att den numera befinner sig i ett mycket otillfredsställande skick. Kyrkoplikten blef visserligen genom förordningen den 4 maj 1855 afskaffad, likasom stockstraffet redan genom förordningen den 10 juni 1841 borttagits ur vår lagstiftning. Men ännu kvarstå såsom formelt gällande åtskilliga bestämmelser, hvilkas tillämpning svårligen numera kan ifrågakomma; och öfriga föreskrifter i ämnet lida dels af dunkelhet, såsom förhållandet särskildt är med förordningen angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande den 4 maj 1855, och dels af ofullständighet.

I två redan anförda stadganden, nemligen 10 kap. 2 § kyrkolagen och 23 § i presterskapets privilegier, angifvas i största allmänhet de synder, hvilka böra göras till föremål för kyrkotukt. I det sistnämnda lagrummet anföras särskildt såsom exempel »hvarjehanda ogudaktighet

i husen samt förargelse och försummelse i gudstjensten». Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 tillägger i § 22 kyrkoråd rätt och pligt att i afseende på hvad till religionens och sedernas vård hör vaka öfver efterlefnaden af de som gällande författningar; att upptaga frågor om oordning och oskick vid samt försummelse af gudstjensten, om uteblifvande från läsförhör, om oenighet i äktenskap, om olydnad mot föräldrar och om vårdslösad barnuppfostran; samt att vaka deröfver, att spridande af vilseförande läror må, så vidt möjligt är, förekommas, äfvensom kyrklig tvedragt och söndring förhindras. En särskild uppgift har kyrkorådet enligt förordningen den 11 december 1868 i fråga om andliga föredrag af den, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, i det att om sådan person vid sammankomst för gemensam andaktsöfning utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning uppträder med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, det ankommer på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda; och stadgas tillika om böter för den, som underlåter att ställa sig till efterrättelse sådant af kyrkorådet meddeladt förbud. Ofvan återopade förordning angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande den 4 maj 1855, hvilken såsom ett slags kyrkotuktsmedel stadgar skyldighet för vissa personer att, innan de komma i åtnjutande af den heliga nattvarden, underkasta sig enskild skrift, föreskrifver att sådan kyrkotukt skall tillämpas i afseende å den, som gjort sig skyldig till straff för vissa uppräknade brott och förseelser. Genom § 71 i förordningen angående mord, dråp och annan misshandel den 29 januari 1861 gjordes till 1855 års förordning det ännu gällande tillägg, att sistnämnda förordnings föreskrifter skola tillämpas jemväl å den, som gjort sig skyldig till ansvar för dråp, som ej är med dödsstraff belagdt, eller för vållande till annans död. Här bör ock erinras om Kongl. cirkuläret den 8 maj 1765, hvarest stadgas, att den, hvilken varit åtalad för brott, som i brist af fulla bevis blifvit utställt till upptäckande i framtiden, icke må annorlunda än enskildt i sakristian undfå aflösning och Herrens nattvard.

Slutligen meddelas i åtskilliga författningar, i allmänhet af äldre datum, föreskrifter angående särskilda slag af förseelser, hvilka böra göras till föremål för kyrkotukt, och olika former för tukts utöfvande i ena eller andra fallet. Då emellertid alla de förseelser, som i dessa författningar afses, torde falla under någon af de allmänna kategorier, som ofvan anförts, lärer någon redogörelse för dessa författningars inne-

håll här ej vara erforderlig eller lämplig. Förteckning å desamma lemnas i 13 § af förslaget till lag angående kyrkotukt och i ingressen till förslaget till lag om enskild självård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

I 10 kap. kyrkolagen angifvas på följande sätt de från lindrigare till strängare fortgående graderna af kyrkotukt:

1) När någon af åhörarne uti en uppenbar och alla veterlig synd och last sig förhärdar, som förtörnar Gud och uppväcker förargelse, men är likväl af den beskaffenhet att syndaren icke straxt kan därför lagföras, då skall själasörjaren efter Kristi befallning första resan uti enslighet syndaren hans brott förehålla.

2) Der sådant intet vill hjälpa, skall själasörjaren taga andra resan till sig två eller tre gudfruktige och förnuftige män af församlingen och i deras närvaro ånyo förmana syndaren till omvändelse.

3) Skulle han ändå icke vilja bättra sig, då gifve kyrkoherden sin biskop och konsistorium sådant tillkänna, hvilka skola stämma syndaren inför sig och honom allvarligen förmana.

4) Der han sig intet omvända vill, skola biskopen och konsistorium sätta honom till en bestämd tid ifrån den heliga nattvardens bruk och andra kyrkans friheter, hvilket kallas det mindre bann.

5) Framhärdar han ändå uti synden, då skall kyrkoherden gifva det biskopen och konsistorium ånyo tillkänna och de strax låta Kongl. Maj:t eller dess domhafvande veta hans missgerning och obotfärdighet, på det pröfvas må, om en sådan syndare igenom verldsligt straff på sätt och vis, som han förtjenar, icke kan drifvas till bättring.

6) Afstår han ändå intet med synden, då må omsider hans kyrkoherde, sedan sakens sannfärdiga beskaffenhet är Kongl. Maj:t först och förut vorden kungjord, och kyrkoherden, uppå biskopens och konsistorii befallning, har tre söndagar å rad lyst honom till bättring, upptäckt hans fel och förmanat församlingen att bedja Gud för honom, alldeles afsöndra en så förhärdad och obotfärdig syndare ifrån Guds församlings gemenskap och uppenbarligen af predikstolen bannlysa honom enligt formulär intaget i det åberopade lagrummet.

De här omförmälda kyrkotuktsmedlen utgöras således af dels varningar af olika slag, dels arbitralt verldsligt straff och dels bann, det mindre och det större. Det större bannet torde endast under närmaste tiden efter utfärdandet af 1686 års kyrkolag hafva användts inom svenska kyrkan; men tillämpning af det mindre bannet har äfven i senare tiden ehuru ganska sällan egt rum. Enligt den ofvan åberopade förordningen den 4 maj 1855 försättes den, som begått någon af de der om-

förmälda förbrytelser, i en ställning, hvilken är i viss mån jemförlig med en med det mindre bannet belagd syndares, i det att han är från den heliga nattvardens bruk utesluten, till dess han låtit sig enskildt skriftas och aflösas. Ett dylikt förfarande tillämpas äfven enligt Kongl. cirkuläret den 26 oktober 1860 med afseende å qvinna, som af vårdslöshet förqväft sitt barn.

Såsom bekant har tolkningen af 1855 års förordning varit föremål för skiljaktiga meningar, särskildt med hänsyn till 1864 års strafflag. Då emellertid komitéen, som till fullo behjertar de svårigheter, hvilka i detta afseende mött det inom församlingarna tjenstgörande presterskapet, har för afsigt att föreslå fullständigt upphäfvande af samma förordning, anser komitéen sig sakna anledning att här framställa någon åsigt angående dess rätta tolkning.

För att en i det större bannet försatt person skall kunna med församlingen återförenas och sålunda den mot honom använda kyrkotuktsåtgärden upphävas, erfordras enligt 1686 års kyrkolag uppenbar skrift. Skriften är sålunda till sin egentliga uppgift icke ett kyrkotuktsmedel, utan endast vilkoret för den tuktades återupptagande i församlingens gemenskap. Att uppfattningen i detta afseende blifvit en helt annan, har förut blifvit antydt. Den uppenbara skriften fick karakteren af ett verldsligt straff, och den enskilda skrift, som föreskrifves i 1855 års förordning, torde väl närmast uppfattas såsom en positiv kyrkotuktsåtgärd.

Uppfattningen af kyrkotuktens väsen och ändamål undergick, såsom redan i det föregående antydts, åtminstone så vidt den framträdde i det praktiska lifvet och i lagstiftningen, icke vid reformationen någon fullständig ändring, ehuru man kunnat förutsätta en sådan på grund af de uttalanden i ämnet, hvilka förekomma i reformatorernas, särskildt Luthers, skrifter; och det var icke blott inom den svenska kyrkan de olyckliga följderna af detta förhållande framträdde.

Hvad våra grannland *Norge* och *Danmark* angår, befinner sig kyrkotuktslagstiftningen derstädes i samma otillfredsställande skick som hos oss. Åtskilliga lagbestämmelser i ämnet finnas, men äro föråldrade och lära i allmänhet icke vidare tillämpas.

I *Tyskland* har deremot under senare tider en verklig utveckling af kyrkotuktslagstiftningen egt rum. Denna utveckling har, sådan den

Kyrkotuktslagstiftningen i vissa främmande länd.

framträder i särskilda staters kyrkliga författningar, gått i den riktning att rätten och pligten att upprätthålla kyrkotukten, hvilka förut i allmänhet tillkommo konsistorierna, numera hufvudsakligen lagts i de särskilda församlingarnas händer. Å församlingens vägnar handlar härvid presbyteriet eller kyrkorådet. Dock eger kyrkoherden, der han ur självårdssynpunkt anser sådant nödigt, vägra utförande af någon kyrklig handling — hvilket väl i allmänhet afser utdelande af nattvarden —; men om den person, hvilken kyrkoherden sålunda vägrat att betjena, icke vill låta sig härmed nöja, underställes frågan församlingens kyrkoråd, hvars beslut åter kan af såväl kyrkoherden som den person frågan gäller dragas under högre kyrklig myndighets pröfning.

Den egentliga kyrkotukten handhafves deremot, såsom redan är nämndt, uteslutande af kyrkorådet och utöfvas under följande former. Först muntlig förmaning af kyrkorådets ordförande samt en eller flere af dess medlemmar. Visar sig denna förmaning fruktlös, så meddelas förmaningen skriftligt af kyrkorådet, eventuelt med föreläggande af viss tid, efter hvars utgång vidare påföljder komma att inträda, derest bättring ej följt. Dessa vidare påföljder äro i särskilda kyrkoordningar något olika bestämda. Hvarje kyrkosamfund eger att sjelft bestämma om desamma, under det att staten endast förbehållit sig att genom sin lagstiftning begränsa det område, inom hvilket de må väljas. Sålunda förbjuder den preussiska lagstiftningen alla religionssamfund att använda tuktsmedel, som hafva karakter af kropps-, förmögenhets- eller frihetsstraff eller gälla någons borgerliga ära. Såsom exempel på de kyrkotuktsmedel, som af de evangeliska kyrkosamfunden användas, må här nämnas: fränkännandet af rätt till kyrklig vigsel och kyrklig begrafning, rätt att vara fadder, rätt att bekläda kyrkliga embeten, kyrklig valrätt och valbarhet. Äfven uteslutande från nattvarden användes inom några kyrkosamfund såsom ett egentligt kyrkotuktsmedel.

Såsom föremål för kyrkotukt kunna i allmänhet nämnas kränkning af kristlig åskådning och kristlig sed (*christliche Gesinnung und Sitte*), förakt för det gudomliga ordet och osedlig vandel. Fränkännande af vissa borgerliga rättigheter genom domstols beslut kan ock stundom medföra påföljder af kyrklig art. Särskildt uppräknas såsom föremål för kyrkotukt i de flesta nyare kyrkoordningar: underlåtenhet att befordra barn till dop och konfirmation, underlåtenhet att låta ett ingånget äktenskap beseglas med kyrklig vigsel, barns uppfostrande inom ett icke evangeliskt trossamfund samt ingående af ett enligt kyrkans ordning förbjudet äktenskap.

Kyrkorådets beslut om kyrkotuktsåtgärder kan öfverklagas hos kretssynoden eller, om denna icke är samlad, hos dess »Vorstand». Från ålagda kyrkotuktspåföljder kan kyrkorådet, då förhållandena dertill för-
anleda, befria den, hvilken de ålagts, vare sig på framställning från dennes sida eller utan sådan framställning.

Af synnerlig vigt att taga i betraktande vid utarbetande af ny kyrkotuktslagstiftning för Sverige äro de bestämmelser i ämnet, hvilka innehållas i den för evangelisk-lutherska kyrkan i *Finland* gällande kyrkolag af den 9 december 1868. Före utfärdandet af denna kyrkolag gälde nemligen i hufvudsak 1686 års kyrkolag, likasom ännu hos oss; och de kyrkliga förhållandena i Finland öfverensstämma väsentligen med förhållandena i vårt land. Bestämmelserna om kyrkotukt återfinnas i trettonde kapitlet af den finska kyrkolagen. I § 100 uttalas till en början såsom en allmän grundsats, att med afseende å dem, hvilka genom lastbar vandel eller villfarande lära eller försummelse af sin kristliga kallelse pligter åstadkomma förargelse i församlingen, en kristlig kyrkotukt skall af församlingens presterskap och kyrkoråd handhafvas. De församlingsmedlemmar, mot hvilka kyrkotukten kommer till användning, angifvas i de följande paragraferna närmare sålunda:

- 1) de som förhärda sig i uppenbar synd och last, för hvilken de dock icke lagförts;
- 2) de, hvilka för grofva brott blifvit stälda inför verldslig rätt och der dömda till ansvar, men af denna bestraffning ej låtit sig rätta;
- 3) föräldrar, som vägra att låta befordra sina barn till dop;
- 4) de, som uppsåtligen försumma att förskaffa kristlig uppfostran och undervisning åt egna barn eller sådana som under deras vård äro; samt
- 5) de, hvilka göra sig skyldiga till uppenbart förakt för Guds ord och gudaktighetens öfning, till oenighet i äktenskap, till hårdhet mot barn, husfolk eller andra underhafvande, till olydnad mot föräldrar samt till oförsonlighet.

Mot församlingsmedlem, som på ofvan angifna sätt förgår sig, eger enligt 101 § följande förfarande rum. Först förmanas han af kyrkoherden. Låter han sig ej deraf rätta, skall förmaningen förnyas af kyrkoherden jemte två eller tre församlingens för kristligt allvar kända medlemmar. Följer ej heller då rättelse, skall förmaningen i hela församlingens namn meddelas den felande af kyrkorådet. Framhärdar han dock i sin obotfärdighet, då må kyrkorådet förklara honom förlustig rättigheten att vara vittne vid dop, att deltaga i val af leda-

möter i kyrkorådet, af ombud vid kyrkomöte och af valmän dertill samt att sjelf till nämnda befattningar väljas. Dock skall kyrkorådets härom fattade beslut underställas domkapitlet, som, om omständigheterna dertill föranleda, eger kalla den felande inför sig och, derest han, efter erhållen allvarlig förmaning, ingen bättring visar, förklara honom på bestämd tid oskicklig att begå Herrens nattvard.

För att den felande skall kunna återfå de rättigheter, hvilka kyrkorådet förklarat honom förlustig, erfordras att han afstår från sin synd samt bekänner och afbeder henne i särskildt skriftermål inför själsörjaren. Har han uppfyllt dessa vilkor, tillerkänner kyrkorådet honom åter ifrågavarande rättigheter; och skall underrättelse härom meddelas domkapitlet.

För några särskilda fall meddelas särskilda föreskrifter. I § 104 stadgas, att om församlingsmedlem, som hyllar villfarande mening, söker att andra dertill öfvertala och sålunda vållar oro och förargelse i församlingen, eller om någon försummar att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud att hålla läroföredrag vid enskild andaktssammankomst, skall kyrkorådet derom göra anmälan hos domkapitlet. § 105 uppräknar vissa fall, i hvilka kyrkotuktsförfarandet icke fortskrider längre än till varning; hvarefter, om denna visar sig fruktlös, anmälan om förhållandet skall ske hos verldslig rätt. Dessa fall äro: underlåtenhet att bevista läsförhör, der förhör med personer i bokläsning och kristendomskunskap anses nödigt, försummelse att låta barn eller andra, som under personens lydno stå, bevista läsförhör eller skriftskola, oordning vid gudstjenst, störande af andakten under påstående gudstjenst samt hållande af enskild andaktsöfning å den tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas, såvida kyrkoherden ej särskildt gifvit tillstånd dertill.

Uti det af en komité afgifna förslag (tryckt 1863), som ligger till grund för den finska kyrkolagen, upptogs icke uteslutande från nattvarden såsom ett kyrkotuktsmedel, och komitén gaf härför en utförlig motivering. Men vid den granskning, som komitéförslaget sedermera undergick i en ny komité, segrade den motsatta meningen, som också gjorde sig gällande vid förslagets upphöjande till lag.

I de under innevarande århundrade af komitéer framlagda särskilda förslag till fullständig ny kyrkolag för vårt land upptagas nedan nämnda bestämmelser om kyrkotukt.

Det år 1828 afgifna förslaget, som i denna del likasom i de flesta öfriga punkter endast är afsedt att utgöra en sammanarbetning af då gällande bestämmelser, innehåller i kap. 7 stadganden om kyrkotukten. Kapitlet inledes med åtskilliga uttalanden, hvilka närmast torde vara att hänföra till läran om enskild själavård och till pastoralteologien. I § 7 stadgas att kyrkoherden skall till bevakande och bibehållande af den goda ordningen inom församlingen biträdas af kyrkoråd, sexmän, rotemästare eller andra ordningsmän, hvarjemte för hvarje församling särskilda »sedeordningar» skulle antagas, hvilka borde fastställas af Konungens befallningshafvande och domkapitlet. I följande paragrafer meddelas angående kyrkotukten nedanstående föreskrifter. Så snart någon »afvikelse eller oordning» i församlingen förspordes, skulle den felaktige enskildt tilltalas, förmanas och varnas samt, om häraf ingen bättring verkades, erhålla förnyade föreställningar inför kyrkorådet, som i öfrigt egde att verkställa hvad för dylika fall genom särskild öfverenskommelse i församlingen vore stadgad. Kallelsen inför kyrkorådet kunde flere gånger förnyas. Sedan dessa varnings- och förbättringsförsök fruktlöst aflupit, skulle saken, efter dess beskaffenhet, antingen anmälas hos prosten och derefter hos kapitlet eller ock öfverlemnas till domstol. De, som voro stadde i svårare villfarelser eller rådande dödliga synder, skulle, då de oaktadt erhållen undervisning och varningar framhärdade i sin villfarelse eller synd, tillsägas att afhålla sig från nattvarden, till dess de omvände och bättrade sig. Skulle bättringen ändock uteblifva eller de sjelfva förklara sig missnöjde med uteslutandet från nattvarden, då skulle saken anmälas och afgöras i kapitlet. Dylikt utestängande från nattvarden kallades mindre bannlysning. Derifrån kunde, på kapitlets anmälan och med Konungens bifall, skridas till den större bannlysningen, som innefattade skiljande från den kristliga kyrkans delaktighet. Der någon öfver ett år förblefve stående i större bann utan att visa tecken till botfärdighet, skulle han ånyo förmanas inför kapitlet, hvarefter skulle af Konungens nåd bero, huruvida han skulle hållas till allmänt arbete å fästning eller landsförvisas.

Den mindre bannlysningen skulle upphävas, då syndaren bevisade uppriktig ånger och bättring, utan att något särskildt slags skrift behöfde ega rum. För den större bannlysningens upphäfvande erfordrades den bannlystes återupptagande i församlingen, hvilket dock kunde

Äldre förslag till kyrkotuktslagstiftning i Sverige.

ske inför kyrkorådet i sakristian. Kyrkoskrift bibehölls såsom en af världslig rätt ådömd påföljd och kunde, i olika fall, vara hemlig, uppenbar eller offentlig.

Det år 1846 afgifna kyrkolagsförslaget innehåller i 3 kap. bestämmelser om kyrkotukt. I hvar församling skulle till kyrkotuktens upprätthållande finnas ett kyrkoråd, bestående af kyrkoherden som ordförande och fyra församlingsmedlemmar såsom ledamöter. Föremål för kyrkotukt skulle vara: sjelfförvållad okunnighet, vanvördnad för Guds ord, för sakrament eller för andaktsöfning, villfarelse i läran, olydnad mot föräldrar, vårdslöshet i barnuppfostran, hårdhet emot barn, husfolk eller andra underhafvande, oförsonlighet, dryckenskap, skörlefnad, oenighet i äktenskap, vana vid svordomar, så ock annan förargelse i sammanlefnaden, ändå att straff å den förargelse ej vore i borgerlig lag utsatt. Kyrkotuktsförfarandet innefattade följande grader: 1) varning af kyrkoherden allena eller den han derom anmodade; 2) varning i närvaro af en eller två församlingens medlemmar; 3) varning i kyrkoråd, dervid varningens innehåll och skälen dertill skulle antecknas i protokoll, hvaraf den varnade skulle ega taga afskrift; samt 4) uteslutande tills vidare från nattvardens delaktighet, hvarom dock kyrkoherden egde ensam besluta. Likaså egde kyrkoherden ensam bestämman, huruvida en sålunda utesluten ånyo skulle tillstädjas nattvardens bruk. Anmälan härom skulle dock göras hos kyrkorådet.

1873 års kyrkolagsförslag inleder de i 11 kap. förekommande bestämmelserna i ämnet med det allmänna uttalande, att kyrkoherden skall vara berättigad att, till afvärjande af uppenbar förargelse i församlingen, mot dess enskilda medlemmar utöfva kyrkotukt och i denna verksamhet påkalla medverkan af aktade och gudfruktige ledamöter af församlingen, så ock af kyrkorådet.

Underkastad kyrkotukt skulle enligt detta förslag vara: 1) församlingsmedlem, som väcker förargelse i församlingen i ty, att han uttryckligen förnekar den kristna tron, eller att han eljest förhärdar sig i uppenbar synd eller last, ändå att han därför ej lagföres; samt 2) församlingsmedlem, som offentligen förkunnar eller till annans förledande annorledes utsprider villfarande, mot den rena evangeliska läran stridande lärosatser eller olagligen utöfvar prestebetet eller eljest gör sig skyldig till uppenbar och förargelseväckande öfverträdelse eller åsidosättande af kyrklig ordning.

Med afseende på den första kategorien af felande fortgår tuktförfarandet genom följande grader: 1) enskild förmaning och varning af kyrkoherden eller, på dennes uppdrag, af annan församlingens prest;

2) förmaning och varning i närvaro af en eller två aktade och gudfruktige medlemmar af församlingen; 3) varning i kyrkorådet, samt 4) utestängande tills vidare från tillträde till den heliga nattvarden. Beslutet om utestängande från nattvarden skulle fattas af kyrkoherden ensam, dock först sedan han efter öfverläggning i kyrkorådet förvissat sig om att den inför kyrkorådet gifna varningen varit fruktlös. Kyrkoherdens beslut skulle antecknas i kyrkorådets protokoll och genom protokollsutdrag delgifvas den felande, som kunde hos vederbörande domkapitel öfverklaga detsamma.

I fråga om den andra kategorien af felande skulle kyrkorådet, sedan varning inför kyrkorådet meddelats, hafva makt att förklara den felande tills vidare oberättigad att vara fadder vid dop samt att väljas till ledamot i kyrkoråd och till ombud vid allmänt kyrkomöte. Sådan förklaring skulle tagas till kyrkorådets protokoll och delgifvas den felande genom protokollsutdrag. Kyrkorådets beslut i ämnet kunde öfverklagas hos domkapitlet.

Hvarje kyrkotuktsåtgärd skulle, med uppgift om skälen dertill och om tiden, då den blifvit vidtagen, antecknas i husförhörsboken.

Beslut om utestängande från nattvarden kunde af kyrkoherden upphävas, då omständigheterna dertill föranledde, dock med skyldighet för kyrkoherden att derom göra anmälan hos kyrkorådet. Om upphäfvande af inskränkning i kyrkliga rättigheter skulle kyrkorådet besluta.

Jemte ofvan omförmälda bestämmelser innehåller förslaget föreskrift, att personer, som blifvit dömda till ansvar för vissa brott, äfvensom qvinna, som födt oäkta barn, skulle vara från tillträde till den heliga nattvarden utestängda, till dess de blifvit af sin själasörjare enskildt skriftade och aflösta. Denna föreskrift var, enligt hvad motiven angifva, afsedd att träda i stället för förordningen den 4 maj 1855.

Då komitén härefter öfvergår till en redogörelse för de grundsatsar, på hvilka, enligt komiténs uppfattning, en evangelisk-luthersk kyrkotuktslagstiftning bör byggas, vill komitén till en början erinra, att den lutherska åskådningen i denna del väsentligen är en annan än å ena sidan den romersk-katolska kyrkans och å andra sidan de reformerta kyrkosamfundens. Ur den romersk-katolska kyrkans synpunkt framträder kyrkotukten hufvudsakligen såsom en straffande verksamhet, under det att den reformerta kyrkan och de från henne utgångna sek-

Grunder för kyrkotuktslagstiftningen enligt komiténs förslag.

terna uppställa såsom kyrkotuktens hufvudsakliga ändamål att bevara församlingens renhet.

Den lutherska kyrkan anser sig i första rummet böra värna de nådemedel, hon af kyrkans Herre undfått. I Guds ord och de heliga sakramenten har hon både sin lifskälla och de hufvudsakliga medlen att utföra den henne förelagda uppgiften att göra världen delaktig af frälsningen i Kristus. Hon måste därför känna sig uppfordrad att så godt hon förmår värna om nådens medel och inskrida mot dem, som på ett eller annat sätt förgripa sig på desamma. Vidare vill hon tuktande ingripa mot dem, som genom ett lastbart lefverne väcka allmän förargelse i församlingen och sålunda lägga hinder i vägen för församlingens kallelse att uppbygga sig sjelf på den i Kristus lagda grunden. Och slutligen måste den lutherska kyrkan i bevarandet af den kyrkliga ordning, som hon under sin historiska utveckling vunnit, se ett vilkor för att kunna utföra sin kallelse. Derfor hvarken får eller kan hon med likgiltighet betrakta denna ordnings sönderbrytande, utan måste inskrida mot dem, som visat sig vara fiender till de yttre former, i hvilka församlingslifvet rör sig. Vid allt sitt tuktande ingripande må emellertid kyrkan afse ej blott sin egen sjelfuppehållelse, utan äfven församlingsmedlemmarnes väl: dessa böra derigenom förhjälpas till ett välsignelserikt bruk af nådemedlen och fostras till ej blott ostraffliga utan gagnande medlemmar af församlingen. Den sålunda angifna lutherska åskådningen i fråga om grunderna för kyrkans tuktande verksamhet står i full öfverensstämmelse med såväl nya testamentets lära om kyrkan och hennes verksamhet i allmänhet som särskildt de bibelställen, hvilka innehålla direkta antydningar om kyrkotukten. Ett närmare uppvisande häraf torde här icke vara behöfligt.

Beträffande formen för kyrkans tuktande verksamhet torde först böra tagas i betraktande, i hvad mån de kyrkotuktsmedel, som enligt nu gällande lagstiftning stå den svenska kyrkan till buds, äro förenliga med kyrkotuktens på ofvan angifna sätt fattade väsen och syfte samt följaktligen böra bibehållas. Till en början lärer vara uppenbart, att kyrkan icke får såsom kyrkotuktsmedel använda borgerliga straff, hvadan alla kyrkotuktsåtgärder, som hafva en sådan karakter, böra ur lagstiftningen uteslutas. Till de bestämmelser, hvilka af denna grund böra upphävas, höra ännu kvarstående stadganden om böter och arbete till kyrkan för kyrkliga förseelser samt om det stora bannet, hvilket till sin verkan synes kunna likställas med ett verldsligt straff af ganska svår art.

Vidare anser komitén, att den i 1855 års förordning stadgade enskilda skrift bör upphöra. Denna enskilda skrift, som visserligen endast

i oegentlig bemärkelse kan kallas ett kyrkotuktsmedel, har dock betraktats såsom ett sådant och i den allmänna uppfattningen erhållit karakteren af ett slags kyrkoplikt, som endast genom den mindre graden af offentlighet skiljer sig från den år 1855 afskaffade. I sjelfva verket synes den enskilda skriften såsom kyrkotuktsmedel föga lämplig, synnerligast i den form, hvaruti densamma förekommer i 1855 års förordning. En gernings syndighet torde, såsom inom högsta domstolen vid granskningen af 1873 års kyrkolagsförslag blifvit anmärkt, ej få anses be-tingad deraf, att den blifvit straffad enligt borgerlig lag, eller ens stå i förhållande till detta straff, utan kan den, som aldrig undergått straff, vara fullt så mycket i behof af tillrättavisning från församlingens sida som den enligt borgerlig lag bestraffade. Det torde därför saknas skäl att bibehålla en egen art af kyrkotukt för personer, som blifvit af domstol dömda för vissa slag af brott. Härtill kommer, hvad särskildt 1855 års förordning beträffar, att det deri gjorda uppräknande af brott, som skulle medföra ifrågavarande påföljd, blifvit genom nya strafflagen synnerligen inkonsequent. Åtskilliga slag af brott, hvilka enligt 1734 års lag voro belagda med lifsstraff och följaktligen hemföllu under bestämmelserna om enskild skrift, medföra numera straff af mindre svår art, och då de ej särskildt uppräknas i 1855 års förordning, är densamma ej tillämplig vid dessa brott. Slutligen hafva, såsom redan ofvan blifvit antydt, uppkommit olika meningar om tolkningen af ifrågavarande förordning, hvilka föranlett åtskilliga förvecklingar och obehag för det i församlingarna tienstgörande presterskapet. Af alla dessa skäl föreslår komitén fullständigt upphäfvande af meranämnda förordning. Likaledes bör upphöra den i kyrkohandboken enligt Kongl. cirkuläret den 26 oktober 1860 omförmälda enskilda skrift för qvinna, hvilken af våda förqvåft sitt barn, afveusom det särskilda förfarande, som i Kongl. cirkuläret den 8 maj 1765 föreskrifves i afseende på den, som för brott blifvit stäld under framtiden.

Större tvekan än i afseende å nu omförmälda kyrkotuktsmedel synes kunna uppstå vid besvarandet af den frågan, huruvida uteslutande från nattvarden, det i nu gällande lagstiftning kvarstående s. k. mindre bannet, bör bibehållas såsom ett kyrkotuktsmedel. Man har betonat, att kyrkan skulle sakna befogenhet att i en människas förhållande till Frälsaren ingripa på ett sådant sätt, som sker genom uteslutande från nattvarden. Komitén vill ej bestrida, att ganska behjertansvärda skäl kunna anföras för en sådan uppfattning. Men å andra sidan skulle kyrkan göra sig skyldig till ohörsamhet mot sin Herres och hans apostlars förmaningar, om hon utan alla inskränkingar lemnade fritt tillträde

till nattvardsbordet. Framför allt i nattvarden ser hon det heliga, som Herren Kristus förbjuder henne att utan urskiljning utdela eller utkasta (jfr Matt. 7: 6). Hon hvarken vill eller har rätt att träda hindrande emellan en syndare och hans Frälsare; men hennes själavårdspligt ålägger henne att, såvidt hon det förmår, förebygga, att någon hennes medlem i nattvarden »äter och dricker sig själf en dom» (jfr 1 Kor. 11: 29). Hon hvarken kan eller vill ransaka hjertan och ujurar, men om någon i ord och gerning på oförtydbart sätt ådagalägger hjertats obotfärdighet, måste hon hafva ej blott rätt utan äfven pligt att, intilldess han bekänner sin synd, förvägra honom att begå nattvarden. Och då slutligen nattvarden äfven är en församlingens kommunion, så måste kyrkan, för att bevara församlingen från förargelse, ega rätt att från deltagande i denna församlingens heligaste handling utesluta dem, som fört och fortfarande föra ett förargelseväckande lefverne. (Jfr Matt. 18: 15—20; 1 Kor. 5; 2 Kor. 2: 1—11).

Men om komitén sålunda måste fasthålla, att under vissa förhållanden en församlingsmedlem bör förvägras rätt att begå nattvarden, så anser dock komitén af här ofvan antydda skäl, att detta förvägrande bör betraktas och behandlas såsom ett själavårdsärende. Ordningen för detsamma bör därför vara en väsentligen annan än den, som bestämmes för kyrkotuktsåtgärder. Visserligen anser komitén, att goda skäl tala för, att en själasörjares åtgärd att förvägra en församlingsmedlem tillträde till nattvarden varder anmäld inför församlingens representation, kyrkorådet; men sjelfva förvägrandet bör enligt komiténs uppfattning ej vara en kyrkorådets åtgärd, föregången af en kyrkorådets ransakning och fastställd genom ett dess beslut. Grunderna för detsamma böra ej få framdragas i offentlighetens ljus annorledes än genom den från nattvarden uteslutnes eget åtgörande, och förvägrandet bör föregås allenast af själasörjarens bemödande att bringa den felande till besinning.

Af sålunda i korthet antydda skäl har komitén i sitt förslag till lag angående kyrkotukt icke upptagit några bestämmelser om uteslutande från nattvarden, hvaremot komitén, särskildt med afseende härå, ansett sig böra utarbета förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard. I motiven till sistnämnda lagförslag får komitén tillfälle att närmare uttala sig om de fall, då uteslutande från nattvarden kan ifrågakomma, formen för denna åtgärd m. m., som dermed står i sammanhang.

Komitén har icke heller, såsom i föregående förslag skett, bland kyrkotuktsmedlen upptagit själasörjarens enskilda förmaningar och var-

ningar till den felande. Dessa åtgärder falla nemligen, enligt komiténs mening och såsom jemväl högsta domstolen erinrat, inom den enskilda själavårdens område. Väl må det synas önskvärdt att själasörjaren låter sådan enskild förmaning föregå användandet af de egentliga kyrkotuktsåtgärderna; men det torde ej ens vara lämpligt att stadga, det sådau förmaning skall hafva föregått, då den felande icke kan med tvång förmås till inställelse.

Sedan komitén sålunda omförmålt de i nu gällande lagstiftning qvarstående kyrkotuktsmedel, hvilka icke böra upptagas i en ny lagstiftning i ämnet, öfvergår komitén till en redogörelse för de medel, som enligt komiténs tanke äro användbara och stå tillsammans med den evangelisk-lutherska kyrkans åskådningssätt. Härvid vill komitén till en början erinra, att, för att en lagstiftning om kyrklig tukt skall kunna blifva till verkligt gagn såväl för församlingen i dess helhet som för den enskilda församlingsmedlem, hvilken göres till föremål för tukten, erfordras en inom församlingen rådande öfvertygelse om nyttan af sådan tukt och en rätt uppskattning af tuktens värde för befrämjande af andligt lif inom kyrkan. Till följd af dels den brist på lifaktighet, som i flere afseenden länge varit rådande inom kyrkan, dels de hedniska och upplösande tendenser, som utmärka vår tid, dels ock den omständighet att en betydlig del af vårt folks religiösa element dragits från kyrkan af sekter och partier, har dock uppfattningen af kyrkotukt såsom helsosam och nödig förslappats och mångenstädes så utplånats, att mau icke finner de nödiga förutsättningarna för en rätt tillämpning af kyrkotukten under samverkan af enskild själavård och vaket församlingsmedvetande.

Dessa beklagliga förhållanden böra dock icke leda derhän, att kyrkan skulle underlåta att bekänna sin ställning gent emot hädelsen och gäckeriet af hennes heliga trosföremål samt det grofva och förargelseväckande syndandet och att söka skydda sig mot de fientliga anfällen på hennes lära och ordning. Men väl måste hon, under känslan af sin egen underlåtenhet och försummelse och med hänsyn till sin karakter af folkkyrka, känna sig manad att iakttaga all möjlig varsamhet med afseende såväl å föremålen för tuktverksamhet som ock å medlen och sättet för tuktens utöfning, på det att tukten må kunna utföras utan att derigenom framkallas verkningar af helt annan art än som med densamma afses.

Af denna grund är det ock, som komitén sasom den yttersta åtgärd, till hvilken kyrkan i sin tuktande verksamhet bör skrida, tänkt sig allenast beröfvandet af rättigheten att väljas till vissa kyrkliga för-

troendeuppdrag eller öfva inflytande på sådant val. Att i detta afseende gå längre anser komitén hvarken nödvändigt eller rådligt. Men å andra sidan måste kyrkan, om hon icke skall låta fara allt hvad verksam tukt heter, tillse att icke styrelsefunktioner inom kyrkan öfverlemnas till sådana medlemmar, som visat sig vara hårdnackade motståndare till den inom henne gällande gudomliga eller menckliga ordningen.

Med afseende å det sålunda anförda anser komitén att de kyrkotuktsmedel, som kunna komma till användning, böra vara följande:

1) tillrättavisning och förmaning af vederbörande kyrkoherde i närvaro af en eller två för gudsfruktan och nit kände församlingsmedlemmar, dem kyrkoherden tillkallar;

2) föreställningar och varningar inför församlingens kyrkoråd; samt

3) förklarande af kyrkorådet, att den felande skall tills vidare vara förlustig rättighet, om sådan eljest tillkommer honom, att deltaga i val af och väljas till ledamot i församlingens kyrkoråd och elektor för utväljande af svenska kyrkans ombud vid allmänt kyrkomöte, så ock att sjelf väljas till sådant ombud.

De sålunda angifna kyrkotuktsmedlen böra, enligt komiténs mening, i regeln användas gradvis, det ena efter det andra i den ordning, hvori de här ofvan blifvit nämnda. Ett sådant tillvägagående öfverensstämmer nemligen icke blott med kyrkotuktens syfte, utan ock med de anvisningar i ämnet, hvilka gifvas i nya testamentet, och med den kristna kyrkans praxis i alla tider.

Kyrkotukt i egentlig mening skulle således icke i något fall komma att utöfvas af kyrkoherden ensam, utan alltid under samverkan med församlingen. I det första fallet representeras församlingen af en eller två särskildt tillkallade församlingsmedlemmar, hvilka skola vara tillstädes, då kyrkoherden meddelar tillrättavisning och förmaning. I de båda senare fallen åter framträder församlingens delegation, kyrkorådet, såsom den handlande, under det att kyrkoherden endast såsom dess ordförande deltagar i tuktens utöfvande.

Då, enligt komiténs tanke, det under nu bestående förhållanden icke är möjligt att genomföra en kyrkotuktslagstiftning, enligt hvilken tukten skulle framträda såsom en verksamhet, hvars subjekt vore kyrkan såsom en helhet, och det i hvarje fall synts komitén vara i främsta rummet af vikt, att skada och förargelse afvärjas inom de särskilda församlingarne, har komitén ansett verkningarne af kyrkotuktsåtgärd i regeln icke böra utsträckas utöfver den församling, som den felande tillhör eller inom hvilken han eljest eger rösträtt å kyrkostämman.

Såsom föremål för kyrkotukt anser komitén böra upptagas:

1) hädelse mot Gud, lastande och gäckande af Guds ord och sakramenten samt gäckeri af gudstjensten;

2) smädande af den kristna tron samt uppenbart motstånd mot densamma;

3) lastbart och förargelseväckande lefverne;

4) sådana åtgärder för att förmå medlem af svenska kyrkan till affall från densamma eller till deltagande i främmande trosbekännares andaktsöfning, hvilka enligt förordningen den 16 november 1869 äro belagda med verldsligt straff;

5) brytande mot kyrklig ordning i vissa mera betydande hänseenden; samt

6) öfverträdelse af kyrkoråds förbud mot uppträdande med sådana andliga föredrag, som afses i förordningen den 11 december 1868.

Hvad angår de personer, mot hvilka kyrkotukt enligt komiténs förslag skulle komma att utöfvas, torde af det redan anförda framgå, att de icke kunna vara andra än medlemmar af den församling, hvars kyrkoherde och kyrkoråd hafva att utöfva tukten, samt andra medlemmar af svenska kyrkan, hvilka uppehålla sig i församlingen.

Komitén har redan antydtt, hurusom komitén ansett sig icke kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sitt uppdrag att framlägga ett lagförslag angående kyrkotukt utan att i sammanhang dermed utarbета ett förslag till lag angående enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard. Men komitén har ansett äfven ett annat ämne, hvarom bestämmelser förekomma i gällande kyrkolag, stå i det samband med frågan om kyrkotuktens ordnande, att det bort af komitén upptagas till behandling, nemligen frågan om jordfästning. Högtidlig begrafning är enligt nu gällande bestämmelser förmenad dels sådana personer, hvilka dött under det de stodo i bann, och dels äfven vissa andra. Anledningarna till den sorg, som kyrkan härigenom velat uttrycka, stå i de flesta fall ganska nära de orsaker, som ligga till grund för kyrkotukten, hvarför ock detta ämne i allmänhet såväl i vetenskapliga framställningar som i lagstiftningen behandlats i sammanhang med frågan om kyrkotukten. Visserligen saknas här åtskilliga viktiga moment, som ingå i kyrkotuktens begrepp, särskildt afsigten att upprätta och med kyrkan återföreua en felande; men sammanhanget har synts komitén vara af den betydenhet, att komitén trott sig böra utarbета jemväl en lag om jordfästning.

Äfven några andra särskilda författningsförslag har komitén funnit sig böra framlägga i sammanhang med förslaget till lag om kyrkotukt.

Komitén har redan anmärkt, att sådant förfarande, som afses i kyrkomötets underdåniga skrifvelse den 3 oktober 1888 angående kyrkliga handlingars förrättande af obehöriga personer, i allmänhet icke bör föranleda andra påföljder än sådana, hvilka falla inom kyrkotuktens område. Men i ett fall synes sådant förfarande dock vara af beskaffenhet att det bör medföra icke blott kyrkotuktsåtgärder, utan äfven borgerligt straff, nemligen om någon dertill obehörig person utför handling afsedd att betraktas såsom vigsel. Vigsel, förrättad af prest inom svenska kyrkan, utgör nemligen den regelmessiga, af statens lagar påbudna formen för ingående af äktenskap; och det synes derfor lämpligt att staten med borgerligt straff belägger obehöriges tilltag att utföra sådan handling. Det är visserligen sant att handlingen förblir utan borgerlig verkan; men då just denna omständighet kan, om kontrahenterna befinna sig i villfarelse derom, för dem medföra ganska menliga följder i borgerligt afseende, bör den icke utgöra anledning att icke fastställa borgerligt straff för förseelsen. Komitén har af dessa skäl utarbetat ett särskildt lagförslag, enligt hvilket dylikt förfarande belägges med straff.

Vidare har komitén utarbetat förslag till en lag, som skulle träda i stället för förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida icke hela denna förordning bort inordnas i lagen angående kyrkotukt; men då densamma tillika innehåller det enda i vår lagstiftning förekommande uttryckliga erkännande af den religiösa församlingsfriheten och villkoren för dennas utöfvande, har komitén ansett bestämmelserna i ämnet fortfarande böra innehållas i en särskild författning.

Då kyrkostämmoförordningen icke innehåller någon bestämmelse om klagan öfver kyrkoråds beslut, men kyrkorådet enligt komiténs förslag till lag angående kyrkotukt skulle erhålla beslutanderätt i ämnen, i hvilka klagan lätt kan ifrågakomma, har komitén ansett nödigt att utarbeta förslag till lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål.

Slutligen och då ändring i kyrkotuktslagstiftningen och särskildt upphäfvandet af förordningen den 4 maj 1855, § 71 i förordningen den 29 januari 1861 samt Kongl. cirkuläret den 8 maj 1765 medför vissa ändringar i gällande bestämmelser om prestbetygs innehåll, framlägger komitén jenväl förslag till lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, samt till kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgerligt förtroende.

Komitén öfvergår härefter till en mera detaljerad redogörelse för bestämmelserna i de särskilda författningsförslagen.

Förslaget till lag angående kyrkotukt.

Ingressen.

Här uttalas till en början, att den föreslagna lagen icke är afsedd att tillämpas i fråga om prester i svenska kyrkan. Skälet till denna inskränkning i lagens tillämplighet är förut angifvet.

I den redogörelse, som komitén lemnat för nu gällande bestämmelser om kyrkotukt, hafva äfven omförmålts de stadganden i ämnet, som i kyrkostämmoförordningen finnas intagna. Vid en jämförelse mellan dessa stadganden och de af komitén i föreliggande lagförslag upptagna finnes, att kyrkostämmoförordningen och lagförslaget skilja sig i två afseenden, nemligen dels i afseende å de förseelser, som utgöra föremål för kyrkotukt, och dels i afseende på tuktmöden. Sålunda upptager kyrkostämmoförordningen förseelser, hvilka icke omförmålas i lagförslaget, under det att lagförslaget såsom föremål för kyrkotukt nämner åtskilliga andra förseelser; och enligt § 28 kyrkostämmoförordningen eger kyrkorådet i frågor, som röra religionens och sedernas helgd, icke använda andra medel till den felandes förbättring än allvarliga föreställningar och varningar.

Nu kunde visserligen — formelt sedt — synas lämpligt, att, med upphäfvande af kyrkostämmoförordningens stadganden i ämnet, låta dem inflyta i en allmän lag om kyrkotukt. Men då förordningens hithörande bestämmelser visat sig vara till gagn och torde hafva just i sin närvarande form ingått i församlingsmedvetandet, samt i flera af de fall, hvilka i förordningen omförmålas, ett kyrkotuktsförfarande i enlighet med komiténs förslag icke synes vara i alla delar användbart, torde ändamålsenligast vara, att kyrkostämmoförordningen i nu förevarande afseende bibehålles oförändrad. I fråga om de förseelser, hvilka kunna föranleda kyrkotukt såväl enligt kyrkostämmoförordningen som enligt komiténs förslag, kan, om komiténs förslag varder lag, senare punkten af § 28 i förordningen anses innefatta en hänvisning till, jemte andra författningar, lagen angående kyrkotukt. I berörda punkt heter det nemligen, att, om den felande icke låter sig rätta af kyrkorådets föreställningar och varningar, kyrkorådet eger att efter

sakens beskaffenhet vidtaga den ytterligare åtgärd, som med lag och författningar öfverensstämmer. Stadganden angående kyrkotukt skulle således komma att återfinnas i tre särskilda författningar, nemligen i lagen om embetsbrott af prest, i kyrkostämmoförordningen samt i den af komitén nu föreslagna lag.

Särskilda bestämmelser om förmaningar och varningar inför kyrkorådet återfinnas dels i 14 kap. 1 § giftermålsbalken, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 20 november 1860, angående äkta makar, mellan hvilka hat och bitterhet uppkommit, dels ock i § 51 af folkskolestadgan den 20 januari 1882 angående föräldrar och målsmän, som tredskas att efterkomma gällande föreskrifter i afseende å barns skolgångsskyldighet. Då emellertid ordalagen i kyrkostämmoförordningens § 22 tydligen omfatta äfven de fall, som afses i dessa särskilda författningar, lär icke-i ingressen erfordras något uttryckligt angifvande deraf, att ändring i sistnämnda författningar ej åsyftas.

1 §.

Genom det här begagnade uttrycket, att kyrkotukt *bör* öfvas, har komitén velat i allmänhet angifva, att kyrkotuktens handhavande åligger vederbörande kyrkoherde och kyrkoråd såsom en pligt. Det har syntts så mycket mera behöfligt att häråt gifva ett bestämdt uttryck, som komitén i det följande använt ordet »må» i stället för »bör». Kyrkotuktens tillämpning i de särskilda fallen är nemligen en uppgift af så grannliga art, att komitén icke velat föreslå en föreskrift, att sådan ovilkorligen skall öfvas i fråga om hvarje förseelse, som möjligen kan falla inom de i lagförslaget upptagna kategorierna.

2 §.

Denna paragraf bestämmer, hvilka kyrkotuksåtgärder böra och kunna användas i den svenska kyrkan. De olika föremålen för kyrklig tuktverksamhet angifvas dels i denna och dels i följande 3, 4 och 5 §§.

I öfverensstämmelse med hvad redan i det föregående anförts anser komitén, att en tuktande verksamhet bör föranledas å ena sidan och i främsta rummet af sådana förseelser, som uppenbart ådagalägga ett kristendomsfientligt eller ogudaktigt sinnelag, och å andra sidan af sådana, om hvilka detta ej kan sägas, men hvilka visa, att den, som gör sig skyldig till dem, är en motståndare mot den svenska kyrkans ordning.

I 1 mom. af denna paragraf angifvas närmare förseelserna af det först nämnda slaget. Främst ställas sådana handlingar, hvilka visa fiendskap mot sjelfva kristendomen och som, ifall kyrkan ej värnar sig mot dem, äro egnade att undergräfvä sjelfva den tros- och lifs-åskådning, på hvilken församlingens lif hvilar. I andra rummet nämnes ett lastbart och förargelseväckande lefverne såsom börande föranleda kyrkotukt. Att det bör göra detta torde ej behöfva närmare motiveras än redan i det föregående skett, då ingen lär bestrida, att en uppenbart ogudaktig menniska bör varnas och, så länge hon framhärdar i sin ogudaktighet, hindras från att deltaga i kyrkans styrelse.

I öfverensstämmelse med lutherska kyrkans grundsatser och hennes praxis bör en förseelse föranleda kyrkotukt endast i det fall, att den är notorisk. Allt inquisitionsväsende bör vara förebyggt.

Användandet af kyrkotuktsåtgärder bör, såsom komitéu redan i det föregående i fråga om 1855 års förordning anmärkt, icke göras beroende af gerningens straffbarhet i borgerligt afseende. Åt denna grundsats har i förevarande moment gifvits ett bestämdt uttryck.

Vidare beskrifves i 1 mom. den första graden af kyrkotukt, bestående deri, att kyrkoherden, i närvaro af en eller två för gudsfruktan och nit kände församlingsmedlemmar, dem kyrkoherden tillkallar, tillrättavisar och förmanar den felande. Till mottagande af sådan tillrättavisning och varning eger kyrkoherden kalla den felande att infinna sig å uppgifven tid och ort; men hörsammar han icke kallelsen, kan han icke med tvång inställas. Påföljden af uteblifvandet varder endast den, att den andra graden af kyrkotukt tillämpas mot honom, utan att den här åsyftade tillrättavisning och förmaning föregått.

Den andra kyrkotuktsgraden består enligt 2 mom. i allvarliga föreställningar och varningar, tilldelade af kyrkorådet. Förutsättning för densammans tillämpning är, att den felande antingen undandragit sig kyrkoherdens kallelse till mottagande af sådan förmaning, hvilken omförmåles i 1 mom., eller ock genom sitt förhållande visat, det han icke låtit rätta sig af undfängen förmaning.

För tillämpning af den andra graden af kyrkotukt erfordras ovilkorligen den felandes personliga inställelse. Han skall höras öfver hvad som lagts honom till last, och han skall personligen mottaga de föreställningar och varningar, genom hvilka kyrkorådet skall söka förmå honom till bättring. Följaktligen eger kyrkorådet, der den felande icke frivilligt hörsammar dess kallelse, så förfara som i § 29 af kyrkostämmoförordningen sägs, d. v. s., jemte det den uteblifne förklaras skyldig att jemlikt förordningen böta för sitt uteblifvande, genom viten

tillhålla honom att inställa sig och, der sådant visar sig fruktlöst, lita Konungens befallningshafvande till för hans inställande.

Visar den felandé sig otillgänglig för kyrkorådets föreställningar och varningar, så fortskrides till den tredje och sista graden. Otillgänglig kan han visa sig antingen genom sitt uppförande vid det tillfälle, då föreställningarne honom tilldelas, eller ock derigenom att han, äfven om han vid nämnda tillfälle ådagalagt någon böjelse att bättra sig, sedermera framhärdar i det förhållande, som föranledt tuktförfarandet. Framträder otillgängligheten redan vid det tillfälle, då föreställningarne meddelas, så kan kyrkorådet också vid samma tillfälle mot den felande utöfva den tredje graden af kyrkotukt. Men visar den felande först genom sitt uppförande efter föreställningarnes mottagande, att de varit utan verkan, erfordras ett nytt sammanträde af kyrkorådet. Vid detta sammanträde skall åt den felande lemnas tillfälle att infinna sig för att yttra sig i ärendet. Men hans personliga närvaro är icke ovilkorligen nödvändig, utan kyrkorådet kan fatta beslut i ärendet, blott kallelse till sammanträdet blifvit honom behörigen delgifven.

Den tredje graden af kyrkotukt består enligt komiténs förslag deruti, att den felande förklaras tills vidare förlustig rättighet, om sådan eljest tillkommer honom, att väljas till eller deltaga i val af ledamot i församlingens kyrkoråd och elektor för utseende af svenska kyrkans ombud vid allmänt kyrkomöte, så ock att sjelf väljas till sådant ombud. Enligt hvad komitén med orden »der sådan eljest tillkommer honom» velat antyda, kan nu ifrågavarande form af kyrkotukt icke tillämpas på alla församlingsmedlemmar. Att detta är en olägenhet må icke förnekas; men utom det att redan de föregående graderna af kyrkotukt utgöra ett verkligt inskridande mot de felande, synes för församlingslifvet största vigten ligga derpå, att de församlingsmedlemmar, som kunna utöfva inflytande på och deltaga i kyrkostyrelsen såväl inom den enskilda församlingen som inom kyrkan i dess helhet, blifva, så länge de äro felande, beröfvade möjligheten till ett sådant inflytande. I stadgandet om obehörighet att väljas till ombud vid allmänt kyrkomöte innefattas ett undantag från den af komitén uppställda regel, att verkan af kyrkotuktsåtgärd icke bör sträcka sig utöfver församling, der den felande eger rösträtt. Undantaget har sin grund deri att enligt komiténs tanke en person, som drabbas af kyrkotukt i dess strängaste form, bör, så vidt möjligt, utestängas från inflytande på kyrkans styrelse. Någon anteckning härom får dock icke ske å prestbevis, som om personen utfärdas. Detta torde emellertid icke medföra någon fara därför, att en sålunda disqualificerad person kan varda utsedd till kyrkomötes-

ombud, ty beträffande en person i den framskjutna ställning inom kyrkan, att han kan ifrågakomma till ett dylikt förtroendeuppdrag, lärer ett förklarande af berörda innehåll icke kunna förblifva för elektorerna okändt. Skulle en sålunda obehörig person väljas, kan ju valet öfverklagas; och i sista hand kan kyrkomötet underkänna hans behörighet.

Komitén har redan i det föregående antydtt hvarför komitén stannat vid ett förklarande af ofvannämnda innehåll såsom den yttersta åtgärd, hvartill kyrkan i sin tuktande verksamhet bör skrida. Det skulle kunna ifrågasättas, huruvida den felande borde beröfvas äfven rösträtt å kyrkostämman; men detta har, med hänsyn till kyrkostämmans ekonomiska befogenhet, synts komitén innefatta ett alltför stort ingrepp i en persons borgerliga rättigheter för att lämpligen kunna användas såsom kyrkotuktsmedel. Komitén har ej heller ansett det vara lämpligt att betaga den felande rösträtt vid prestval, särskildt af det skäl att det här ifrågavarande fränkännandet af vissa kyrkliga rättigheter måste anses vara af mera tillfällig och öfvergående art, och att man följaktligen icke bör i fråga om prestval likställa en af kyrkotukt träffad medlem af svenska kyrkan med sådana personer, hvilka icke tillhöra denna kyrka.

I 1873 års kyrkolagsförslag upptogs bland de rättigheter, från hvilka den felande kunde uteslutas, äfven rätten att vara fadder. En sådan disqualifikation kan emellertid ej i fråga om tillämpningen inskränkas till den församling, der felet är begånget, såsom komitén beträffande kyrkotukten i allmänhet föreslagit; och en bestämmelse härom synes för öfrigt vara mindre nödig, då kyrkolagen i 3 kap. 5 § redan innehåller bestämmelser, hvilka i de flesta fall utesluta från rätt att vara fadder de personer, som böra anses vara dertill disqualificerade.

Bestämmelserna i förevarande paragraf rörande den tredje graden af kyrkotukt medföra faktiskt jemkningar af kyrkostämmoförordningens och kyrkomötesförordningens föreskrifter rörande valrätt och valbarhet till kyrkorådsledamot samt till kyrkomötesombud och elektor för utseende af sådant ombud; men då i de fall, der fråga om den tuktades behörighet kunde uppstå, saknaden af sådan behörighet sannolikt vore för vederbörande ordförande eller valförrättare känd, samt återbekommande af ifrågavarande rättigheter är beroende på den felandes när som helst inträdande rättelse och deraf föranledt förklarande från kyrkorådets sida, torde någon uttrycklig ändring af sistnämnda författningar icke behöfva ske.

Ofvan beskrifna arter af kyrkotukt utöfvas enligt komiténs förslag af kyrkoherde och kyrkoråd i den församling, der den felande är kyrkoskrifven. Det kan emellertid inträffa, att den felande eger rösträtt å kyrkostämman äfven i annan församling. Det vore i sådant fall icke rimligt, att en person, som af kyrkorådet i den församling, der han är kyrkoskrifven, förklarats förlustig de i 2 mom. omförmälda rättigheter, skulle inom annan församling samtidigt förblifva i åtnjutande af desamma. Komitén föreslår därför, att dylikt förklarande skall gälla äfven annan församling, der den felande eger rösträtt och att förty underrättelse om förklarandet skall meddelas sistnämnda församlings kyrkoråd. Detta har då att för behörigt iakttagande göra anteckning om förhållandet i sitt protokoll.

3 §.

I förordningen den 16 november 1869 stadgas borgerligt straff:

1) för den, som genom bedrägliga medel, hotelser eller löften om timliga fördelar söker förmå annan till affall från den evangelisk-lutherska läran;

2) om någon, hvilken af föräldrar eller målsmän fått sig anförtrodt att uppfostra eller undervisa barn, som tillhöra svenska kyrkan, söker under utöfningen af sådant uppdrag bibringa barnet annan tro, än den, som med den evangelisk-lutherska läran öfverensstämmer; samt

3) för den, som till deltagande i främmande trosbekännares andaktsöfning nödgar eller lockar den, som minderårig är eller under hans lydnad står och till svenska kyrkan hör.

Med dessa straffbestämmelser torde väl i främsta runnet åsyftas obehörigt proselytmakeri från främmande trosbekännares sida. Men till ett dylikt förfarande kunna ock personer, hvilka omfattat främmande troslära men icke utträdt ur svenska kyrkan, göra sig skyldiga. Straffbestämmelsen gäller äfven dessa. Att sådana personer äfven böra underkastas kyrkotukt, torde vara uppenbart; hvarför komitén i förevarande paragraf infört bestämmelse derom.

4 §.

De förseelser, hvilka i denna paragraf omtalas såsom föremål för kyrkotukt, äro af så väsentligen olika art med de i 2 § omförmälda, att

de enligt komiténs mening böra i en särskild paragraf upptagas. Det är nemligen här fråga om öfverträdelse af svenska kyrkans fastställda ordning. Kyrkan bör göra äfven sådana öfverträdelse till föremål för sin tuktvande verksamhet, emedan den kyrkliga ordningens upprätthållande utgör ett vilkor för lösandet af den henne förelagda uppgift. Härmed angifves både skälet för användande af kyrkotukt i dessa fall och gränsen för tuktens användning. Endast sådana öfverträdelse af den kyrkliga ordningen, hvilka, om de ej möttes af en församlingens reagerande verksamhet, skulle sönderbryta nämnda ordning, böra föranleda tukt. Komitén har i förevarande paragraf angifvit de öfverträdelse, hvilka komitén ansett vara af denna ingripande beskaffenhet.

Uppenbart är, att tillämpningen af bestämmelserna i denna paragraf kräfver synnerlig varsamhet, särdeles å de orter, der en okyrklig riktning mera allmänt gjort sig gällande. Det torde i sådana fall tillkomma kyrkotuktens handhafvare att i första rummet inskrida mot dem, hvilka inom kyrkan framträda såsom ledare af en mot hennes ordning fientlig rörelse.

Det kan i afseende å dem, hvilka bryta kyrkans ordning, synas som om hufvudvigten låge derpå, att sådana genom tillämpning af den tredje graden af kyrkotukt utestängdes från inflytande på och deltagande i kyrkostyrelsen. Det har derfor blifvit inom komitén ifrågasatt, att nämnda grad skulle kunna omedelbart tillämpas på dem, särskildt af det skäl, att tvångsinställelse med afseende å dem ej syntes lämplig. Men då bland dem, om hvilka här är fråga, åtskilliga kunna sakna de i 2 § 2 mom. omnämnda kyrkliga rättigheterna, så skulle, om kyrkotukten här inskränktes till den s. k. tredje graden, sådana personer kunna fortsätta sin kyrkoordningen sönderbrytande verksamhet, utan att kyrkan skulle hafva någon i lag stadgad rätt och skyldighet att mot dem på något sätt med sin tukt inskrida. Och då vidare all kyrkotukt bland annat äfven afser att till den rätta vägen återföra den på afvägar inkomne, så har komitén ansett, att kyrkan till detta syftes uppnående ej bör få lemna obegagnadt det medel, som inneslutes i de föregående tuktgraderna. Det må ej heller anses obilligt att den, som till den grad visar förakt för ordningen inom den kyrka, af hvilken han är medlem, att han tredskas att hörsamma kyrkorådets kallelse, kan medelst tvång inställas, och någon betänklighet häremot bör så mycket mindre kunna möta, som en sådan tredskande redan nu enligt kyrkostämmoförordningens bestämmelser kan tvingas till inställelse.

5 §.

Komitén har redan i det föregående angifvit de skäl, som tala därför, att bestämmelserna om särskilda sammankomster för andaktsöfning fortfarande böra upptagas i en särskild författning. Förelärande paragraf förutsätter därför, att det i sådan särskild författning stadgade förfarande mot den, som uppträder med andliga föredrag, hvilka anses leda till söndring i kyrkligt afseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, fortskridit till den punkt, att kyrkorådet förbjudit honom att inom församlingen vidare utöfva lärareverksamhet. Detta förbud kan icke i och för sig betraktas såsom en egentlig kyrkotuktsåtgärd; men dess öfverträdande bör enligt komiténs såväl som enligt Riksdagens och kyrkomötets åsigt medföra dylik åtgärd. Att mot en öfverträdare af kyrkorådets förbud i detta afseende använda de lindrigare arterna af kyrkotukt har emellertid syns komitén föga ändamålsenligt. Förbudets meddelande, före hvilket den felande enligt komiténs förslag skall hafva lemnats tillfälle att yttra sig, innefattar nemligen en så kraftig maning för honom, att man, då denna visat sig overksam, icke lär kunna hoppas någon verkan till bättring af ytterligare förmaningar och varningar. Komitén föreslår därför, att den felande, sedan tillfälle lemnats honom att i ärendet yttra sig inför kyrkorådet, må af detsamma förklaras tills vidare förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter.

6 §.

Kyrkotukten är, såsom flere gånger blifvit anmärkt, enligt komiténs förslag hufvudsakligen en församlingstukt, så till vida att den utöfvas af den enskilda församlingens kyrkliga myndigheter mot medlemmar af samma församling. Detta bör dock icke utgöra och utgör icke heller enligt bestämmelsen i § 29 kyrkostämmoförordningen hinder för dessa myndigheter att, der omständigheterna dertill föranleda, inskrida mot en svenska kyrkans medlem, som *uppehåller sig* inom församlingen, ehuru han icke är derstädes kyrkoskrifven. I sådant fall kunna de båda arter af kyrkotukt, som bestå i tillrättavisningar och förmaningar samt föreställningar och varningar, tillämpas mot den felande i alldeles samma ordning, som om han tillhörde församlingen, allenast med den inskränkning att om han lemnat orten, innan han anträffats med kyrkorådets kallelse, han icke kan tvingas till inställelse inför kyrkorådet. Med ut-

trycket »lemnat orten» får dock icke förstås en tillfällig bortresa eller vistelse i en grannförsamling, hvarigenom den felande lätt skulle kunna undandraga sig den kyrkotukt, hvartill han genom sitt uppförande gjort sig förfallen. Komitén har med denna inskränkning endast velat förekomma, att en person, som verkligen aflyttat till annan ort, skulle kunna genom tvång inställas inför kyrkorådet i en församling, der han ej längre ämnar vistas och följaktligen icke vidare kan åstadkomma någon förargelse genom sitt personliga förhållande.

Hvad angår den tredje arten af kyrkotukt, förlusten af vissa kyrkliga rättigheter, så sammanhänger den så nära med den felandes egenkap af församlingsmedlem, att den icke bör kunna utöfvas af kyrkorådet i annan församling än den han tillhör. Om följaktligen kyrkorådet i församling, der han uppehåller sig men ej är kyrkoskrifven, finner förseelsen påkalla tillämpning af denna art af kyrkotukt, har detta kyrkoråd, derest det vid annat sammanträde än det, då föreställningarna och varningarna gifvits, finner tillämpning af tredje graden böra ega rum, att låta kalla den felande inför sig. Kyrkorådet eger derefter, ehvad han inställer sig eller ej, besluta, att underrättelse om hvad mot honom förekommit skall meddelas kyrkorådet i den församling, der han är kyrkoskrifven; hvarpå sistnämnda kyrkoråd efter egen pröfning af omständigheterna, men utan att den felande behöfver inför detta kyrkoråd höras, kan förklara honom förlustig ifrågavarande rättigheter.

7 §

angifver huru de i 6 § fastställda grundsatser skola tillämpas i det särskilda fall, som afses i 5 §. Här har emellertid föreskrifvits att tillfälle skall lemnas den felande att yttra sig inför kyrkorådet i den församling han tillhör, innan förklarandet meddelas. Detta har skett med hänsyn till den i dylika fall i öfrigt förkortade proceduren och den vid tillämpning af förordningen den 11 december 1868 allt bestämdare antagna praxis att låta den felande yttra sig öfver hvad som lagts honom till last.

8 §.

Då fråntagandet af de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter lika med andra kyrkotuktsmedel här till ändamål att åstadkomma rät-

telse i den felandes förhållande, bör, sedan detta ändamål vunnits, den, som varit underkastad sådan tukt, åter inträda i sina fulla rättigheter. Detta kan dock icke ske utan ett uttryckligt förklarande af det kyrkoråd, som vidtagit tuktåtgärden. För erhållande af sådant förklarande eger personen göra framställning hos kyrkorådet, som derefter, derest omständigheterna dertill föranleda, eger att till all kraft och verkan upphäfva sitt ifrågavarande beslut. Sådant upphäfvande kan tydligen ock af kyrkorådet beslutas utan någon framställning från den tuktades sida. Der kyrkotuktsåtgärd af ifrågavarande art, på grund af stadgandet i sista stycket af 2 § 2 mom., sträckt sin verkan äfven till annan församling, gäller upphäfvandet äfven för denna församling och bör likasom beslutet om åtgärdens vidtagande meddelas sistnämnda församlings kyrkoråd.

9 §.

Likasom öfriga af kyrkoråd fattade beslut böra ock beslut angående kyrkotuktsåtgärder antecknas i dess protokoll. Härvid torde böra erinras om föreskriften i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, att ingen må tillåtas att, i andra fall än allmänna lagen och nu gällande författningar utstaka, meddela eller till tryck utlemna utdrag af kyrkoböcker eller andra själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada eller förklenande.

Kyrkorådets beslut i afseende å förlust af kyrkliga rättigheter hafva synts komitén vara af den vikt och beskaffenhet, att utdrag af kyrkorådets i ärendet förda protokoll alltid bör meddelas den person, beslutet afser. Detta är så mycket mera nödvändigt som personen enligt komiténs förslag icke behöfver vara tillstädes vid det kyrkorådssammanträde, då beslutet fattas.

10 §

innefattar en hänvisning till den särskilda författning om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål, hvartill komitén, enligt hvad ofvan blifvit anfördt, jemväl framlägger förslag. Äfven åtgärden att tilldela någon föreställningar och varningar bör kunna öfverklagas. Den utgör nemligen en förutsättning för tillämpning af stadgandena om förlust af vissa kyrkliga rättigheter och föranleder, på sätt i nästföljande §

stadgas, anteckning derom i församlingens kyrkobok, hvilken antecknings borttagande kan vara af betydelse för den person åtgärden afsett.

Att, såsom här föreslagits, kyrkotuktsförfarandet må fortskrida till den tredje graden utan hinder af förd klagan öfver tilldelade föreställningar och varningar, öfverensstämmer med stadgandet i 2 § 2 mom. att kyrkorådet redan vid samma tillfälle, då föreställningar och varningar meddelats, kan förklara den felande förlustig der omförmälda kyrkliga rättigheter.

11 §.

Då det för församlingens presterskap är af vigt att kunna utan tidsutdrägt förvissa sig om huruvida, hvarför och när en person gjorts till föremål för kyrkotukt, bör anteckning ske i kyrkoboken om den vidtagna åtgärden, skälen dertill och tiden då den vidtogs. Detta synes dock endast böra gälla om sådana åtgärder, som af kyrkorådet beslutas. Den mera enskilda art af kyrkotukt, som utöfvas af kyrkoherden i närvaro af en eller två församlingsmedlemmar och bildar en öfvergång från den enskilda själavårdens till den egentliga kyrkotuktens område, synes, likasom också icke något protokoll dervid föres, icke ens böra erhålla den grad af offentlighet, som en anteckning i kyrkoboken medför. Med kyrkobok bör här likasom i åtskilliga gällande författningar förstås husförhörslängden.

Anteckning om kyrkotuktsåtgärd bör enligt komiténs tanke icke ske å prestbevis, som utfärdas om personen. En sådan anteckning kan nemligen hafva menlig inverkan äfven på den tuktades borgerliga anseende, något som enligt komiténs uppfattning icke bör genom kyrkotuktsförfarandet framkallas; och anteckningen synes derjemte icke behöflig för vinnande af kyrkotuktens ändamål, hvilket enligt detta förslag i främsta rummet är att inom den församling, den tuktade tillhör, afvärja den genom hans förhållande åstadkomna förargelse.

12 §.

Då uteslutande från nattvarden hittills ingått i den svenska lagstiftningen såsom ett kyrkotuktsmedel, har komitéen, ehuru det ej i komiténs förslag upptagits såsom sådant, ånsett icke olämpligt att här erinra derom, att särskilda stadganden i detta ämne enligt komiténs förslag återfinnas i en annan författning. Komitéen har ansett sig ega

så mycket större skäl till en sådan hänvisning, som samma förseelser, hvilka enligt 2 § föranleda kyrkotukt, äfven, jemlikt 14 § i förslaget till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, kunna föranleda vederbörande kyrkoherde att förvägra den felande nattvardens undfående.

13 §.

Denna paragraf innehåller ett uppräknande af ej mindre åtskilliga delar af 1686 års kyrkolag än äfven åtskilliga andra författningar, hvilka enligt komiténs förslag skola upphävas. Ehuru, i betraktande af det äfven i formelt afseende otillfredsställande skick, hvori nu gällande kyrkolagstiftning befinner sig, komitén ej vågar med bestämdhet påstå att uppräknningen är fullständig och därför ansett sig böra tillägga, att genom förslaget upphöjande till lag kommer att upphävas hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot denna lag, har komitén dock velat försöka åstadkomma en fullständig uppräknning för att derigenom så vidt möjligt undanrödja den tvekan, som eljest, särskildt för icke juridiskt bildade personer, kunde uppstå om hvad som bör anses vara upphäfdt eller icke.

I afseende å ett och annat lagrum har komitén hyst någon tvekan, huruvida bestämmelsen om dess upphäfvande bör inflyta i lagen angående kyrkotukt eller i lagen om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard. Frågan härom är dock af mycket ringa betydelse, då komitén förutsätter att de båda lagarne samtidigt komma att träda i kraft.

De i förevarande paragraf upptagna delar af 1686 års kyrkolag, hvilka fullständigt upphävas äro:

9 kap., som handlar om uppenbar skrift och kyrkoplikt. Detta kapitel är visserligen redan förut till sitt hufvudsakliga innehåll upphäfdt; men § 3, hvori stadgas, att presten skall, då han aflöser en syndare, hvilken skulle undergå kyrkoplikt, förmana denne att visa sin botfärdighet med almosegift efter råd och ämne, anses såsom ännu gällande.

10 kap., som handlar om bann och innehåller de hufvudsakliga bestämmelser om kyrkotukt, hvilka förekomma i 1686 års kyrkolag.

16 kap. 11 §, som meddelar föreskrifter om den särskilda kyrkotukt, hvilken bör öfvas mot oeniga äkta makar. Hvad denna paragraf innehåller om ransakning och förhör inför domkapitel är redan upphäfdt genom förordningen den 20 november 1860.

16 kap. 12 §, hvilket lagrum föreskrifver, bland annat, tillämpning af det större bannet, der några tredske och motvillige finnas, som gå och drifva i samma härader och stift, hvarest de sina makar hafva öfvergifvit, eller mannen bortdrifver hustrun och sitter sjelf kvar hemma och nyttjar beggaderas egendom.

Vid de flesta af de öfriga §§ i kyrkolagen äfvensom vid andra författningar, som här uppräknas, angifves i förevarande 13 § af lagförslaget deras innehåll, åtminstone så vidt de upphäfvas. Böter till kyrkan stadgas i 5 kap. 2 § kyrkolagen för qvinna, som gjort sig skyldig till s. k. otidigt sängelag, i 15 kap. 20 § för häfdad fästeqvinna, som vid vigseln brukar kyska brudars skrud, samt i 24 kap. 7 § för den, som förfallolös uteblifver från biskopsvisitation.

Om, såsom komitén föreslagit, enskild skrift enligt 1855 års förordning kommer att upphöra, förlorar 10 kap. kyrkohandboken gällande kraft, hvilken omständighet läres tagas i betraktande vid pröfningen af det numera till Kongl. Maj:t öfverlemnade förslaget till reviderad handbok.

Förslaget till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

Det har inom komitén blifvit ifrågasatt att fördela detta lagförslag i två särskilda förslag, det ena behandlande den enskilda själavården, det andra konfirmation och Herrens heliga nattvard. Då emellertid dessa ämnen nära sammanhänga med hvarandra och komitén vid behandlingen af kyrkotukten funnit anledning att föreslå ny lagstiftning i båda de hufvudämnena, som här äro i fråga, har komitén föredragit att i ett enda lagförslag behandla dessa ämnen.

Då antalet af de lagrum, som genom denna lag uttryckligen upphäfvas, icke är synnerligen stort, har komitén ansett sig kunna upptaga dem i ingressen. Om svårigheten att åstadkomma ett fullständigt uppräknande gäller dock äfven här detsamma, som blifvit anfördt vid 13 § i förslaget till lag angående kyrkotukt. Af ännu gällande delar af kyrkolagen upphäfvas 6 kap., om skriftermål och aflösning, 7 kap., om hemligt skriftermål, 8 kap., om allmänt skriftermål, samt 17 kap., om sjukas och fångars besökning, äfvensom 11 kap., om Herrens nattvard, hvilket sistnämnda dock redan förut är i vissa delar ändradt eller upphäfdt.

Vidare föreslås till upphäfvande: Kongl. cirkuläret den 18 december 1695, samt § 2 af Kongl. resolutionen på presterskapets besvär den 17 december 1697, hvilka handla om den kristendomskunskap, som utgör vilkor för tillträde till nattvarden; Kongl. cirkuläret den 8 maj 1765, som föreskrifver enskild aflösning och nattvardsgång för dem, hvilka för något brott blifvit stälda under framtiden; Kongl. cirkuläret den 12 november 1808, som meddelar föreskrifter om tiden för skriftermåls hållande, samt förordningen den 20 september 1859, som medgaf rätt för medlem af svenska kyrkan att begå nattvarden utom den församling han tillhör, de båda sistnämnda författningarne dock endast i hvad de röra skriftermål och nattvard, äfvensom slutligen förordningen den 29 januari 1861 angående jemkning i gällande föreskrifter om tiden för begående af Herrens nattvard.

1 §.

Komitén har sökt att i denna paragraf gifva ett någorlunda fulltonigt uttryck åt begreppet enskild själavård enligt den lutherska kyrkans uppfattning. Detta har syntts komitén nödigt, emedan det af lätt insedda skäl icke är möjligt att i ett ämne af sådan beskaffenhet meddela detaljerade lagbestämmelser för alla särskilda fall.

2 §.

Komitén har ansett, att man icke bör inskränka sig till att i denna paragraf gifva bestämmelser om prests skyldighet att på särskild kallelse infinna sig hos sjuka och att göra detta ofördröjligen, såvida ej laga hinder derför möter, utan att, i öfverensstämmelse med hvad som skett i 17 kap. af 1686 års kyrkolag, här äfven bör framhållas hans själsörjarepligt att utan sådan kallelse besöka de församlingsmedlemmar, som äro stadda i nöd af ett eller annat slag.

Hvad i denna paragraf föreslagits anser komitén icke utgöra något hinder för Konungen att i administrativ väg meddela särskilda bestämmelser om själavård inom fängelser och sjukvårdsanstalter.

3 §.

Då i 1 § endast talas om de pligter, som i själavårdshänseende åligga prest inom svenska kyrkan gent emot medlemmar af hans för-

samling, erfordras uttrycklig föreskrift om skyldighet för honom att, på derom framställd begäran, låta äfven främmande trosbekännare komma i åtnjutande af själavård. Komiténs förslag innefattar härutinnan icke någon ändring i nu gällande bestämmelser.

4 §.

Då vår nu gällande kyrkolag innehåller bestämmelser om enskild syndabekännelse och aflösning (7 kap., 8 kap. 1 § m. fl.), hafva sådana ansetts böra ingå äfven i komiténs förslag, så mycket mer som den enskilda aflösningen utan tvifvel eger stöd af traditionen inom den äldsta lutherska kyrkan. Då den syndabekännelse och aflösning, som här åsyftas, kan förekomma utan förbindelse med nattvardens begående, hafva bestämmelserna derom fått sin plats i den del af förevarande lagförslag, som handlar om den enskilda själavården.

Sådan enskild syndabekännelse är hvarje prest skyldig att mottaga. Hvad sålunda anförtros presten får han, enligt en inom hela kristenheten antagen grundsats, ej yppa. Lika litet som i andra lands kyrkolagar kan dock denna grundregel här uppställas utan all slags inskränkning. De föreskrifter, som i detta afseende finnas meddelade i 7 kap. af 1686 års kyrkolag, äro likväl alltför kasuistiskt affattade och äfven i öfrigt föråldrade. Komitén har i andra stycket af förevarande paragraf sökt gifva en så allmän affattning som möjligt åt undantagsbestämmelserna. Då komitén begagnat uttrycket »afvärja för annan menliga följder af brottslig gerning», har komitén närmast afsett det fall att annan person blifvit åtalad för brott, som enligt den skrifvandes bekännelse begåtts af honom sjelf eller en tredje person. Motsvarande uttryck begagnas också i flere tyska kyrkoordningar.

Straffet för prest, som öfverträder det här stadgade förbud, är enligt 2 § af lagen om straff för embetsbrott af prest afsättning.

5 §.

Då konfirmationen är den kyrkliga akt, genom hvilken en församlingsmedlem förklarar berättigad att första gången begå den heliga nattvarden, har komitén ansett, att i föreliggande lagförslag böra upptagas bestämmelser äfven om konfirmationen, och detta så mycket hellre som konfirmationen såsom en särskild kyrklig akt och den undervisning,

som bör föregå densamma, icke finnas omnämnda i nu gällande kyrkolag, utan allenast i kyrkohandboken.

Det har icke syns komitén lämpligt att föreslå någon viss ålder, då konfirmationsundervisningen bör begynna. Den rätta tidpunkten här för beror på barnets förståndsutveckling. I afseende på barn, som skola uppfostras i den svenska kyrkans lära, åligger det enligt gällande kyrkohandbok föräldrar och målsman att tillse, det barnen erhålla konfirmationsundervisning. Föreskriften härom har dock rätteligen sin plats i kyrkolag; och för att göra densamma fullt verksam fordras bestämmande af en viss åldersgräns, före hvars uppnående de på barnets föräldrar eller målsman ankommande åtgärder för att barnet må erhålla konfirmationsundervisning böra vara vidtagna. Denna åldersgräns har komitén ansett lämpligen kunna förläggas till den tidpunkt, då barnet fyller sjuått år; men komitén har tillika genom ordet »senast» velat betona, att nämnda tidpunkt ingalunda bör betraktas såsom den normala för ifrågavarande åtgärders vidtagande, då enligt komiténs tanke konfirmationsundervisningen i regeln bör tidigare begynna. Öfverskrides åldersgränsen utan att föräldrar eller målsman beredt barnet tillfälle till erhållande af konfirmationsundervisning, hemfalla föräldrarne eller målsmannen till kyrkotukt enligt 4 § i komiténs förslag till lag angående kyrkotukt.

Barn, hvarom här är fråga, får ej undandraga sig deltagande i konfirmationsundervisning. Sedan undervisningen är afslutad och barnet förklarats beredt att få tillträde till nattvarden, eger det sjelft bestämma, om det vill blifva af sakramentet delaktigt, och skall, om det bestämmer sig därför, offentligen konfirmeras. Föräldrar eller målsman må då ej afhålla barnet från konfirmation. Göra de detta, äro de enligt 4 § i nyssnämnda lagförslag underkastade kyrkotukt.

6 §.

Då i många församlingar tillfälle till nattvardsgång alltför sällan beredes, har komitén ansett lämpligt att uttala, det nattvarden i allmänhet bör hållas minst en gång i månaden.

Äfven enligt nu gällande bestämmelser, meddelade i förordningen den 29 januari 1861, kan nattvarden hållas annorledes än i sammanhang med allmän högmessogudstjenst. Härför fordras dock enligt nämnda författning att en sådan anordning skall anses vara nödvändig. Detta vilkor har i komiténs förslag ändrats derhän att, så snart berörda an-

ordning vid vissa tillfällen anses önskvärd, densamma må ega rum. Så lärer ock 1861 års förordning numera mångenstädes tillämpas.

En sådan öfverenskommelse torde för sin giltighet icke erfordra fastställelse af domkapitel eller biskop. Nämnda öfverenskommelse faller således ej under § 1 mom. 2 g) af komiténs förslag till instruktion för stiftstyrelse. Berörda mom. afser nemligen allenast att stadga, att der enligt särskilda föreskrifter vissa i detta mom. omnämnda öfverenskommelser mellan församling och kyrkoherde erfordra fastställelse af högre myndighet, skall fastställelsen meddelas af biskopen, der ej Konungen sådan fastställelse sig förbehållit.

7 §

bestämmer det rum, der nattvarden skall begås. Enligt regeln bör det ske offentligen i kyrka. Från denna regel medgifvas dock två undantag, af hvilka det ena afser nattvardens offentliga begående å annat rum och det andra nattvardens begående i hemmet. Offentligen må, enligt komiténs förslag, nattvard hållas å annat rum än i kyrka endast der särskilda ortsförhållanden sådant kräfvat och biskopen dertill gifvit sitt bifall. Sådana ortsförhållanden kunna vara för handen t. ex. i vissa isynnerhet i landets nordliga delar belägna, vidsträckta församlingar, der en del af befolkningen finnes samlad i större från församlingskyrkan mycket aflägsna byar. I dylika församlingar kan, särskildt under tider af året då kommunikationerna äro svåra, det ej anses vara olämpligt att nattvarden hålles exempelvis i ett skolhus i någon från kyrkan aflägsen by, synnerligen om det kan ske i sammanhang med husförhör eller andra kyrkliga förrättningar.

I hemmet må nattvarden meddelas åt den, som på grund af sjukdom, ålderdom eller annan lika giltig orsak sådant påkallar. Med uttrycket »annan lika giltig orsak» har komitéen afsett, bland annat, det fall, att en familjemedlem hastigt nödgas att begifva sig bort på en lång resa eller att inställa sig till tjenstgöring i krig eller dylikt, innan offentlig nattvardsgång hinner anordnas, men önskar att dessförinnan med de sina begå nattvarden. Tillägget om rätt för anhöriga och husfolk att deltaga i nattvardsgång i hemmet innefattar endast lagfästade af vedertagen kyrklig sed.

8 §.

Ehuru såsom regel uppställes, att endast prest i svenska kyrkan eger att utdela nattvarden åt medlemmar af samma kyrka, har komitén dock ansett undantag från denna regel kunna medgifvas så till vida, att i nödfall och med vederbörande biskops samtycke prest inom annan evangelisk-luthersk kyrka må utdela detta sakrament. Komitén har härvid särskildt åsyftat dels prester i grannlandens lutherska kyrkor och dels prester inom evangelisk-lutherska Augustanasynoden i Amerikas förenta stater, enär sådana prester icke sällan uppehålla sig inom svenska församlingar och deras biträde stundom kan vara af nöden för det svenska presterskapet. För medgifvandet af ett sådant undantag har komitén ock funnit ett stöd i Kongl. brefvet den 30 juni 1832, hvarest såsom tillåtligt och giltigt omtalas dop, som af norsk prest meddelas barn, hvilkas föräldrar bo och vistas i Sverige.

9 §.

Genom förordningen den 20 september 1859 är det medlem af svenska kyrkan tillåtet att äfven utan nödfall mottaga nattvarden inom annan församling än den, till hvilken han hör, eller af prest, som icke är i sistnämnda församling anställd. Härvid åligger dock den, som vill blifva af nattvarden delaktig, att med sin själasörjares bevis styrka, att han till sakramentets begående är efter gällande lag oförhindrad. Då enligt 14 § 3 mom. i förevarande lagförslag anteckning i prestbetyg icke får göras om sådant uteslutande från nattvarden, som i nämnda § omförmäles, lär den prest, som i nu ifrågakomna afseende anlitas, böra sjelf förvissa sig att han icke utdelar sakramentet åt en person, som på grund af berörda lagrum icke bör deraf komma i åtnjutande; och synes detta lämpligast kunna ske, på sätt i finska kyrkolagen är för likartadt fall stadgadt, genom enskildt samtal med den, som anmält sig till nattvardens begående.

10, 11 och 12 §§

innehålla bestämmelser, hvilka i allt hufvudsakligt öfverensstämma med nu gällande stadganden, och torde icke erfordra någon särskild motivering.

13 §.

Det här meddelade stadgande, att konfirmation utgör ett vilkor för nattvardens undfående öfverensstämmar med den praxis, som efter konfirmationens införande gjort sig inom svenska kyrkan allmänt gällande och hvilken komitén ansett böra i kyrkolag upptagas.

I 8 kap. 3 § af 1686 års kyrkolag föreskrifves att aflösning och Herrens nattvard icke får meddelas barn, som äro yngre än 13 eller 14 år, med mindre hos dem efter flitigt förhör skönjes ett godt förstånd om aflösningens nytta och den heliga nattvardens värdighet, så ock en synnerlig andakt och längtan derefter, särdeles i dödsfaran, då ock väl yngre, än förmäldt är, må dermed tröstas och vederqvickas. Till det undantag, som sålunda gjorts, ansluter sig komiténs förslag att nattvarden under liknande förhållanden må kunna meddelas åt okonfirmerad, dock att undantaget här gäller äfven för till mogen ålder komna personer, hvilka af en eller annan anledning icke blifvit konfirmerade. De nuvarande förhållandena inom svenska kyrkan göra ett sådant tillägg behöfligt.

14 §.

Komitén har redan i den allmänna motiveringen (sid. 52) angifvit de skäl, som föranledt komitén att i förevarande lagförslag upptaga bestämmelser om uteslutande från nattvarden. Här må särskildt erinras att komitén betraktar dylik åtgärd icke såsom ett kyrkotuktsmedel, utan såsom en själavårdsåtgärd. Till följd af denna uppfattning af uteslutandet från nattvarden har komitén ur sitt förslag låtit utgå sådana bestämmelser i 1686 års kyrkolag, hvilka äro uttryck för uppfattningen af sagda uteslutande såsom kyrkligt straffmedel; så t. ex. att beslutet derom skall fattas af domkapitlet och innehålla föreskrift om viss tid, under hvilken den felande skall vara från nattvarden utestängd.

I detta sammanhang anser sig komitén böra erinra derom, att äfven 1686 års kyrkolag innehåller några ännu icke upphäfdade bestämmelser, hvilka antyda en uppfattning af utestängandet från nattvarden såsom en själavårdsangelägenhet. Så heter det i kap. 8 § 3 att »den som fuller sin gerning bekänner men nekar sig dermed hafva illa gjort skall icke aflösas»; men »att ålderstigne och dem minnet är förfallet, så att de intet kunna lära och likväl bekänna sig för fattiga

syndare och tro att deras synder för Kristi skull blifva förlätne, må till aflösning och Herrens nattvard tillåtas». Kap. 11 § 6 säger: »de, som ligga i några grofva synder, skola fliteligen och ofta förmanas att de sig bättra och hålla sig ifrån Herrans nattvard, så länge de lefva i »obotfärdighet», hvarefter § 9 bestämmer att om någon för skäligen orsaker varnad att afhålla sig från nattvarden likväl kommer fram och vill tränga sig dertill, då skall han från altaret afvisas. Och om sjuka personer, som fört ett ogudaktigt och öfverdådigt lefverne, heter det i kap. 17 § 4: »gifver Gud nåden att de bekänna och ångra sina synder och begära sakramentet, skall det dem efterlåtas; men framhärda de i sin ondska, skola de intet blifva deraf delaktiga.»

De förseelser, som enligt komiténs tanke äro af beskaffenhet att föranleda uteslutande från nattvarden äro desamma, hvilka jemlikt 2 § i komiténs förslag till lag angående kyrkotukt påkalla tillämpning af sådan tukt, och hvilka i motiven till nämnda § betecknats såsom de der uppenbart ådagalägga ett kristendomsfiendtligt eller ogudaktigt sinnelag. Om en person, hvilken gjort sig skyldig till dylik förseelse, anmäler sig till nattvardsgång, bör det åligga presten att söka förekomma det en sådan uppenbar syndare genom att med ett obotfärdigt sinne begå nattvarden missbrukar sakramentet, uppväcker förargelse i församlingen och ådrager sig sjelf en dom. Presten bör därför i ändamål att vinna kännedom om den felandes sinnesförfattning kalla honom till sig för enskildt samtal; och om den felande härvid ådagalägger ett obotfärdigt sinnelag eller ock underlåter att inställa sig, eger presten förvägra honom att undfå nattvarden. Det uteslutande från nattvarden bruk, som sålunda eger rum, gäller icke för någon viss tid, likasom ej heller för dess upphäfvande stadgas någon viss form, utan så snart den felande inför kyrkoherden bekänner sin synd och lofvar bättring, eger han åter tillträde till nattvarden.

Då hela detta förfarande faller inom själavårdens område, är det ock församlingens kyrkoherde ensam, som dermed eger taga befattning, utan att någon församlingens delegation medverkar såsom vid öfvande af kyrkotukt. Men med afseende å den ingripande betydelsen af en dylik själavårdsåtgärd har komitén dock ansett, att underrättelse derom bör meddelas församlingens kyrkoråd och anteckning för framtida efterrättelse göras i kyrkoboken. Sådan åtgärd bör dock lika litet som kyrkotuktsåtgärd få antecknas i prestbetyg, som utfärdas om personen.

15 §

ansluter sig på det närmaste till hvad nu är stadgadt i 11 kap. 9 § kyrkolagen.

16 §

angifver sättet för sökande af ändring i kyrkoherdes åtgärd enligt 14 eller 15 §.

Då sådan åtgärd enligt komiténs uppfattning är att anse såsom ett själavårdsärende och då den är af särdeles ömtålig natur samt åt densamma ej bör genom kyrkans föranstaltande gifvas någon offentlighet, så bör klagan öfver densamma ej anföras i domkapitlet, utan hos biskopen såsom öfverherden för stiftets församlingar. Enär dylik klagan ej bör anses såsom besvär i egentlig mening, hafva några särskilda former derför ej föreslagits. Öfver biskops beslut må besvär anföras hos Konungen i den ordning, som är bestämd för besvär öfver biskops beslut i allmänhet.

Förslaget till lag angående jordfästning.

Komitén har redan i det föregående (sid. 55) redogjort för de skäl, hvilka föranledt komitén att i sammanhang med frågan om kyrkotukten upptaga till behandling frågan om kyrklig begrafning. En ytterligare anledning härtill har komitén äfven funnit deri, att nu gällande lagstiftning i ämnet är delvis föråldrad och af mindre tillfredsställande beskaffenhet.

1686 års kyrkolag innehåller i 18 kapitlet bestämmelser om begrafning, bland hvilka upptages åtskilligt, som icke kan anses rätteligen tillhöra kyrkolag. I den punkt, som, med afseende å dess sammanhang med kyrkotukten, framställt sig för komitén såsom den viktigaste, nemligen frågan om de olika formerna för begrafning, gifvas här endast vissa antydingar. Först beskrifves den form af begrafning, som bör

anses vara den regelmessiga för dem »som kristligen lefvat hafva». Begrafningen säges i detta fall ske »ärligen och på behörigt sätt» (1 §). I 9 § stadgas att »nyfödda barn, som icke hafva fått döpelsen för deras hastiga afgangsk skull, skola njuta deras föräldrars lägerstad», och att »presten skall vara der tillstädes till att kasta mull på dem och läsa en bön». Beträffande barn, som oäkta födas och mördas, föreskrifves deremot i 10 § att de skola läggas afsides på kyrkogården. 12 §, som numera erhållit en ändrad lydelse, innehöll ursprungligen följande: »Med deras begrafning, som hafva fört ett ogudaktigt lefverne och dö uti grofva synder, skall presten sig icke förhast, utan det hos verldslig rätt angifva, att deröfver må ransakas och dömas, huru med deras begrafning förhållas skall. Öfver sjelfspillingar ransakas och dömes i lika mätto vid verldslig rätt.» Slutligen förekommer i 10 kap. 5 § kyrkolagen, hvilket lagrum skulle enligt 13 § i komiténs förslag till lag angående kyrkotukt upphävas, den bestämmelse att en bannlyst, som dör i sin obotfärdighet, icke må af någon prest eller uti kyrkogård begrafven varda.

De lagrum i 1734 års lag, efter hvilka den verldsliga domstolen hade att rätta sig, voro 13 kap. 1 och 3 §§ missgerningsbalken, der det stadgades, att, om någon med vilja sig förgjort, skulle han af skarp-rättaren till skogs föras och der nedgrävas; men om det skett i hufvudsvaghet, raseri eller annan sådan vända, skulle han af annat folk handteras och begrafvas. Derjemte förekommo i straffbalken föreskrifter om att kropparne af afrättade brottslingar eller brottslingar, som dött i fängelse, skulle i galgbacken eller afsides i skogen nedgrävas. Vidare funnos i missgernings- och straffbalkarne bestämmelser om fall, då kristlig begrafning icke egde rum, men den dödes kropp likväl fick läggas afsides å kyrkogården. Sådana fall voro: då tvenne dräpa hvarandra i bråd skilnad eller kasta hvarannan i ström eller sjö, utför ställning, tak eller annat och få döden deraf (24 kap. 10 § missgerningsbalken); då dräpare, tjufvar eller de, som annan sådan lifssak gjort hafva, dö i fängelse innan de blifvit dömda eller bekänt brottet (2 kap. 1 § straffbalken); samt då någon, som fört ett ogudaktigt lefverne, ligger död och ingen vet huru han onkommen är (13 kap. 3 § missgerningsbalken). Dessa missgernings- och straffbalkarnes stadganden upphäfdes vid införandet af 1864 års strafflag; och genom förordningen den 14 juni 1864 erhöll 18 kap. 12 § kyrkolagen följande ändrade lydelse: »Har någon förgjort sig sjelf, hans kropp skall i stillhet å kyrkogård jordfästas. Likaledes skola ock i stillhet jordfästas de till döden eller till straffarbete på lifstid dömda förbrytare, som i fängelse dö.» Enligt

2 kap. 2 § strafflagen skola afrättade förbrytare i stillhet jordfästas å närmaste begravningsplats.

I förordningen mot fylleri och dryckenskap den 16 november 1841, § 4, stadgas: »Förtär någon så omåttligt starka drycker, att han deraf dör, varde i tysthet begravven». Huruvida denna bestämmelse fortfarande, efter utfärdandet af ofvannämnda förordning den 14 juni 1864, bör anses ega gällande kraft, har blifvit ifrågasatt; men de fleste antaga, att så är förhållandet.

På grund af de ändringar, som lagstiftningen i förevarande ämne sålunda undergått, är det numera presterskapet allena, som, med ledning af gällande stadganden, eger bestämma om formen för en affidens begrafning, hvaremot domstol icke eger att derom förordna.

Enligt den lagstiftning, som nu gäller, förefinnas, om man bortser från barn, som oäkta födas och mördas, rörande hvilkas begrafning inga närmare bestämmelser äro meddelade, egentligen endast två särskilda former för begrafning, nemligen ärlig begrafning och begrafning i stillhet. Begrafning i sistnämnda form är föreskrifven:

- 1) för dödfödda barn och för nyfödda barn, som dött utan att hafva fått dop;
- 2) för den, som förgjort sig sjelf;
- 3) för de till döden eller till straffarbete på lifstid dömda förbrytare, som i fängelse dö;
- 4) för den, som så omåttligt förtär starka drycker, att han deraf dör; samt
- 5) för den, som blifvit afrättad.

För de olika formerna af jordfästning finnas i kyrkohandboken särskilda formulär.

Innan komitén öfvergår till en framställning af sina åsigter i ämnet, vill komitén här förutskicka den anmärkning, att, såsom ock lagförslagets öferskrift angifver, komitén i sitt förslag hufvudsakligen afser den kyrkliga handling, jordfästningen, som föregår den döda kroppens öfverlemnande åt förgängelsen. Detta öfverensstämmer ock med den mening, som vid granskningen af 1873 års kyrkolagsförslag uttalades af högsta domstolens fleste ledamöter.

Åtskilnaden mellan högtidlig jordfästning och jordfästning i stillhet anser komitén fortfarande böra inom kyrkan bibehållas. Genom jordfästning i stillhet vill kyrkan ingalunda, såsom understundom förmenats, straffa en affiden eller tillfoga honom någon skymf; men då dödsfall timar under förhållanden, som kyrkan såsom bärare af kristlig tro och lifsåskådning måste döma, är det ock i sin ordning att hon öfver hvad

som skett uttrycker sin sorg genom att ålägga sig en inskränkning i den högtidlighet, med hvilken hon eljest följer sina affidna medlemmar till grafven. Äfven genom en sådan inskränkning aflägger hon ett vitnesbörd om den sanning hon är kallad att förkunna. Hvilka dessa förhållanden äro skall vid motiveringen till 6 § närmare angifvas. Här vill komitén blott uttala den allmänna grundsats, att jordfästning i stillhet af nyss anförda skäl bör ega rum, då döden inträffat såsom en följd af eller i närmaste samband med groft brottslig handling af den affidne.

En annan, ehuru mindre, inskränkning i jordfästningsaktens högtidlighet anser komitén böra ega rum, då den döde, ehuru född inom församlingens sköte, ännu icke blifvit upptagen till medlem af den kristna församlingen. Detta är förhållandet med dödfödda barn och med personer, som dö utan att hafva erhållit dop. Ehuru i dylika fall icke finnes anledning till en sådan sorg, som uttryckes genom jordfästningen i stillhet, kan det icke anses lämpligt, att kyrkan här använder alldeles samma jordfästningssätt som i fråga om verkliga medlemmar af den kristna församlingen. Den jordfästningsform, som komitén tänkt sig för nu afsedda fall, har komitén benämnt jordfästning i »särskild, mindre högtidlig ordning». Det har icke syntts komitén befogadt att härvid taga särskild hänsyn till oäkta födda och mördade barn.

I öfrigt har komitén ur sitt förslag uteslutit de i 18 kap. kyrkolagen förekommande bestämmelser, hvilka komitén ansett vara af beskaffenhet att icke böra upptagas i kyrkolag. Åtskilligt af hvad der stadgas har också redan länge ansetts vara föråldradt och icke vidare tillämpligt.

1 §.

Komitén har icke funnit nödigt eller lämpligt att i kyrkolag bestämman hvem pligten att anmäla timadt dödsfall åligger eller huru sådan anmälan öfverhufvud bör ske. Detta synes kunna ordnas i administrativ väg. Föreskriften om tacksägelse öfverensstämmer med hvad för närvarande gäller.

2 §.

I afseende å den tid, från dödsfallet räknad, inom hvilken lik skall begrafvas, är för närvarande i 18 kap. 4 § kyrkolagen stadgadt, att

intet lik må öfver ett halft år stå obegravvet, der icke desto större och viktigare orsaker äro till längre uppskof. Komitén, som, på sätt ofvan blifvit anmärkt, i allmänhet icke afser att föreslå några föreskrifter angående begrafningen, har funnit det vara tillräckligt att i kyrkolag stadga, det jordfästning bör ega rum inom sex veckor efter dödsfallet, der icke giltiga orsaker till längre uppskof äro för handen. Då här endast är fråga om jordfästning, läser den föreslagna tiden af sex veckor icke kunna i allmänhet anses för knapp. Samma tid af sex veckor var också föreslagen i 1873 års kyrkolagsförslag.

Såvida jordfästning skall betraktas såsom en kyrklig handling, bör den ock förrättas af prest inom svenska kyrkan. Om annan församlingsmedlem jordfäster, gör han sig förfallen till kyrkotukt enligt 4 § i komiténs förslag till lag angående kyrkotukt.

3 §

afser att bestämma hvar jordfästning skall ske. Komitén har i fråga om den församling, inom hvilken jordfästningen bör ega rum, ansett den affidnes i lifstiden uttalade vilja böra vara i främsta rummet bestämmande och dernäst hans anhörigas önskan. I brist af sådan bestämelse bör jordfästningen ske i den församling, der dödsfallet timat.

Enligt 18 kap. 6 § kyrkolagen må lik, som skall begravas på kyrkogården, icke först inbäras i kyrkan, utan skall strax nedsättas i grafven. Såsom bekant efterlefves denna föreskrift numera icke allestädes. Komitén har därför, och då icke några egentliga skäl synas tala för dess bibehållande, ur sitt förslag uteslutit densamma. Med uttrycket »rum, som församlingen för jordfästning anvisat» har komitén åsyftat särskildt grafkor eller grafkapell.

4 §

uttalar, att så kallad högtidlig jordfästning i regel bör tillkomma af liden medlem af svenska kyrkan. Denna föreskrift om högtidlig jordfästning motsvarar bestämmelsen i 18 kap. 1 § kyrkolagen om att begrafning skall ske ärligen och på behörigt sätt. Formulär, efter hvilket högtidlig jordfästning skall förrättas, meddelas i kyrkohandboken, såsom 7 § i förevarande lagförslag angifver. Huru i öfrigt dervid må tillgå bestämmas i sistnämnda § af lagförslaget, hvilken hän-

visar till de inom svenska kyrkan öfliga ceremonier med klockringning, procession, sorgmusik samt liktal.

5 §.

Komitén har redan i det föregående angifvit skälen för upptagande af den här omförmälda mellanform mellan högtidlig jordfästning och jordfästning i stillhet. Bestämmelsen härom ansluter sig till föreskriften i 18 kap. 9 § kyrkolagen samt kyrkohandbokens stadgande af jordfästningsformulär för dödfödda och odöpta barn, med hvilket formuläret för begrafning i stillhet öfverensstämmer. De närvarande förhållandena inom kyrkan hafva gjort det nödvändigt att utsträcka förevarande bestämmelse så, att den omfattar alla, som dö utan dop. Det år 1891 fullbordade förslaget till reviderad kyrkohandbok innehåller två något olika formulär för denna form af jordfästning.

Enligt 1 § i förevarande lagförslag skall vid sådant dödsfall, som här afses, tacksägelse icke ega rum. I afseende å ceremonierna skiljer sig, enligt komiténs förslag, den mindre högtidliga jordfästningen från den högtidliga endast derutinnan, att klockringning dervid ej må ega rum.

6 §

angifver de fall, i hvilka jordfästning i stillhet bör ega rum. Af de i nu gällande lagstiftning upptagna fall, då jordfästning sker i denna form, har komitén uteslutit två. Komitén har icke velat upptaga den ofvan anförda bestämmelsen i förordningen den 16 november 1841, enär denna bestämmelse dels vid tillämpningen framkallar betydande svårigheter, dels ock är ganska inkonsequent. Det är nemligen endast i sällsynta undantagsfall möjligt att få med visshet utrönt att en person ljutit döden omedelbart såsom följd af ett omätligt förtärande af starka drycker, under det att å andra sidan författningsens ordalag äro sådana, att de icke ega tillämplighet på personer, hvilka genom dryckenskap under en längre tid ådragit sig döden, så vida de icke dött under rusets omedelbara inflytande. Vidare har komitén ansett, att tillräckliga skäl icke förefinnas att förvägra högtidlig jordfästning för vissa förbrytare, som dö i fängelse. Dödsfallet står icke här i omedelbart sammanhang med den affidnes brottslighet, och ifrågavarande förbrytare kunna ofta, just under straffets inflytande, hafva kommit till ett

sådant förändradt sinnestillstånd, att skäl för jordfästning i stillhet icke förefinnas.

Det sist sagda kunde i viss mån synas gälla äfven afrättade förbrytare, såvida de före afrättningen visat tecken till sann botfärdighet. Då emellertid sådana förbrytare genom sitt brott sjelfva ådragit sig döden såsom ett rättvist straff och så till vida stält sig lika med sjelfmördare, måste komitén anse, att de böra jordfästas i samma ordning som dessa, hvilka enligt församlingsmedvetandets kraf i allmänhet endast kunna erhålla en jordfästning i stillhet. Samma församlingsmedvetande fordrar dock vid fråga om sjelfmord, att jordfästning i vanlig ordning må, såsom ock ej sällan lär hafva skett, ega rum, om det ådagaläggas, att sjelfmordet begåtts under förhållanden, som visa att gerningsmannen vid detsamma ej kunnat anses tillräknelig. Vid bestämmandet af dessa förhållanden har komitén begagnat i det närmaste samma ordalag, som användas i 5 kap. 5 § 1 mom. strafflagen vid bestämmande af de fall, då en gerning, som eljest vore att anse såsom ett brott, blifver strafflös. Komitén har inskjutit orden »enligt läkares intyg» för att befria vederbörande prest från en pröfning, som för honom skulle kunna blifva alltför vansklig att utan sådan ledning verkställa.

I likhet med hvad som skett i 1873 års kyrkolagsförslag har jemväl i nu föreliggande förslag bland dem, som skola begravas i stillhet, upptagits de som ljutit döden under föröfvande af groft brott. Någon särskild motivering härför torde ej vara erforderlig, då en sådan bestämmelse kräfves af den grund, hvarpå hela lagstiftningen om olika former af jordfästning stöder sig.

Jordfästning i stillhet skiljer sig enligt komiténs förslag från den högtidliga jordfästningen så till vida, att klockringning, sorgmusik, sång eller liktal ej må dervid förekomma (7 §). Vidare må sådan jordfästning icke ega rum i kyrka (3 § andra stycket); och har komitén äfven ansett sig böra såsom grundsats uttala, att vid jordfästning i stillhet ej böra närvara andra än den dödes anhöriga samt de personer, hvilka äro oundgängliga för hans jordande. Tacksägelse enligt 1 § må ej hållas efter den, som bör i stillhet jordfästas. Hvad sålunda af komitén föreslagits öfverensstämmer i allt hufvudsakligt med hvad genom förordningen den 27 oktober 1725 stadgats i detta ämne.

7 §.

För det hufvudsakliga innehållet af denna paragraf har på särskilda ställen här ofvan blifvit redogjordt. Här må endast erinras, att då

komitén ej bland öfliga ceremonier upptagit den i 18 kap. 1 § kyrkolagen omförmälda s. k. själaringningen, komitén ingalunda åsyftat att detta fromma och tilltalande bruk skulle upphöra, utan endast ansett detsamma icke vara af beskaffenhet, att bestämmelser derom borde inflyta i kyrkolag. Tydligt lärer vara, att i de fall, der klockringning vid jordfästning ej må ega rum, själaringning ej heller bör förekomma.

I afseende å liktal vid jordfästning har komitén funnit böra tydligt uttryckas, att hållande af sådant icke är att anse såsom en presten åliggande skyldighet.

8 §.

Ehuru, såsom ofvan blifvit antydt, förevarande lagförslag hufvudsakligen handlar endast om jordfästning, men icke om sjelfva begravningen, har komitén dock funnit här böra stadgas, att qvarlevorna efter afiden person skola, sedan jordfästning egt rum, nedsättas i vigd jord.

Äfven i ett annat afseende har komitén här gjort ett undantag från hvad ofvan blifvit sagdt om lagförslaget innehåll. I 18 kap. kyrkolagen, som enligt komiténs förevarande förslag skulle upphävas, förekomma i 8 § bestämmelser om församlingens skyldighet att hålla kyrkogårdarne i värdigt skick. Då, utöfver hvad helsovårdsstadgan härom innehåller, någon allmän föreskrift i detta ämne icke annanstädes förekommer, lär det vara nödigt att här intaga ett stadgande derom.

9 §

afser att gifva ett bestämdt uttryck i kyrkolag åt ett redan bestående förhållande.

Komitén vill slutligen här erinra, att genom förordningen den 31 oktober 1873 angående ändring i kyrkolagen är stadgadt, att främmande trosbekännare ega att, efter anmälan hos vederbörande kyrkoherde, på allmän begravningsplats erhålla lägerstad för sina döda.

Förslaget till lag om ansvar för vigsel förrättande af obehörig person.

Komitén har i de allmänna motiven redogjort dels (sid. 37) för innehållet af den kyrkomötesskrivelse, som föranledt utarbetande af detta lagförslag, dels ock (sid. 56) för de skäl, hvilka tala för att belägga en förseelse af här ifrågavarande art med borgerligt straff.

I rubriken till förslaget har komitén för korthetens skull betecknat sådan handling, som här afses, med ordet »vigsel», ehuru den, såsom ock i texten skett, mera egentligt bör benämnas »handling, afsedd att betraktas såsom vigsel». Ett stöd för begagnande af det kortare uttrycket har komitén i 2 kap. 12 § giftermålsbalken af 1734 års lag, der det heter: »Viger den, som ej är prest, ehvad äktenskapet är tillåtet, eller ej; straffes med arbete vid Konungens slott eller fäste, i tre eller flera år, som brottet är till».

Den i anförda lagrum meddelade straffbestämmelse upphäfdes genom 3 § i förordningen om nya strafflagens införande; och sistnämnda lag innehåller icke något stadgande, som är på förevarande fall tillämpligt. Denna uppfattning bestyrkes af två i Chr. Naumanns tidskrift för lagskipning, lagstiftning och förvaltning meddelade rättsfall (årg. 1874, sid. 142, och årg. 1884, sid. 137, det sistnämnda fallet jemväl refererad i Nytt juridiskt arkiv, årg. 1883, sid. 75). I båda fallen hade vigsel för afslutande af äktenskap mellan personer, hvilka ej utträdt ur svenska kyrkan, obehörigen förrättats af pastor vid metodist-episkopalförsamling; och i båda fallen dömdes af underrätt metodistpastorn till böter jemlikt 22 kap. 6 § 2 mom. strafflagen. Detta lagrum stadgar straff för den, som obehörigen gifver sig ut för embets- eller tjänsteman och utöfvar något af hvad till dennes befattning hörer. Underrätternas utslag upphäfdes emellertid af vederbörande hofrätt på den grund att ansvar för åtalade förfarandet icke funnes i lag stadgad; och hofrättens utslag fastställdes af högsta domstolen. I fråga om det ena af högsta domstolens utslag, meddeladt den 10 september 1873, förekom dock en skiljaktighet, i det att ett justitieråd fastställde underrättens utslag.

Den af komitén föreslagna straffbestämmelse är afsedd att gälla såväl för medlemmar af svenska kyrkan som för främmande trosbekännare. Begås förseelsen af medlem af svenska kyrkan, hemfaller denne jemväl till kyrkotukt enligt 4 § i förslaget till lag angående kyrkotukt. Ifrågavarande lagförslag afser, såsom af dess ordalydelse framgår, icke

sådana fall, då äktenskapet må afslutas inför borgerlig myndighet eller genom vigsel af främmande trossamfunds prest.

Att förseelser af här förevarande art höra under allmänt åtal, framgår deraf, att de ej blifvit i förslaget uttryckligen undantagna från allmän åklagares åtalsrätt (jempför 19 § 1 mom. i förordningen om nya strafflagens införande).

Förslaget till lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning.

Detta lagförslag skiljer sig från nu gällande förordning angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 hufvudsakligast deruti, att den i sistnämnda förordning förekommande bestämmelse om bötesstraff för den, hvilken underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, blifvit utesluten och i stället såsom påföljd för underlåtenhet i sådant afseende stadgats, att den felande hemfaller till kyrkotukt enligt komiténs förslag till lag angående kyrkotukt. Beträffande skälen för denna ändring läser komitén kunna inskränka sig till att hänvisa till hvad såväl Riksdagen som kyrkomötet i sina ofvan (sid. 35—37) anförda skrivelser i detta ämne yttrat. I de allmänna motiven (sid. 56) har komitén angifvit skälet, hvarför komitén ansett bestämmelserna om särskilda sammankomster för andaktsöfning böra meddelas i en från lagen angående kyrkotukt skild författning.

Det särskilda kyrkotuktsförfarande, som i fall af nu ifrågavarande art bör iakttagas, finnes angifvet i 5 och 7 §§ af förslaget till lag angående kyrkotukt.

Komiténs här framlagda förslag till lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning skiljer sig äfven i två andra, dock mindre väsentliga punkter från 1868 års förordning. Komitén har i början af lagförslaget, i öfverensstämmelse med hvad som skett i andra på senare tid utfärdade författningar på kyrkorättens område, begagnat uttrycket »svenska kyrkan» i stället för det i 1868 års förordning förekommande »evangeliskt-lutherska kyrkan», och vidare har komitén inskjutit en uttrycklig bestämmelse att innan sådant förbud, som här afses, får af kyrkorådet meddelas, tillfälle bör hafva lemnats den felande att, om

han så åstundar, inför kyrkorådet yttra sig i ärendet. Enligt flera på senare tider af Kongl. Maj:t meddelade utslag bör jemväl på grund af nu gällande bestämmelser den felande lemnas tillfälle att yttra sig, innan förbudet beslutas; men då det visat sig att kyrkoråd förbisett detta, har komitéen ansett ett uttryckligt stadgande härom böra i lagen införas.

De delar af komiténs förevarande lagförslag, i hvilka det skiljer sig från 1868 års förordning, hafva blifvit med kursiv stil utmärkta.

Förslaget till lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål.

Förut är (sid. 56) erinradt att förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 icke innehåller någon bestämmelse om klagan öfver kyrkoråds beslut. Sådan klagan förekommer dock redan nu. Härvid må exempelvis anföras klagan öfver kyrkoråds beslut, hvarigenom en person, jemlikt förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868, förbjudits att inom församlingen vidare uppträda med andliga föredrag. Behovvet af lagstadganden i ämnet framträder emellertid starkare, ifall komiténs förslag till lag angående kyrkotukt varder antaget och kyrkorådet derigenom får större befogenhet än det nu har.

Såsom af det här föreliggande lagförslaget inhemtas, afser det samma att bestämma, huru förfaras bör vid klagan öfver kyrkoråds beslut i följande fall:

- 1) då kyrkorådet förbjudit någon att inom församlingen vidare uppträda med andliga föredrag;
- 2) då kyrkorådet tilldelat någon föreställningar och varningar;
- 3) då kyrkorådet förklarar någon förlustig vissa kyrkliga rättigheter; och
- 4) då kyrkorådet vägrat upphäfva sådant förklarande.

Med de under 2) omförmälda föreställningar och varningar afses icke blott föreställningar och varningar, gifna enligt lagen angående kyrkotukt, utan äfven sådana föreställningar och varningar, som kyrkoråd på grund af kyrkostämmoförordningen eger att meddela, samt vidare sådana varningar, hvilka omförmälas dels i 14 kapitlet 1 § gifter-

målsbalken enligt detta lagrums lydelse genom kongl. förordningen den 20 november 1860 dels ock i 51 § folkskolestadgan.

Af det nu sagda framgår tydligt att ifrågavarande lagförslag, som berör flera olika författningar, icke lämpligen kan inpassas i kyrkostämmoförordningen eller i lagen angående kyrkotukt. Komitén har fördens skull ansett sig böra framlägga det i form af förslag till en särskild lag.

Kyrkoråds beslut, hvarigenom någon blifvit fäld till böter eller viten eller hvarigenom förordnande meddelats om hans inkallande eller inställande inför kyrkorådet, bör enligt komiténs åsigt samt i öfverensstämmelse med vanlig rättegångsordning icke få öfverklagas utan i sammanhang med klagan öfver något af de under kategorierna 1)–4) här ofvan omnämnda hufvudsakliga beslut. Eljest skulle en tredskande person genom att upprepade gånger anföra besvär kunna alltför länge uppehålla ärendets slutliga behandling hos kyrkorådet. Dessutom bör märkas att, om kyrkorådet nödgas att anlita offentlig myndighet för att hos den tredskande uttaga böter eller viten eller för att inställa honom inför kyrkorådet, åligger det den offentliga myndigheten att, innan handräckning lemnas, tillse att kyrkorådets begäran härom är befogad.

I fråga om tiden för fullföljande af besvär öfver kyrkoråds beslut samt de handlingar, hvilka skola besvären bifogas, öfverensstämmer förslaget med 41 § kyrkostämmoförordningen. Deremot har komitén trott det icke vara nödvändigt att i lagförslaget upptaga kyrkostämmoförordningens föreskrift att den klagande äfven skall till kyrkostämmans (här kyrkorådets) ordförande aflemna bevis att besvär blifvit anförda, en åtgärd som för den klagande måste anses ganska betungande. Ej heller har komitén vid bestämmande af påföljd för försummelse af hvad i afseende å besvärs anförande är föreskrifvet kunnat, såsom kyrkostämmoförordningen, stanna vid föreskrift, att beslutet må kunna gå i verkställighet. Komitén har nemligen i 10 § af lagen angående kyrkotukt föreslagit, att kyrkorådet, utan hinder af förd klagan öfver föreställningar och varningar, eger att fortfara med kyrkotuksärendets behandling. Vid sådant förhållande har komitén måst hemställa, att försummelse af hvad för klagan öfver kyrkoråds beslut är föreskrifvet skall medföra den påföljd att den klagande förlorat sin talan.

Förslaget till lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas.

Bland de författningar, som för närvarande gälla angående innehållet af frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, äro de hufvudsakligaste: förordningen den 20 januari 1865 angående förändrade stadganden i afseende å frejdebetyg, som af presterskapet meddelas; förordningen den 28 november 1873 angående frejdebetyg, som af presterskapet meddelas om personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömda, samt förordningen den 19 augusti 1890 angående tillägg till gällande stadganden i afseende å frejdebetyg, som af presterskapet utfärdas.

Förordningen den 20 januari 1865, som tillkom i anledning af den nya strafflagens införande och dennas föreskrifter rörande förlust af medborgerligt förtroende, stadgar angående frejdebetyg, att i de fall, då enligt särskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, dermed allenast förstås intyg, huruvida den ifrågavarande personen vid den tid, då frejdebetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, i hvilket fall betyget skall innehålla uppgift såväl om dagen, då utslaget blifvit gifvet, som, der det samma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden, hvarinom besvär deremot skolat anföras. Tillika förklarades att denna förordning icke skulle ega tillämpning i fråga om anteckning i prestbevis rörande brott, hvarför någon genom utslag, deri ändring ej skett, blifvit dömd före början af år 1865, i hvilket fall skulle förfaras i enlighet med hvad dittills blifvit iakttaget. I afseende å sistnämnda fall innehåller förordningen den 28 november 1873, att vid utfärdande af frejdebetyg för personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömda, presterskapet icke må för annan än den, hvilken är dömd ärelös eller förklarad aldrig vara vitnesbär, göra anteckning om brottet sedan tio år förflutit från den tid, då ådömda bestraffningen, enligt hvad känt är, i öfrigt blifvit till fulla verkställd. Slutligen är — med afseende å den ändrade lydelse, stadgandet i 19 § af 2 kap. strafflagen genom lagen den 20 juni 1890 erhållit — i förordningen den 19 augusti 1890 föreskrifvet, att i frejdebetyg, som af presterskapet utfärdas angående den, hvilken på grund af domstols utslag är för viss tid förlustig medborgerligt förtroende, skall, derest han vid den tid, då betyget utfärdas, utstått det genom utslaget honom ådömda straff, meddelas uppgift om

dagen för frigifvandet. Sistnämnda förordning eger dock icke tillämpning i fråga om anteckning rörande brott, därför någon blifvit dömd före den 1 juli 1890, såvida icke derefter utslaget blifvit af högre rätt ändradt.

Samtliga ofvan anförda bestämmelser gälla för frejdebetyg i allmänhet; men förordningen den 20 januari 1865 innehåller dessutom, att prestbevis, som för flyttning från en församling till annan utfärdas, skall, med afseende å kyrkotukten, innehålla ej allenast huruvida den ifrågavarande personen då är i följd af begånget brott från delaktighet i den heliga nattvarden utestängd eller, genom domstols utslag, blifvit för brott under framtiden stäld, utan äfven huruvida den flyttande är vorden enligt kyrkolagen varnad att från nattvarden sig afhålla, eller vid den tid, då betyget utfärdas, är stäld under sådan kyrkotukt, som enligt förordningen den 21 mars 1862 af kyrkorådet utöfvas.

Angående en persons frejd och vandel i öfrigt eger, enligt komiténs uppfattning af nu gällande lagstiftning, presterskapet icke i något fall att i afgifvet betyg meddela annat eller mera än hvad i ofvan anförda författningar är uttryckligen stadgadt. Följaktligen anser komitén, att såväl förordningen den 11 juli 1753 huru i afseende på utrönande af delinqventers kristendomskunskap förfaras bör m. m. som ock fångvårdsstyrelsens cirkulär den 10 april 1863 angående prestbetyg för häktade personer hafva upphört att gälla, såvidt de strida mot bestämmelserna i de anförda författningarna. Detta har beträffande fångvårdsstyrelsens cirkulär äfven blifvit framhållet af den år 1888 tillsatta kyrkoskrifningskomitén.

Då i 11 § af förslaget till lag angående kyrkotukt införts bestämmelse, att anteckning om kyrkotuksåtgärd icke må inflyta i prestbevis, och 14 § 3 mom. i förslaget till lag angående enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard innehåller förbud mot anteckning i prestbetyg derom, att tillträde till nattvarden blifvit någon förvägradt, har det varit nödigt att föreslå den ändring i gällande bestämmelser om frejde- och flyttningsbetyg, som häraf betingas. Vid den omarbetning, som nämnda bestämmelser sålunda måste undergå, har komitén ansett lämpligt att sammanföra dem i en enda författning.

Derest komiténs förevarande förslag varder upphöjdt till lag, komma icke heller de af presterskapet utfärdade flyttningsbetyg att innehålla några upplysningar angående förbrytelser, som af den ifrågavarande personen blifvit begångna, utan endast huruvida han vid betygets utfärdande är förlustig medborgerligt förtroende eller dömd ärelös eller förklarad aldrig vara vitnesbär. Tydligt är, att domstolarne härigenom

beröfvas en utväg att erhålla kännedom om en anklagads föregående lif, hvilken förut stått dem till buds. Men äfven de upplysningar i sådant afseende, som enligt nu gällande bestämmelser få af presterskapet meddelas, äro ingalunda fullständiga. Åtgärder hafva ock blifvit vidtagna för att på annat sätt införskaffa dylika upplysningar, der de finnas nödiga. Riksdagens justitieombudsman har i skrifvelse den 20 november 1879 — med framhållande deraf att gällande anordningar för beredande af tillfälle för allmänne åklagare och de lagskipande myndigheterna att erhålla kännedom om bestraffningar, ådömda för brott tilltalade personer, icke vore tillfredsställande — hos Kongl. Maj:t gjort framställning om inrättande i hufvudstaden af en för hela riket gemensam anstalt, motsvarande de i Frankrike och flere andra främmande land införda så kallade »casiers judiciaires», från hvilken anstalt, dit uppgifter angående dömda förbrytare borde af domstolar, domare och fängelseföreståndare öfverlemnas, åklagare och domstolar skulle ega att på anfordran erhålla upplysningar rörande nämnde förbrytare, äfvensom i sammanhang härmed framställt förslag om vissa åligganden för predikanterna och föreståndarne vid rikets fängelser. Sedan i utlåtanden, som af fängvårdsstyrelsen och åtskilliga andra myndigheter häröfver afgifvits, tillika blifvit ifrågasatt att, i stället för ofvanberörda anstalt, den på grund af kongl. cirkuläret den 1 juni 1877 under tillsyn af hufvudstadens polisstyrelse utgifna tidningen »Polisunderrättelser» skulle komma att innehålla ifrågavarande upplysningar, har Kongl. Maj:t den 11 september 1891 uppdragit åt en komité att undersöka och utreda hvilka åtgärder med anledning af berörda framställningar lämpligen borde vidtagas samt ej mindre inkomma med utlåtande i nämnda hänseende än äfven afgifva förslag till de förändrade eller nya lagbestämmelser, som för ändamålets vinnande funnes erforderliga.

Förslaget till kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlustige medborgersligt förtroende.

Samma dag som förordningen angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande utfärdades, eller den 4 maj 1855, utfärdades ock en kungörelse angående vederbörandes skyldighet att upprätta och till presterskapet aflemna förteckningar öfver personer, som varda sak-

fälde eller under framtiden stälde för vissa förbrytelser. Denna kungörelse afsåg att sätta presterskapet i tillfälle att vaka öfver kyrkotuktens upprätthållande i enlighet med ofvannämnda förordning. Sedermera och med anledning af nya strafflagens införande gjordes genom kungörelse den 20 januari 1865 härtill det tillägg, att uti de uppgifter, som enligt kungörelsen den 4 maj 1855 böra presterskapet tillhandakomma, jemväl skall, i händelse den sakfælde blifvit förklarad förlustig medborgerligt förtroende, omförmälas den tid, hvarpå berörda påföljd blifvit honom ådömd, äfvensom, der utslaget icke blifvit af Kongl. Maj:t gifvet, meddelas underrättelse om tiden, hvarinom besvär deremot må anföras. Sedan genom lagen den 20 juni 1890 stadgandet i 2 kap. 19 § strafflagen om ådömande af påföljden förlust af medborgerligt förtroende erhållit sådan affattning, att, der påföljden ådömes för viss tid, den dömda skall förklaras förlustig medborgerligt förtroende, intilldess så lång tid, som i utslaget finnes utsatt, förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven, samt i följd häraf det vid meddelande af frejdebetyg angående den sålunda dömda, efter det han utstått straffet, är för presterskapet nödigt att ega kännedom om tiden för hans frigifvande, har fängvårdsstyrelsen enligt Kongl. Maj:ts befallning genom cirkulär den 5 augusti 1890 förstärkt föreståndarne vid rikets straffanstalter att, när någon, som på grund af domstols utslag är för viss tid förlustig medborgerligt förtroende, utstått det genom utslaget honom ådömda straff, ofördröjligen underrätta presterskapet i den församling, der den frigifne är kyrkoskrifven, om dagen för frigifvandet; dock att sådan underrättelse icke erfordras, när det utslag, hvarigenom påföljden ådömts, meddelats före den 1 juli 1890 och icke derefter blifvit af högre rätt ändradt. Genom ett Kongl. cirkulär den 25 juli 1890 anbefaldes domkapiteln att erinra vederbörande presterskap om deras skyldighet att hvar å sin ort hålla och förvara noggranna anteckningar öfver de underrättelser, som sålunda varda dem meddelade.

Då enligt 13 § i komiténs förslag till lag angående kyrkotukt förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande och enligt ingressen till förslaget till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard cirkuläret den 8 maj 1765, som handlar om deras nattvardsgång, hvilka blifvit för brott stälde under framtiden, skulle upphöra att gälla, erfordras, derest nämnda förslag varda godkända, icke vidare några särskilda uppgifter till presterskapet angående förbrytelser, hvilka omnämnas i berörda förordning och cirkulär. För att sätta presterskapet i tillfälle att utfärda sådana

betyg, som afses i komiténs förslag till lag angående frejde- och flyttningensbetyg, erfordras endast att presterskapet snabbt och tillförlitligt erhåller kännedom om utslag, hvarigenom personer blifvit dömda till förlust af medborgerligt förtroende. I detta afseende synas nu gällande författningar vara tillfyllestgörande, om noggrann tillsyn hålles öfver deras efterlefnad. Komiténs förslag till kungörelse i ämnet innefattar således endast en sammanfattning af här ofvan anförda bestämmelser, af hvilka allenast sådana blifvit uteslutna, som hafva afseende på förordningen den 4 maj 1855 och cirkuläret den 8 maj 1765.

Reservation af herr Bagge.

Vid utarbetandet inom komitén af förslag till lag angående kyrkotukt har jag varit från vissa af komiténs beslut skiljaktig, och anser jag mig pliktig att härmed redogöra för min i dessa delar afvikande mening.

Af förhandlingarne i kyrkomötet i fråga om ny lagstiftning angående kyrkotukt synes framgå, att såväl motioner i ämnet som den åt dessa egnade utredning hvilat på den förutsättning, att den nya lagstiftningen skulle komma att omfatta *allt* hvad till kyrkotukt hörer och sålunda enhetligt och fullständigt behandla ämnet. Så har i den motion, som föranledt kyrkomötets, till komitén remitterade underdåniga skrifvelse af den 30 september 1878, blifvit uttryckligen hemställt, att kyrkomötet måtte till Kongl. Maj:t ingå med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta »utarbета och till fastställelse befrämja ny *fullständig* förordning om kyrkotukt», och i den underdåniga skrifvelsen framhölls, i enlighet med kyrkolagsutskottets betänkande i frågan, såsom skäl för den framställda begäran om den nya författningen, att *en omarbetning af nu gällande lagstiftning* angående kyrkotukt redan länge varit ett allmänt erkänt behof. Den särskilda kyrkotukt, om man så vill kalla den, som afser straff för embetsbrott af prest, har i detta sammanhang icke varit af kyrkomötet åsyftad.

Hvad sålunda kyrkomötet torde få antagas hafva framhållit såsom önskvärdt, eller att i *en* författning få sammanförda alla bestämmelser angående kyrkotukt, vare sig dessa hemtades ur den gällande lagstiftningen eller såsom nya inflöte, synes mig komitén hafva bort sätta såsom uppgift för sig och söka i sitt förslag genomföra.

Komitén, som föreslagit upphäfvande ej mindre af de i kyrkolagen och åtskilliga af komitén uppräknade särskilda författningar förekommande stadganden om kyrkotukt än äfven af »allt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande» mot den föreslagna lagen, har dock i ingressen till lagen förklarad, att någon ändring af hvad om kyrkotukt stadgades i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 icke med lagen afsåges.

I nämnda förordning stadgas, såsom bekant, genom 22 § att kyrkorådet tillkommer att upptaga frågor om oordning och oskick vid samt försummelse af gudstjensten, om uteblifvande från läsförhör, om oenighet i äktenskap, om olydnad mot föräldrar samt om vårdslösad barnuppfostran, och i 28 § att kyrkorådet må i frågor, som röra religionens och sedernas helgd, ej annorledes än genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring.

Såsom skäl för bibehållandet af dessa stadganden oförändrade och på den plats, der de nu förekomma, har komitén i sina motiv (sid. 57) anført, att bestämmelserna visat sig vara till gagn och torde hafva just i sin närvarande form ingått i församlingsmedvetandet samt att i flera af de fall, hvilka i kyrkostämmoförordningen omförmältes, ett kyrkotuktsförfarande i enlighet med komiténs förslag icke syntes vara i alla delar användbart.

För min del har jag icke kunnat finna dessa skäl fullt öfvertygande. Om undantag göres för bestämmelsen om kyrkorådets inskridande mot oordning och oskick vid gudstjensten, derom ett motsvarande stadgande torde böra i kyrkotuktslagen upptagas, synes mig i öfrigt grund saknas för bibehållande af ifrågavarande kyrkotuktsbestämmelser i kyrkostämmoförordningen. Något annat gagn af föreskriften i kyrkostämmoförordningen om varningar från kyrkorådets sida i frågor om oenighet i äktenskap och om vårdslösad barnuppfostran torde icke hafva vunnits än det som åstadkommits genom tillämpningen af enahanda föreskrift, dels enligt 14 kap. 1 och 2 §§ giftermålsbalken, sådana dessa lagrum lyda i förordningen den 20 november 1860, i afseende på makar, mellan hvilka hat och bitterhet uppkommit, och dels enligt 51 § af stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 januari 1882, beträffande föräldrars eller målsmäns försummelse och tredska i efterkommandet af föreskrifter i afseende på barnens skolgångsskyldighet; och då uppenbart är, att vid meddelandet af varningar i förenämnda fall lagts till grund icke kyrkostämmoförordningen utan de särskilda stadgandena, lära väl bestämmelserna om dylika varningar ingått i församlingsmedvetandet snarare i den form de fått i de särskilda stadgandena, hvilkas upphäfvande icke blifvit ifrågasatt, äu sådana de i kyrkostämmoförordningen förekomma. Än mindre vågar jag antaga, att något gagn numera kan väntas af tillämpningen af bestämmelserna om varningar inför kyrkorådet för försummelse af gudstjensten eller för uteblifvande från läsförhör eller för olydnad mot föräldrar, om hvilka kyrkotuktsbestämmelser väl icke heller med fog torde kunna sägas, att de ingått i våra dagars församlingsmedvetande

och att de på sådan grund böra bibehållas. Anses åter i fråga om flera af de fall, som i kyrkostämmoförordningen omförmålas, ett kyrkotuktsförfarande i enlighet med komiténs förslag icke vara i alla delar användbart, synas mig goda skäl tala för att öfverföra dessa fall, till hvilka nyss nämnda trene slags förseelser torde kunna räknas, från kyrkotuktens till den enskilda själavårdens område.

Men äfven förutsatt, att de förseelser, som i 22 § kyrkostämmoförordningen omförmålas, fortfarande böra göras till föremål för kyrkotukt, befarar jag, att olägenheter skulle uppstå om bestämmelserna derutinnan komme att bibehållas i kyrkostämmoförordningen äfven efter utfärdandet af ny kyrkotuktslag.

De föreställningar och varningar, hvilka kyrkoråden enligt kyrkostämmoförordningen hafva att meddela, behöfva icke vara föregångna af kyrkoherdens, i närvaro af församlingsmedlemmar, den felande gifna tillrättavisningar och förmaningar, likasom icke heller på dem, i händelse af den felandes fortfarande obotfärdighet och tredska, kan omedelbart följa något dennes fränkännande af några kyrkliga rättigheter.

Vid sådant förhållande skulle, med antagandet af komiténs förslag, vid sidan af den nya lagen angående kyrkotukt qvarstå en författning — och denna icke ens af kyrkolags natur — hvilken för förseelser, som kunna utgöra yttringar af samma religiösa och sedliga förfall, som i lagen angåfves såsom föremål för kyrkotukt, föreskref annan kyrkotuktlig behandling än den i lagen utstakade. Komitén förutsätter ock i sina motiv, att samma förseelser kunna föranleda kyrkotukt såväl enligt kyrkostämmoförordningen som enligt komiténs förslag, och komitén finner i fråga om dylika förseelser senare punkten af 28 § i kyrkostämmoförordningen kunna anses innefatta en hänvisning till, jemte andra författningar, lagen angående kyrkotukt. Under tillämpningen af en dylik dubbel kyrkotuktslagstiftning mot samma eller likartade förseelser skulle sannolikt inträffa, att kyrkorådet just i de mildare, närmast till kyrkostämmoförordningen hänförliga fallen ingrepe med varningar utan att kyrkoherdens försök att, i samverkan med församlingsmedlemmar, genom förmaningar förmå den felande till bättring föregått, under det att i snarlika men svårare fall kyrkorådet skulle anse sig böra afvakta utgången af den kyrkotuktliga behandling kyrkoherden mot den felande inledt, en ojemnhet i förfarandet, som i sig sjelf otillfredsställande icke heller öfverensstämmer med komiténs fordran, att den lindrigare kyrkotuktsformen alltid bör föregå den strängare. Funne åter kyrkorådet, efter att hafva i enlighet med kyrkostämmoförordningen meddelat föreställningar och varningar, att den felande, som af var-

ningarne icke låte sig rättas, borde uteslutas från de i kyrkotuktslagen omförmälda kyrkliga rättigheter, blefve för ett sådant syfte nödigt, att den tredskande måste i enlighet med den nya kyrkotuktslagen icke blott af kyrkoherden i närvaro af tillkallade församlingsmedlemmar tillrättavisas och förmanas utan ock ånyo af kyrkorådet kallas till inställelse för att emottaga ytterligare föreställningar och varningar, en procedur hvilken antagligen skulle mera reta än förbättra den felande.

Bortsett emellertid från större eller mindre praktiska olägenheter af kyrkostämmoförordningens bibehållande i oförändradt skick, torde det dock ur formelt legislativ synpunkt vara önskvärdt, att i »lag angående kyrkotukt» finna sammanförda samtliga derom gällande bestämmelser; och då jag anser ett sådant sammanförande äfven i sakligt hänseende vara till gagn, tillåter jag mig föreslå, att ofvan anmärkta kyrkotuktsbestämmelser måtte uteslutas ur kyrkostämmoförordningen samt att, under förutsättning af ett fortfarande bestånd af de här förut åberopade, till kyrkotukt icke egentligen hänförliga särskilda författningar och lagrum angående kyrkoråds varningar i vissa fall, i kyrkotuktslagen införas ett stadgande, hvarigenom med kyrkotukt belägges föröfvandet af oordning och oskick vid gudstjenst, dervid dock ordalydelsen torde böra ändras till öfverensstämmelse med de i 11 kap. 2 § strafflagen använda uttryck för samma förseelse.

I kyrkostämmoförordningen skulle i förevarande ämne då kvarstå dels föreskriften om kyrkorådets pligt att öfva kyrkotukt, hvilken föreskrift synes mig lämpligen kunna inordnas under ett stadgande om kyrkorådets uppgift att i allmänhet med sin uppmärksamhet följa det religiösa och sedliga lifvet inom församlingen, och dels bestämmelsen om kyrkorådets befogenhet att såväl i ärenden angående kyrkotukt som i andra på dess omvårdnad beroende ordnings- och sedlighetsmål till inställelse inför sig kalla den, som bor inom församlingen eller der uppehåller sig, samt om de medel kyrkorådet, der ej annorlunda stadgas, eger att göra sin kallelse åtlydd.

Deremot skulle 28 §, såsom innefattande allenast föreskrift om kyrkorådets förfarande för att förmå en felande till bättring — derom förslaget till kyrkotuktslag innehåller fullständiga bestämmelser — ur kyrkostämmoförfattningen utgå.

Af dessa utaf mig ifrågasatta ändringar i kyrkostämmoförordningen och i komiténs förslag till lag angående kyrkotukt skulle, efter min mening, följa några redaktionella förenklingar af de af komitéen framlagda författningsförslagen, såsom:

att hänvisning i fråga om besvärs anförande öfver kyrkoråds åtgärd och beslut rörande kyrkotukt kunde införas i förslaget till kyrkotuktslag, hvaremot och då inom komiténs uppdrag, strängt taget, icke torde ligga att utarbета förslag till besvärshänvisning angående kyrkoråds andra beslut än dem, som afse kyrkotukt, komiténs förslag till »lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål» kunde helt och hållet utgå, och detta så mycket heldre som dels något behof af sålunda utstakad besvärshänvisning icke i praxis visat sig, då derförutan klagan öfver kyrkoråds beslut kunnat anföras såväl hos domkapitel som hos Konungens Befallningshafvande, dels det synes mig otjenligt att anvisa väg till öfverklagande af kyrkoråds varningar på grund af giftermålsbalken eller folkskolestadgan, och dels slutligen komiténs förslag afser kyrkoråds beslut endast i »vissa» mål, och dessa såväl inom som utom kyrkotuktsområdet, hvarigenom tvekan kan uppstå, huruvida kyrkorådets i öfriga mål fattade beslut må kunna öfverklagas och i hvad ordning sådan klagan skall föras, samt

att sista stycket i förslaget till »lag angående frejde- och flyttningsbetyg som af presterskapet utfärdas» äfvensom de i denna rubrik förekommande orden »och flyttnings» kunde uteslutas, då någon kyrkotukt icke vidare efter kyrkostämmoförordningen skulle komma att öfvas samt den i förslaget till kyrkotuktslag förekommande bestämmelsen om anteckning i prestbevis torde med ett kortare tillägg kunna blifva för det åsyftade ändamålet tillräcklig.

Den närmare formuleringen af de af mig framställda förslagen torde i ett sammanhang få längre ned framläggas.

Vidare hyser jag i en annan del af förslaget till lag om kyrkotukt en från komiténs beslut skiljaktig uppfattning, nemligen beträffande bestämmelsen i 4 § angående den kyrkotuktliga behandlingen i vissa i paragrafen uppräknade fall, der kyrklig ordning brytes.

Sedan komitén i förslagets 2 § i fråga om deri åsyftade förbrytare mot religiös och sedlig lag hemställt, att kyrkorådet skulle ega att kalla den felande till inställelse inför sig och, *sedan han blifvit hörd*, söka genom allvarliga föreställningar och varningar förmå honom till bättring, förklaras i 4 § att deri omnämnd felande mot kyrklig ordning skall vara »äfven han hemfallen till sådan kyrkotukt, som i 2 § sägs». Det använda uttrycket »sedan han blifvit hörd» innebär, att den felande ovilkorligen skall på kallelse personligen inställa sig inför kyrkorådet för att i saken höras och att, om han uteblifver utan laga förfall, han därför skall fällas till böter och genom viten tillhållas att sig inställa samt, derest han ändock ej kan förmås till inställelse, på kyrkorådets

framställning hos Konungens Befallningshafvande, genom polis- eller kronobetjenings försorg hemtas och vid utsatt tid inför kyrkorådet inställas.

Förslaget om en dylik tvungen inställelse inför kyrkorådet, såsom sededomstol, har jag ansett mig böra biträda beträffande dem, som gjort sig skyldige till religionsbrott eller laster och hvilka kunna presumeras ega ett verkligt skuldmedvetande, som kommer dem att inom sig erkänna det berättigade i kyrkorådets uppträdande mot dem. De hafva genom sina handlingar eller sitt lefverne väckt uppenbar förargelse inom församlingen, och, om församlingens kyrkliga myndighet finner omständigheterna sådant påkalla, synes med allt skäl dem kunna åläggas tvånget att inställa sig för samma myndighet för att i dessa helt yttre hänseenden svara för sina brottsliga gerningar eller sitt osedliga lefverne.

Men en sådan förargelse inom församlingen vållas icke i vår tid af de förseelser mot kyrkans ordning, som i 4 § afses. Den kyrkotukt, som kyrkan måste mot sådana förseelser öfva, bör derföre ock för att kunna stödjas af erkännande från församlingens sida, enligt min tanke, vara af annan och lindrigare art än den för brottslingar och lastbara bestämda; och synes mig skilnaden mellan dessa kyrkotuktsarter lämpligen kunna sättas, icke endast deri att, såsom komitén anför (sid. 63), de väsentligen olika förseelserna i särskilda paragrafer upptagas, utan deri att för de i kyrkligt hänseende felande alla *yttre* medel för framtvingande af hörsamhet för den kyrkliga myndighetens kallelse eftergifvas.

Den ohörsamhet gent emot kyrkorådets kallelse, som uti de fall, hvarom nu är fråga, kan förekomma, synes mig icke heller, såsom komitén antagit, i och för sig ådagalägga någon större grad af förakt för ordningen inom kyrkan än den, som kan skönjas i den förseelse, hvilken legat till grund för kallelsen. De här åsyftade personerna hafva i större eller mindre mån lösgjort sig från statskyrkan och dess presterskap och de intaga till den kyrkliga myndigheten en främmande och hvad angår dem, som hemligen tillhöra annat trossamfund, ofta afvog och fientlig ställning. I denna deras ställning ligger grunden, hvarföre de anse kyrkorådet icke hafva något att skaffa med dem och deras religionsöfning. Skulle de ock möjligen på kallelse frivilligt infinna sig inför kyrkoherden i församlingen för att låta sig af honom i närvaro af tillkallade församlingsmedlemmar tillrättavisas och förmanas för hvad de sannolikt i högst få fall vilja erkänna såsom en dem vidlådande skuld, torde hos dem icke behöfva förutsättas något särskildt förakt för kyrkans ordning för att förklara deras obenägenhet att åtlyda kyrkorådets kallelse, hvilken ju åsyftar att med än större eftertryck söka

förmå dem att skilja sig ej blott från de lärare och ledare, vid hvilka de fäst sig, utan ock från den grupp af liktänkande, till hvilken de slutit sig. Att kyrkan under fullföljd af sin höga uppgift både en och två gånger till sig kallar den, som söndrat sig från henne, och slutligen, om denne ej vill lyssna till hennes kallelser, skiljer honom från inflytande på hennes styrelse såväl inom församlingen som inom kyrkan i dess helhet, därför tala skäl, som måste icke blott af församlingsmedvetandet utan jemväl af den, som från kyrkan afsöndrat sig, godkännas; men dertill synes mig ock kyrkans verksamhet uti förevarande fall böra inskränkas.

Ett längre sträckt förfarande, enligt hvilket kyrkorådet vid tillämpningen af den nystadgade kyrkotukten mot ifrågavarande felande, som väl hittills i allmänhet undgått både kyrkotukt och tvungen inställelse inför kyrkorådet, skulle nödgas kanske i flera om icke de flesta fall betjena sig af böter, viten och hemtning för att göra sin kallelse åttlydd, skulle antagligen af dem, om hvilka här är fråga, komma att uppfattas icke såsom bevis på omsorg om deras andliga väl eller såsom yttring af själavård, dertill ju kyrkotukten är att hänföra, utan snarare såsom förföljelse för det de icke vilja böja sig under kyrkans yttre ordning.

Då syftet med den mot ifrågavarande personer riktade kyrkotuktliga verksamhet måste antagas vara af rent andlig art eller gå ut på att återknyta en bruten inre andlig gemenskap med församlingen och kyrkan, låge det ock för den allmänna uppfattningen nära till hands att i de fall, der böter, viten och hemtning anlitades, rigta mot kyrkan den beskyllning, att hon för sina andliga ändamål använde världsliga maktmedel — en beskyllning, hvilken, om den ock teoretiskt skulle kunna vederläggas, dock i församlingslivet skulle mera skada kyrkan än hon kunde hafva gagn af det tvungna inställandet inför kyrkorådet af personer, hvilka visserligen icke genom tvånget skulle kunna förmås att åter sluta sig till kyrkan.

Endast under förutsättning, att fråga om tvungen inställelse inför kyrkorådet i de uti 4 § angifna fall förfölle, har jag kunnat biträda förslaget att alla de förseelser mot kyrklig ordning paragrafen uppräknar göras till föremål för kyrkotukt. Skulle åter tvång till inställelse enligt paragrafen anses böra fastslås, hemställer jag, att åtminstone blott *ledarne* af ett från kyrkan sig afsöndrande parti måtte underkastas kyrkotuktlig behandling, och att således allenast den, som utdelar Herrens heliga nattvard eller i annat fall än kyrkolagen medgifver förrättar dop, eller som utför handling afsedd att betraktas såsom vigsel eller

ock jordfäster, måtte förklaras hemfallen till sådan kyrkotukt, som i 2 § sägs.

Komitén har från tvungen inställelse inför kyrkorådet frikallat en grupp, som eljest om ock endast i viss mån gjorts till föremål för kyrkotukt, nemligen de, hvilka efter att hafva obehörigen uppträdt såsom lärare med andliga föredrag, ledande till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergrävande af religionens helgd, blifvit af kyrkorådet förbudna att vidare inom församlingen utöfva sådan lärareverksamhet men icke stält sig det dem meddelade förbudet till efter rättelse. Desse hafva nemligen af komitén med skäl ansetts genom öfverträdandet af det dem gifna förbudet hafva visat sådan hårdnackethet, att man icke lærer kunna hoppas någon verkan till bättring af dem gifna förmaningar och varningar.

Men detsamma torde i ännu högre grad gälla dem, hvilka, enligt det af komitén i förslaget 2 § använda uttryck, »smäda den kristna tron eller eljest visa sig såsom uppenbara motståndare till densamma», med hvilket uttryck komitén velat beteckna icke teoretiska motståndare till den kristna tron utan sådana, som aggressivt uppträda mot densamma. Desse, den kristna trons fiender, hvilka icke endast, såsom i nyssberörda paragraf om vissa af de deri omnämnda personer förutsättes, i enstaka fall gjort sig skyldige till hädelse mot eller gäckeri af kyrkans heliga trosföremål, utan af berådt mod förhärdat sig i smädande af eller uppenbart motstånd mot kristendomen, skulle dock, enligt min föreställning, om de genom yttre tvång förmåddes till inställelse inför kyrkorådet, deraf snarare förbittras än göras mottagliga för föreställningar och varningar. Om ock kyrkan icke må underlåta att kalla äfven dessa och söka vinna dem åter för sig och den kristna åskådningen, lærer vid af dem visad tredska icke för kyrkan återstå annat än att skilja dem från dem tillkommande rättigheter, genom begagnande hvaraf de skulle kunna afgjort skada kyrkan.

På samma gång jag således föreslår, att desse motståndare mot den kristna tron varda i fråga om den kyrkotukt, som mot dem bör i den församling de tillhöra öfvas, likställda med de i 5 § af komiténs förslag upptagna, mot kyrkan eller religionen fientlige lärare, hemställer jag, att bestämmningen af dem måtte tydligare, än som skett i komiténs förslag, ange den karakter af aggressivitet, som skiljer dem från en, om ock uppenbar teoretisk motståndare till den kristna tron.

För vidtagande från kyrkorådets sida af en åtgärd, hvarigenom en person, han må nu vara en, som förbrutit sig mot kyrkans ordning,

eller en mot kyrkan fientlig lärare eller en fiende till den kristna tron, fränkännes vissa kyrkliga rättigheter, synes mig den felandes personliga inställelse inför kyrkorådet icke heller ur formell synpunkt behöfva sättas såsom vilkor. Den allmänna kriminella processordningen kräfver visserligen såsom regel, att den tilltalade skall personligen i målet höras, men utöfvandet af kyrkotukt är af helt annan art än en brottmålslagsskipning. Snarare skulle man i detta fränkännande af rättigheter i nu förevarande fall kunna se en analog tillämpning af samma grundsats, enligt hvilken främmande religionsbekännare och de, som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan, redan i lagstiftningen förklarats oberättigade att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut. Personen i fråga bör dock bevisligen hafva undfått del, utom af kallelsen, äfven af angifvelsen och af det förelagda äfventyret för hans förfallolösa uteblifvande, men har sådan delgifning skett, synes mig hinder icke i hans uteblifvande böra föreligga för tillämpningen af äfventyret.

Vidkommande i öfrigt ifrågavarande lagförslag har jag för min del icke kunnat finna lagen om straff för embetsbrott af prest m. m. af den 8 mars 1889 stå i det nära förhållande till lagen angående kyrkotukt, att den förra lämpligen bör, såsom i förslaget skett, i ingressen till sistberörda lag återopas, utan synes mig syftet med sådant återopande eller en antydning, att kyrkotuktslagen icke eger tillämpning å prest, bättre vinnas genom en hänvisning i kyrkotuktslagens text till den särskilda strafflagen för prester; och då jag icke heller kunnat omfatta den mening, enligt hvilken i lagen angående kyrkotukt bör inflyta en erinran att i särskild lag är stadgadt om de fall, i hvilka undfående af nattvarden må medlem af svenska kyrkan förvägras — något som med kyrkotukten, sådan den af komitén uppfattats, icke eger sammanhang — tillåter jag mig föreslå, att den paragraf i förslaget, som innefattar hänvisning till lagen om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, måtte utbytas mot en paragraf innehållande en hänvisning till den presterliga strafflagen.

Åt den föreslagna ingressen till kyrkotuktslagen bör ock, efter min åsigt, gifvas en redaktion, hvarigenom lagens syfte tydligare än i förslaget skett framhålles.

Med den ändring af 2 § i komiténs förslag till kyrkotuktslag jag tillåtit mig här ofvan föreslå följer, att komiténs förslag till 1 mom. af 14 § i lagen om enskild själavård m. m., hvilket moment i fråga om deri åsyftade personer står i ordagrann öfverensstämmelse med 1 mom. i nyss återopade 2 § af kyrkotuktslagen, icke i allo kan af mig biträdas. Då jag dessutom befarar att likformigheten af förenämnda

båda moment möjligen kan gifva anledning till det missförstånd, att en kyrkotuktlig behandling uti de i momenten angifna fall icke är fullt afslutad, med mindre kyrkoherden efter enskildt samtal med den tuktede förklarar honom berättigad till nattvardens begående, ett samband mellan kyrkotukt och tillträde till nattvarden, som lätteligen kunde leda till ett återinförande af den tvungna enskilda skriften om ock i lindrigare form, vågar jag här nedan framlägga förslag till en något förändrad redaktion af 1 mom. i 14 § af lagen om enskild själavård m. m.

På grund af hvad sålunda blifvit af mig anfördt, får jag hemställa: att förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd måtte undergå ändring i enlighet med följande

Förslag till lag angående upphäfvande af 28 § och ändrad lydelse af 22 och 29 §§ i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.

Med upphäfvande af 28 § i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd förordnas härigenom, att 22 och 29 §§ i samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 §.

Kyrkorådet tillkommer:

att med sin uppmärksamhet följa det religiösa och sedliga lifvet inom församlingen samt dervid öfva den kyrkotukt, hvarom i lag är särskildt stadgadt, och i afseende på hvad till religionens och sedernas vård hör vaka öfver efterlefnaden af derom gällande författningar;

att hafva akt derpå att spridande af vilseförande läror må, så vidt möjligt är, förekommas samt kyrklig tvedragt och söndring förhindras; samt

att vårda kyrkans angelägenheter.

Skolrådet tillhör

_____ som af kyrkostämman infordras.

29 §.

Kallar kyrkorådet någon, som inom församlingen bor eller sig uppehåller, till inställelse för att i de på kyrkorådets omvårdnad bero-

ende ordnings- och sedlighetsmål höras, är han pliktig att kallelsen hörsamma, så vida han fyra dagar förut deraf erhållit del. Uteblifver den sålunda kallade utan laga förfall, skall han, *der ej annorlunda är stadgadt*, böta en riksdaler riksmünt till församlingens skolkassa och tillhållas af kyrkorådet genom förnyade viten, som dock tillsammans ej må öfverstiga femton riksdaler riksmünt att sig inställa. Kan den tredskande ändock ej förmås till inställelse, eger kyrkorådet att lita Konungens Befallningshafvande till.

att förslaget till lag angående kyrkotukt måtte i nedan nämnda delar erhålla följande lydelse:

Förslag till lag angående kyrkotukt.

För afvärjande af förargelse inom svenska kyrkans församlingar och till befordrande af kyrklig ordning förordnas som följer:

2 §.

1 mom. Finnes församlingsmedlem häda Gud, lasta eller gäcka Guds heliga ord eller sakramenten, göra gäckeri af gudstjensten eller *störa sådan genom svordom eller oljud eller annorledes dervid komma förargelse åstad*, eller ock föra ett lastbart och förargelseväckande lefverne; då må, ehvad han derfor blifvit lagförd eller icke och ändå att straff derå ej finnes i allmän lag utsatt, församlingens kyrkoherde, i närvaro af en eller två för gudsfruktan och nit kända församlingsmedlemmar, dem kyrkoherden tillkallar, tillrättavisa och förmana den felande.

4 §.

Bryter församlingsmedlem — — — — — eller ock jordfäster, då må församlingens kyrkoherde kalla den felaktige till sig och i den ordning, som i 2 § 1 mom. sägs, tillrättavisa och förmana honom.

Kommer han ej tillstädes eller låter han ej af kyrkoherden föra sig till rätta, må kyrkorådet skriftligen kalla honom att å viss tid inställa sig hos kyrkorådet för att yttra sig öfver hvad honom blifvit fördt till last, vid äfventyr att hans uteblifvande utan anmäldt laga förfall ej utgör hinder för kyrkorådet att företaga saken till pröfning och afgörande; skolande

i kallelsen, hvilken skall delgifvas minst fyra dagar före den för inställelsen utsatta tid, intagas ej mindre nyssberörda äfventyr än ock hufvudsakliga innehället af den gjorda angifvelsen.

Inställer sig den kallade, bör kyrkorådet genom föreställningar och varningar söka återföra honom till kyrkans ordning. Låter han ändock icke rätta sig eller underlåter han att hörsamma behörigen delgifven kallelse, må kyrkorådet, efter föregången pröfning af ärendet, förklara honom tillridare förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter, om sådana tillkomma honom.

5 §.

1 mom. Församlingsmedlem — — — — — tillkomma honom.

2 mom. Lag samma vare, der församlingsmedlem genom upprepade snädelser söker undergräfvä den kristna tron eller eljest visar uppenbar hätskhet mot densamma.

10 §.

Öfver kyrkoråds atgärd att tilldela någon föreställningar och varningar eller att förklara någon förlustig de i 2 § 2 mom. omförmälda kyrkliga rättigheter så ock öfver dess vägran att upphäfvä sådant förklarande må klagan af den, som i beslutet afses, föras genom besvär, hvilka jemte det öfverklagade beslutet skola till det domkapitel, hvarunder kyrkorådet hör, ingifvas inom den tid, som för öfverklagande af kyrkostämmas beslut är stadgad; åliggande den klagande derjemte att vid besvären föga bevis om dagen, då han undfick del af beslutet. Försummar den klagande något af hvad sålunda är föreskrifvet, har han förlorat sin talan.

Utän hinder — — — — — lagligen förfara.

11 §.

Har kyrkoråd — — — — — eller upphäfd.

Anteckning, hvarom nu är sagdt, eller annan uppgift om kyrkotukt må icke inflyta i prestbevis.

12 §.

Gör prest sig skyldig till förseelse eller förbrytelse i embetet, straffes som i särskild lag är stadgad.

samt

att 14 § 1 mom. i komiténs förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard måtte sålunda ändras:

1 mom. Anmäler sig till nattvardsgång den, som hädat Gud, gjort gäckeri af Guds heliga ord, sakramenten eller gudstjensten, visat uppenbar hätskhet mot den kristna tron eller gjort sig känd för ett lastbart och förargelseväckande lefverne, må kyrkoherden i församlingen, der ej anledning finnes till antagande att den felande ångrat sig, kalla honom till sig för enskildt samtal med anledning af den gjorda anmälan.

Såsom ofvan blifvit anmärkt, skulle af ändringsförslagen följa dels att komiténs föreslagna lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål kunde undvaras och dels

att i förslaget till lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas, orden i rubriken »och flyttnings» skulle utgå och sista stycket i förslaget uteslutas.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	sid.
Komiténs underdåniga skrifvelse	3.
Förslag till	
lag angående kyrkotukt	9.
lag om enskild sjalavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard	16.
lag angående jordfästning	22.
lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person	25.
lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning	26.
lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål	28.
lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas	29.
kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlu- stige medborgerligt förtroende	31.
Allmänna motiv:	
till komitén öfverlemnade framställningar	35.
den svenska kyrkotuktslagstiftningens utveckling och närvarande ståndpunkt	38.
kyrkotuktslagstiftningen i vissa främmande land	43.
aldre förslag till kyrkotuktlagstiftning i Sverige	47.
grunder för kyrkotuktlagstiftningen enligt komiténs förslag	49.
Speciella motiv till	
lag angående kyrkotukt	57.
lag om enskild sjalavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard	69.
lag angående jordfästning	77.
lag om ansvar för vigfels förrättande af obehörig person	85.
lag angående särskilda sammankomster för andaktsöfning	86.
lag om klagan öfver kyrkoråds beslut i vissa mål	87.
lag angående frejde- och flyttningsbetyg, som af presterskapet utfärdas	89.
kungörelse om uppgifter till presterskapet angående personer, hvilka förklarats förlu- stige medborgerligt förtroende	91.
Reservation af herr Bagge	94.